

بج

شرکت چاپ و انتشارات

وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه

RELIGION

آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی / گردآورنده ؛ دفتر نوسازی و تحول معاونت توسعه و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه - تهران: شرکت چاپ و انتشارات؛ سازمان اوقاف و امور خیریه. ۱۵۶ ص.

ISBN: 978 – 964 – 422 –897 –1

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

چاپ اول: ۱۳۹۶.

۱. وقف - اندونزی. ۲. خیریه - اندونزی. الف. دفتر نوسازی و تحول معاونت توسعه و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه. ب. ایران. شرکت چاپ و انتشارات؛ سازمان اوقاف و امور خیریه. ج. آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی.

۲۹۷/۳۷۲

BP۱۹۳/۲/۶۸۲

۱۳۹۵

۴۶۴۱۱۹۹

کتابخانه ملی ایران

آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

Management system of endowment and charitable affairs in
Indonesia

تهیه و تألیف: دفتر نوسازی و تحول معاونت توسعه و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه

تهران ۱۳۹۶

آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

Management system of endowment and charitable affairs in
Indonesia

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات
وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه

چاپ اول: بهار ۱۳۹۶
شمارگان: ۲۰۰ نسخه

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار
دفترنوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه است

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۲-۸۹۷-۱
ISBN: 978-964-422-897-1

چاپخانه، انتشارات، پخش و فروشگاه:

کیلومتر ۵ جاده مخصوص کرج، نیش سهراب شیشه مینا، تهران ۱۳۹۷۸۱۵۳۱۱
تلفن: (چهار خط) ۴۴۵۱۳۰۰۲، نمابر: ۴۴۵۱۴۴۲۵، انتشارات و فروشگاه: ۴۴۵۲۹۶۰۱
تلفن پخش: ۴۴۵۱۴۴۱۱، تلفکس پخش: ۴۴۵۱۴۴۲۵

سازمان اوقاف:

تهران، خ نوفل لوشاتو، ساختمان مهر طبقه اول، دفترنوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی

شماره تماس: ۶۴۸۷۱۱۰۸ و ۶۴۸۷۱۱۴۹

سایت سازمان: www.mfso.ir

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

پیشگفتار ۱۵

فصل اول

۱- اطلاعات کلی کشور اندونزی ۲۳

۱-۱- مقدمه ۲۳

۱-۲- تاریخچه ۲۳

۱-۳- اطلاعات سیاسی ۲۴

۱-۴- اطلاعات جغرافیایی ۲۸

۱-۵- تقسیمات کشوری ۳۱

۱-۶- اطلاعات اجتماعی فرهنگی ۳۵

۱-۷- اطلاعات اقتصادی ۳۷

فصل دوم

۲- مفهوم وقف و امور خیریه در کشور اندونزی ۴۱

۲-۱- مقدمه ۴۱

۲-۲- مفهوم امور خیریه ۴۱

۲-۳- ارکان وقف ۴۲

۲-۴- شرایط وقف ۴۲

۲-۵- انواع دارایی های وقف ۴۳

۲-۶- قانون وقف ۴۴

۲-۷- سرپرست وقف ۴۵

۴۶	۱-۷-۲- شرایط سرپرست وقف
۴۷	۲-۷-۲- وظایف و حقوق سرپرست وقف
۴۸	۳-۷-۲- شرایط انحلال / جایگزینی سرپرست وقف
۴۹	۸-۲- دلایل وقف پول
۵۰	۹-۲- قانون وقف

فصل سوم

۵۳	۳- وضعیت موجود وقف و امور خیریه در کشور اندونزی
۵۳	۱-۳- مقدمه
۵۳	۲-۳- وضعیت کنونی وقف در اندونزی
۵۵	۱-۲-۳- مؤسسات مالی اسلامی دریافت کنندگان پول وقف
۵۵	۳-۳- شاخص سهولت فعالیت های بشردوستانه
۵۷	۴-۳- مساجد بزرگ اندونزی
۵۸	۱-۴-۳- مسجد بیت الرحمن
۵۹	۲-۴-۳- مسجد الایسیاد
۶۰	۳-۴-۳- مسجد استقلال
۶۰	۴-۴-۳- مسجد آل دیان

فصل چهارم

۶۵	۴- نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی
۶۵	۱-۴- مقدمه
۶۵	۲-۴- انواع کنشگران فعال در حوزه وقف و امور خیریه
۶۶	۱-۲-۴- سیاست گذار
۶۶	۲-۲-۴- تنظیم گر
۶۸	۳-۲-۴- تسهیل گر
۶۹	۴-۲-۴- ارائه دهنده خدمات
۷۲	۳-۴- نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی
۷۳	۱-۳-۴- هیئت اوقاف اندونزی
۷۳	۱-۱-۳-۴- نگاه اجمالی به هیئت اوقاف اندونزی
۷۴	۲-۱-۳-۴- مأموریت و چشم انداز هیئت اوقاف اندونزی
۷۴	۳-۱-۳-۴- استراتژی های هیئت اوقاف اندونزی
۷۵	۴-۱-۳-۴- وظایف و اختیارات هیئت اوقاف اندونزی
۷۹	۵-۱-۳-۴- ساختار مدیریتی و نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی

- ۸۳..... ۴-۳-۱-۶- انتشارات هیئت اوقاف اندونزی
- ۸۴..... ۴-۳-۱-۷- برنامه‌های هیئت اوقاف اندونزی
- ۸۵..... ۴-۳-۲- وزارت امور دینی اندونزی
- ۸۵..... ۴-۳-۱-۲- مأموریت و چشم‌انداز وزارت امور دینی اندونزی
- ۸۶..... ۴-۳-۲- اداره مساجد توسط وزارت امور دینی اندونزی
- ۸۶..... ۴-۳-۲- اداره بقعه اولیای نه‌گانه توسط وزارت امور دینی اندونزی
- ۸۷..... ۴-۳-۲- مؤسسات خیریه
- ۸۹..... ۴-۳-۳- موسسه خانه وقف اندونزی
- ۹۲..... ۴-۳-۴- بنیاد دوستان پارک‌های ملی
- ۹۴..... ۴-۳-۵- موسسه توسعه شهری و منطقه‌ای
- ۹۶..... ۴-۳-۶- موسسه پروژه فقر شرق اندونزی
- ۹۷..... ۴-۳-۷- بنیاد سلامتی مادر و فرزند

فصل پنجم

- ۱۰۳..... ۵- جمع بندی
- ۱۱۳..... منابع

پیوست

- ۱۱۷..... پیوست ۱: الگوی جدید موقوفات در اندونزی
- ۱۳۹..... پیوست ۲: جداول اطلاعات وقفی

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱: دکتر سوکارنو، اولین رئیس‌جمهور اندونزی ۲۵
- شکل ۲-۱: نقشه تقسیمات کشوری مالزی ۳۲
- شکل ۱-۳: شاخص سهولت فعالیت‌های بشردوستانه ۵۶
- شکل ۲-۳: رتبه کشورهای مختلف در شاخص بخشندگی در سال اخیر ۵۷
- شکل ۳-۳: مسجد بیت الرحمن ۵۹
- شکل ۴-۳: مسجد الایرسیداد ۵۹
- شکل ۵-۳: مسجد استقلال ۶۰
- شکل ۶-۳: مسجد آل دیان ۶۱
- شکل ۱-۴: نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی ۷۲
- شکل ۲-۴: صفحه ابتدایی سایت هیئت اوقاف اندونزی ۷۳
- شکل ۳-۴: ساختار مدیریتی هیئت اوقاف اندونزی ۷۹
- شکل ۴-۴: ساختار نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی ۸۰
- شکل ۵-۴: ساختار سلسله مراتبی بخش توانمندسازی اوقاف ۸۲
- شکل ۶-۴: صفحه ابتدایی سایت وزارت امور دینی اندونزی ۸۵
- شکل ۷-۴: احزاب سیاسی مطرح اندونزی ۸۷

- شکل ۴-۸: حوزه فعالیت مؤسسات خیریه در اندونزی ۸۸
- شکل ۴-۹: صفحه ابتدایی سایت موسسه خانه وقف اندونزی ۸۹
- شکل ۴-۱۰: برنامه وقف مولد موسسه خانه وقف اندونزی ۹۰
- شکل ۴-۱۱: برنامه خیریه وقف موسسه خانه وقف اندونزی ۹۱
- شکل ۴-۱۲: برنامه روستای قرآنی موسسه خانه وقف اندونزی ۹۲
- شکل ۴-۱۳: صفحه ابتدایی سایت بنیاد دوستان پارک های ملی ۹۳
- شکل ۴-۱۴: فعالیت های بنیاد دوستان پارک های ملی ۹۴
- شکل ۴-۱۵: صفحه ابتدایی سایت موسسه توسعه شهری و منطقه ای ۹۵
- شکل ۴-۱۶: فعالیت های موسسه توسعه شهری و منطقه ای ۹۶
- شکل ۴-۱۷: صفحه ابتدایی سایت موسسه پروژه فقر شرق اندونزی ۹۶
- شکل ۴-۱۸: فعالیت های موسسه پروژه فقر شرق اندونزی ۹۷
- شکل ۴-۱۹: صفحه ابتدایی سایت بنیاد سلامتی مادر و فرزند ۹۸
- شکل ۴-۲۰: فعالیت های بنیاد مادر و فرزند ۹۹

فهرست جدول ها

جدول ۱-۱: اطلاعات مختلف استان های کشور اندوزی	۳۲
جدول ۱-۳: نحوه استفاده از زمین های وقفی	۵۴
جدول ۱-۴: مأموریت و چشم انداز هیئت اوقاف اندوزی	۷۴
جدول ۲-۴: مأموریت و چشم انداز وزارت امور دینی اندوزی	۸۶
جدول ۳-۴: اطلاعات برنامه قرآنی موسسه خانه وقف اندوزی	۹۱

مقدمه

از دیرباز سنت حسنه وقف در همه ادیان آسمانی و جوامع بشری مورد توجه و اهتمام وافر قرار داشته است. دین مبین اسلام نیز همچون سایر ادیان الهی اهتمام ویژه‌ای به ترویج وقف در بین مسلمین دارد، به گونه‌ای که پیشوایان اسلام ناب همگی از جمله واقفین و متولیان موقوفات بوده‌اند. در طی قرون متمادی نهاد وقف نقطه اتکاء و مهمترین بستر تعالی نهاد دین و یکی از زیرساخت‌های کلیدی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی اداره جوامع اسلامی بوده است. با توجه به اهداف بلند انقلاب اسلامی در راستای ایجاد جامعه اسلامی ایرانی و تمدن بین‌الملل اسلامی، احیاء نهاد وقف و شکوفایی هر چه بیشتر موقوفات از ضروریات اساسی‌ای است که مورد تاکید مکرر مقام معظم رهبری قرار دارد.

در این راستا سازمان اوقاف و امور خیریه به عنوان حکمران نهاد وقف بر آن شد تا با مطالعه نظام مدیریت وقف و امور خیریه سایر کشورها، مقدمات آشنایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سایر ملل، و توسعه ارتباطات بین‌المللی در حوزه وقف، به ویژه ارتباطات با کشورها و ملت‌های مسلمان را فراهم نماید. لذا از سال گذشته معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اقدام به تعریف و راهبری پروژه پژوهشی «شناخت وضعیت نظام مدیریت وقف و امور خیریه پانزده کشور اسلامی و پانزده کشور غیراسلامی» نمود که نتایج آن در قالب بیش از سی کتاب مستقل منتشر شد و در همایش هفته وقف سال جاری توسط جناب آقای دکتر صالحی امیری، وزیر محترم فرهنگ و ارشاد

اسلامی، جناب آقای دکترستاری، معاون محترم علم و فناوری ریاست جمهوری و حجت الاسلام والمسلمین محمدی، نماینده ولی فقیه و ریاست محترم سازمان اوقاف و امور خیریه رونمایی گردید.

اجرای این پروژه مرهون تلاش افراد متعددی است که در اینجا لازم می دانم از زحمات همه آنها به ویژه مدیرکل دفترنوسازی و تحول اداری، جناب آقای دکتر غلامعلی رحیمی و کارشناسان این دفتر، آقایان اسماعیل خارستانی و علی علاءالدینی که نقش کارفرمایی این مطالعات را برعهده داشتند، و جناب آقای محمدمهدی جعفری که مدیریت اجرای این پروژه را برعهده داشت، و همکار ایشان، آقای علیرضا رحیمی تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین مراتب سپاس خود را از زحمات بی دریغ جناب آقای حسین آب نیکی— مشاور عالی ریاست سازمان اوقاف و امور خیریه— که نظارت بر این پروژه را برعهده گرفت و در جهت ارتقاء کیفی آن تلاش نمود اعلام می دارم.

معاون توسعه مدیریت و پشتیبانی

سازمان اوقاف و امور خیریه

زمستان ۱۳۹۵

پیشگفتار

مطالعه نظام مدیریت وقف و امور خیریه کشورهای جهان از شهریورماه سال ۱۳۹۴ به منظور آشنایی با بیشینه، روند توسعه وضعیت و عملکرد فعلی کشورها در این حوزه، نگاشت نهادی مجموعه‌های فعال در بخش وقف (شامل معرفی نهادها و روابط ما بین آن‌ها) و برنامه‌های آتی این کشورها با هدف استفاده از تجربیات موفق و پرهیز از تجربیات ناموفق، با لحاظ اقتضائات منحصربه‌فرد کشورهای مورد مطالعه، در دستور کار قرار گرفت و عملیاتی گردید.

به منظور تحقق اهداف مدنظر، شرح خدمات این پروژه در قالب چهار فاز ذیل طراحی و اجرا گردید:

- فاز صفر: تدوین طرح و چارچوب اولیه
 - فاز اول: تعیین شاخص‌های انتخاب کشورهای مدنظر و انتخاب و نهایی سازی کشورها
 - فاز دوم: گردآوری، تحلیل و جمع‌بندی گزارش مطالعات انجام شده مرتبط
 - فاز سوم: جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات هریک از کشورهای مدنظر
 - فاز چهارم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی مطالعه
- فاز صفر به تدوین چهارچوب کلان، تفصیلی و محدوده پروژه و جزئیات هریک از مراحل و فعالیت‌ها اختصاص یافت. در فاز اول شاخص‌هایی جهت انتخاب کشورهای هدف مطالعه، تعیین گردید و مبتنی بر این شاخص‌ها، کشورهای مدنظر

جهت مطالعه، مشخص شدند. این شاخص‌ها به گونه‌ای انتخاب شدند که کشورهای همسایه، کشورهای اسلامی فعال در حوزه وقف و امور خیریه، کشورهای موفق در حوزه وقف و امور خیریه در دنیا و نیز کشورهای مشابه جمهوری اسلامی ایران از جهت وضعیت فرهنگی، اجتماعی و دینی مورد مطالعه قرار گیرند.

فاز دوم با عنوان «گردآوری، تحلیل و جمع‌بندی مطالعات انجام شده» به جمع‌آوری و تحلیل مطالعات موجود در کشور در خصوص نظام مدیریت وقف و امور خیریه سایر کشورها اختصاص یافت. هدف این فاز بهره‌برداری از اطلاعات و پژوهش‌های مرتبط انجام شده موجود در کشور و همچنین پرهیز از نادیده گرفتن مطالعات پیشین بود.

فاز سوم نیز به ترتیب به جمع‌آوری اطلاعات پیرامون نظام وقف و امور خیریه کشورهای منتخب از منابع مکتوب، اینترنتی و سایر منابع در دسترس، و تجزیه و تحلیل اطلاعات و جمع‌بندی مطالب اختصاص یافت. در نهایت طی فاز چهارم جمع‌بندی و نتایج حاصل از مطالعه همه کشورها و نتیجه‌گیری کلی مطالعه انجام و ارائه گردید.

مجموعه کشورهایی که در این پروژه هدف مطالعه قرار گرفتند شامل پانزده کشور اسلامی و پانزده کشور غیراسلامی می‌باشد که با توجه به شاخص‌های مدنظر سازمان، همچون همسایگی و ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی مشابه با جمهوری اسلامی ایران، برخورداری از نظام مدیریت و فعالیت‌های درخور تامل در حوزه وقف و امور خیریه، وجود ارتباطات بخش وقف و امور خیریه بین جمهوری اسلامی ایران و کشور مورد مطالعه و مواردی از این دست، انتخاب شدند.

یکی از کشورهای اسلامی منتخب اندونزی است. ارتباط گسترده سیاسی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اندونزی، اهمیت اندونزی در میان کشورهای اسلامی و قرابت دینی و مذهبی بین آن کشور با کشور ما، از جمله دلایل انتخاب اندونزی به عنوان یکی از کشورهای هدف مطالعه می‌باشد.

پژوهش حاضر حاصل گزارش بررسی ساختار و وضعیت نظام وقف و امور خیریه کشور اندونزی می‌باشد و در آن وضعیت جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی کشور اندونزی، مفهوم وقف و امور خیریه، روند توسعه و وضعیت موجود بخش

وقف و امور خیریه، نگاشت نهادی بخش وقف و امور خیریه و برنامه‌های توسعه‌ای این بخش در کشور اندونزی طی فصول یک الی پنج به اجمال بررسی شده است. در مراحل اولیه تدوین این کتاب ابتدا به بررسی مطالعات انجام‌شده به زبان فارسی و جستجوی سایت‌های فارسی پرداخته شد که اطلاعاتی به دست نیامد. سپس با استفاده از سایت‌هایی همچون سایت بانک جهانی، اطلاعات کلی در مورد اوضاع جغرافیایی، جمعیتی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی این کشور به دست آمد. سپس با جستجو در سایت‌های مالایی زبان به این مسئله مشخص گردید که متولی اصلی حوزه وقف در اندونزی نهادی به نام هیئت اوقاف اندونزی است. به همین جهت به بررسی این سایت پرداخته و از آن مفاهیمی چون معنای وقف و ارکان آن و امور خیریه در اندونزی استخراج گردید. با بررسی این سایت جایگاه قانونی، تاریخچه، مأموریت، وظایف و اختیارات، برنامه‌ها و ساختار سازمانی هیئت اوقاف به دست آمد. این سایت به زبان مالایی بوده و شامل کتب و مقالات منتشره فراوانی در این زمینه است که این کتب و مقالات مورد استفاده قرار گرفت.

سپس طی سفری یک‌روزه به شهر مقدس قم با نماینده موسسه آل البيت در اندونزی که آقای سید فارس الحسینی نام داشتند دیدار شد. ایشان به مدت بیست سال در اندونزی فعالیت و اقامت داشتند. با توجه به صحبت‌های ایشان مشخص گردید که

نظارت خاصی بر مؤسسات وقفی نیست. همچنین ایشان گفتند که وظیفه اداره مساجد و بقعه مبارک نه تن از سادات به نام اولیای نه گانه که از نوادگان امام کاظم (ع) بودند به عهده وزارت دین اندونزی است که این وزارت خانه در این کار اهمال می کند. ایشان بیان کردند که سه حزب سیاسی قدرتمند در اندونزی وجود دارند که مؤسسات خیریه اکثراً زیر نظر این سه حزب است. مجوز تأسیس این مؤسسات را نیز وزارت دین صادر می کند.

سپس به بررسی سایت وزارت دین که به زبان مالایی بود پرداخته شد اما متأسفانه اطلاعاتی در مورد نحوه مدیریت مساجد و بقاع متبرکه وجود نداشت. بعد از آن سایت های سه حزب سیاسی قدرتمند اندونزی مورد مطالعه قرار گرفت که جزیک مورد که جدولی مربوط به تعداد مؤسسات خیریه یکی از این احزاب بود فقط اطلاعات کلی در آن سایت ها موجود بود.

متأسفانه سایتی که مؤسسات خیریه را دسته بندی کند وجود نداشت به همین دلیل چند موسسه به دلخواه انتخاب شده و بررسی گردید. با جستجوهای بیشتر به دیتابیس ناقصی از زمین های وقفی در اندونزی رسیدیم که در فصل وضعیت کنونی وقف آمده است.

درمجموع تلاش براین بوده است که در تدوین این گزارش از مراجع معتبر و به روز دنیا بهره گرفته شود و با برقراری ارتباط با نهادهای مربوطه داخلی و خارجی، محتوای گزارش از دقت بالایی برخوردار گردد. انشاء الله با نقد و نظرات متخصصین مرتبط و تعریف و اجرای مطالعات و پژوهش های تکمیلی مثمر ثمر واقع گردد. در پایان لازم می دانم از محضر همه خوانندگان گرامی استدعا نمایم تا با ارائه دیدگاه های ارزشمندشان ما را در ادامه این روند و تکمیل مطالعات انجام شده یاری فرمایند.

مشاور عالی سازمان اوقاف و امور خیریه

و ناظر پروژه

فصل اول |

اطلاعات کلی کشور اندونزی

۱- اطلاعات کلی کشور اندونزی

۱-۱- مقدمه

یکی از گام‌های در مطالعات تطبیقی، آشنایی مختصر با موقعیت جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی کشور مورد مطالعه است؛ مقایسه یک کشور با کشورهای دیگر بدون در نظر گرفتن شرایط و موقعیت آن، موجب درک سطحی موضوع و نتیجه‌گیری نادرست می‌شود.

به منظور آشنایی و مطالعه روندهای اجتماعی و فرهنگی مربوط به یک کشور، آشنایی با ویژگی‌های کلی آن کشور ضروری است؛ در این گزارش همان‌طور که پیش از این اشاره گردید، به بررسی روند تغییر کمک‌های خیریه و وقف و سازوکارهای مربوط به آن پرداخته می‌شود. مطالعات گسترده‌ای در زمینه مؤلفه‌های تأثیرگذار در زمینه کمک‌های خیریه و وقف در کشورهای مختلف دنیا انجام شده است که از آن میان می‌توان به مذهب، سن افراد و درآمد آن‌ها اشاره نمود.

بنابراین در این فصل برای درک بهتر فصول بعدی اطلاعات کلی در مورد کشور مالزی در حوزه‌های تقسیمات کشوری، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی شرح داده می‌شود.

۱-۲- تاریخچه

یافت شدن بازمانده‌های سنگواره‌ای انسان راست قامت که به نام انسان جاوه نیز شناخته می‌شود نشان می‌دهد که مجمع‌الجزایر اندونزی از دو میلیون تا ۶۰۰ هزار سال پیش مسکونی شده بود.

اکثریت جمعیت امروزی اندونزی از نژاد آسترونزی هستند که از تایوان به سوی جنوب شرق مهاجرت کرده بودند. آن‌ها در حدود ۲۰۰۰ سال پیش از میلاد به اندونزی رسیدند و جمعیت بومی ملانزی را به سوی شرق راندند. شرایط بسیار خوب برای کشاورزی و توسعه کشت آبی برنج در حدود ۸۰۰ سال قبل از میلاد باعث شد تا شهرها، شهرستان‌ها و پادشاهی‌های کوچک بتوانند در سراسر قرن نخست پیش از میلاد شکوفا شوند.

حالت قرارگیری تنگه‌های میان جزایر در اندونزی به گونه‌ای است که هم تجارت بین جزایر و هم بازرگانی برون مرزی را شکوفا می‌کند. به عنوان نمونه مسیرهای تجاری میان پادشاهی‌های اندونزی و چین از چند سده پیش از میلاد مسیح شکل گرفته بودند. این تجارت‌ها بر تاریخ اندونزی تأثیر بسیاری داشته است.

در متون خاورمیانه از مناطقی از اندونزی امروزی به عنوان «جابه» و «زایج» یاد شده است. این دو نام بیش از آنکه به زعم برخی پژوهندگان محدود به دو جزیره جاوه و سوماترا باشد، یک عنوان کلی برای قلمرو پادشاهی سریویجایا و ماجاپاهیت، شامل تعداد زیادی از جزایر هند بوده است. مسلمانان تمام این جزایر را تحت نام کلی جاوه می‌شناختند و کلمه زایج یا جابه نیز در متون کهن اسلامی به همین معنا به کار رفته است. تلقی مارکوپولو از جاوه بزرگ و جاوه کوچک نیز احتمالاً به اعتبار همین نام کلی است. منبت العطریا سرزمین گیاهان خوشبو به شرحی که در کتاب ابن خردادبه با فاصله پانزده روز راه از زایج و اطراف آن آمده است به احتمال زیاد جزایر ملوک مرکز ادویه است، زیرا میخک و جوز بویا که اقلام عمده ادویه‌اند عمدتاً در این جزایر به عمل می‌آیند. حتی جنگل‌های خودروی این دو گیاه نیز از قدیم در بعضی از جزایر ملوک نظیر آمبون و ترناته وجود داشته است.

۱-۳- اطلاعات سیاسی

جزایر اندونزی در قدیم سلطان‌نشین بوده‌اند تا آنکه در قرن شانزدهم اسپانیایی‌ها و پرتغالی‌ها به آن دست یافتند. کمپانی شرقی هلند در ابتدای قرن هجدهم، حکومت اندونزی را به دست گرفت. در ۱۷۴۰ هلندی‌ها شورش مردم جاکارتا را با کشتار ۲۰ هزار اندونزیایی و چینی درهم شکستند. در ۱۹۰۷، «سی سی نگا مانگرایا» پادشاه اندونزی

علیه هلندی‌ها قیام کرد اما ارتش استعماری هلند سپاه او را شکست داد و سلطه استعمار هلند بر اندونزی محکم شد.

تا ۱۹۴۲ میلادی اندونزی متعلق به هلند بود و از ۱۹۴۲ تا ۱۹۴۵ تحت اشغال ژاپن درآمد. چهار سال تمام میان نیروهای هلند و اندونزی جنگ بود. در نهایت در سال ۱۹۴۹ موافقت‌نامه‌ای امضاء شد که طبق مفاد آن، همه سرزمین اندونزی به جز گینه‌نوبه حکومت موقت (جمهوری) ایالات متحده اندونزی واگذار شد. در ۱۶ دسامبر ۱۹۴۹، دکتر سوکارنو به ریاست جمهوری این کشور انتخاب گردید.

شکل ۱-۱: دکتر سوکارنو، اولین رئیس‌جمهور اندونزی

از قرن هفدهم، هند شرقی مهم‌ترین و سودآورترین بخش امپراتوری هلند به شمار می‌رفت. به غیر از اشغال کوتاه مدت بریتانیایی‌ها (۱۸۱۱ تا ۱۸۱۴) و قیام‌های گاه‌گاهی محلی، هلند کنترل این کشور را تا ۱۹۴۲ حفظ کرد. در این سال ژاپنی‌ها به این مستعمره هجوم آوردند و به عنوان آزادکنندگان کشور از حکومت استعماری مورد استقبال اکثر اندونزیایی‌ها قرار گرفتند. با تسلیم ژاپن در ۱۹۴۵، احمد سوکارنو (۱۹۰۱ تا ۱۹۷۰)-

بنیان‌گذار حزب میلیون در ۱۹۲۷ - هند شرقی هلند را جمهوری مستقل اندونزی اعلام کرد. هلندی‌ها پس از چهار سال جنگ متناوب ولی وحشیانه، تحت فشار بین‌المللی استقلال اندونزی را در ۱۹۴۹ پذیرفتند. حکومت سوکارنو به طور فزاینده‌ای اقتدار طلب شد و کشور به هرج و مرج اقتصادی گرفتار گردید. او در ۱۹۶۲ گینه‌نوی هلند را تصرف کرد که در ۱۹۶۲ با عنوان ایریان جایا رسماً ضمیمه شد، هرچند جنبشی جدایی طلب پابرجاست. بین ۱۹۶۳ تا ۱۹۶۶ سوکارنو کوشید با تهاجمات مسلحانه به شمال بورنئو و فدراسیون نوپای مالزی را بی‌ثبات سازد. احمد سوکارنو تا زمان سقوطش از کلیه جنبش‌های استقلال طلبانه در قاره‌های آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین دفاع می‌کرد. ژنرال سوهارتو توانست با سرکوبی قیام کمونیستی در ۱۹۶۵ و ۱۹۶۶ سیاست ضد آمریکایی سوکارنو را وارونه سازد و نهایتاً با کمک دانشجویان و ارتش او را برکنار کند. در این مدت حدود ۸۰ هزار نفر از اعضای حزب کمونیست اندونزی کشته شدند. الحاق تیمور شرقی پرتغال در ۱۹۷۶ توسط اندونزی از طرف جامعه بین‌المللی به رسمیت شناخته نشد و عملیات چریکی ملی‌گرایان محلی ادامه داشت. برنامه جاه طلبانه‌ای برای اسکان مجدد اهالی جاوه به منظور کم کردن جمعیت زیاد این جزیره به مورد اجرا گذاشته شد ولی این مهاجران جاوه‌ای با انزجار بومیان جزایر کم توسعه یافته و دوردست روبرو شد. کشتار تظاهرکنندگان بی‌سلاح تیموری به دست سربازان اندونزی در ۱۹۹۱ اعتراضات بین‌المللی را به دنبال داشت.

ژنرال سوهارتو بعد از آنکه به قدرت رسید کشور مالزی را به رسمیت شناخت و دوباره کشورش را به عضویت سازمان ملل درآورد و از این جهت مورد حمایت ایالات متحده آمریکا بود. در مدت طولانی ریاست جمهوری اش خود و خانواده اش مستقیماً در صادرات و واردات اندونزی دخالت کرده و میلیاردها دلار اندوختند. در اثر رکود اقتصادی وضعف بنیان مالی و فقر عمومی ژنرال سوهارتو دچار تظاهرات مردمی شد تا آنکه در ۱۹ مه ۱۹۹۸ مادلین آلبرایت وزیر خارجه آمریکا به او تکلیف کرد که از مقام خود استعفا کند. ژنرال سوهارتو در همان روز ۱۹ مه ۱۹۹۸ بعد از ابلاغ برکناری اش توسط آلبرایت در یک نطق سه دقیقه‌ای از مردم اندونزی به سبب خطاهایش پوزش خواست و از مردم

درخواست کرد از بشارالدین یوسف حبیبی تبعیت کنند.

زمانی که محمد سوهارتو پس از سی و سه سال قدرت سقوط کرد بسیاری از مردم اندونزی بر این عقیده بودند که کشور اندونزی تجزیه خواهد شد اما پس از سوهارتو وسعت این امر کمتر از پیش بینی ها بود.

از اواسط تا اواخر جنگ جهانی دوم، اندونزی تحت اشغال ژاپن بود. با پایان جنگ و تسلیم نیروهای ژاپن، کلیه سلاح های ژاپنی به دست ملی گرایان استقلال طلب اندونزیایی افتاد. در سال ۱۹۴۵ میلادی احمد سوکارنو رهبر آزادی خواهان این کشور، اعلام استقلال کرد که با مخالفت و لشکرکشی هلندی ها مواجه گردید؛ اما سازمان ملل در این موضوع دخالت کرد و دولت هلند به ناچار با حکومتی به نام اتحادیه اندونزی و هلند موافقت کرد. از این رو نمایندگان دولت اندونزی و دولت پادشاهی هلند به دستور سازمان ملل متحد، بر روی عرشه یک ناو آمریکایی، قرارداد ترک مخاصمه را در ۲۰ ژانویه ۱۹۴۸ امضاء کردند و جنگ دو کشور به پایان رسید. علت این که اندونزی و هلند، این قرارداد را روی یک کشتی بیگانه امضاء کردند این بود که هیچ محل دیگری برای امضای معاهده مورد موافقت دو طرف قرار نگرفته بود.

در دهه ۱۹۵۰ مبارزات خشونت آمیزی علیه حکومت اندونزی بر جزایر ملوک جنوبی، توسط مردم ملوک جنوبی صورت گرفت و نیروهای اندونزی این مبارزات را به شدت سرکوب کردند. پس از سقوط حکومت ژنرال سوهارتو در سال ۱۹۹۸، این مبارزات از سر گرفته شد. از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۲، خشونت ها در جزایر ملوک موجب کشته شدن حدود ۵ هزار نفر و بی خانمان شدن ۵۰۰ هزار نفر شد.

در ۱۷ ژوئن ۱۹۹۹ به دستور یوسف حبیبی ژنرال دامیری به فرماندهی منطقه تیمور شرقی رسید که مردم آن خواهان استقلال بودند. در چهارم ژوئیه ۱۹۹۹ بانک جهانی با اعطای وام یک میلیارد دلاری به اندونزی موافقت کرد. انتخابات ریاست جمهوری پس از ۳۰ سال انجام شد و رقیب یوسف حبیبی، خانم مگاواتی سوکارنوپوتری از حزب دموکرات بود که بالاخره در ۲۳ ژوئیه ۲۰۰۱ به ریاست جمهوری رسید و حزب گلکار یعنی حزب وابسته به سیستم حاکمیت شکست خورد. در آخرین روزهای حکومت یوسف

حبیبی مردم تیمور شرقی با نظارت سازمان ملل به استقلال خویش رأی دادند. بعد از مگاواتی سوکارنو پوتری، ژنرال بازنشسته سوسیلوبامبانگ یودهویونو که زمانی افسر اطلاعات و فرماندار تیمور شرقی بوده است در ۲۸ اکتبر ۲۰۰۴ در انتخابات ریاست جمهوری به پیروزی رسید.

۱-۴- اطلاعات جغرافیایی

اندونزی پانزدهمین کشور بزرگ جهان از لحاظ مساحت با ۱,۹۱۹,۴۴۰ کیلومترمربع (۷۴۱,۵۰ مایل مربع)، شامل ۱,۸۲۶,۴۴۰ کیلومترمربع خشکی و ۹۳,۰۰۰ کیلومترمربع دریا بوده و ۵۴۷۱۶ کیلومتر خطوط ساحلی دارد.

اندونزی مجموعه‌ای از جزایر (نزدیک به ۱۷۵۰۸ جزیره بزرگ و کوچک) است که در جنوب شرقی آسیا در اقیانوس کبیر قرار دارد. اندونزی در نیمکره شرقی، در جنوب شرقی آسیا، در اقیانوس هند و دریا‌های وابسته به آن واقع شده و خط استوا از آن می‌گذرد. اندونزی در جزیره گینه نو با پاپوا و هم‌چنین در جزیره برنئو با مالزی مرز مشترک دارد. سابقاً این جزایر در تصرف هلند و به هند هلند موسوم بود ولی بعد از آنکه کشوری مستقل و آزاد گردید، «اندونزی» نام گرفت. مساحت این کشور ۱۹۱۹۰۰۰ کیلومترمربع و پایتخت آن شهر جاکارتا است که در جزیره جاوه قرار دارد و سابقاً باتاوایا نامیده می‌شد. شهر مهم آن سورابایا است. این کشور دارای معادن قلع، نفت، ذغال سنگ و مس است و توتون، برنج، قهوه و کائوچو جزو محصولات کشاورزی این کشور است.

اندونزی را می‌توان بزرگ‌ترین مجمع‌الجزایر جهان دانست که بین دو خشکی، یعنی جنوب شرق آسیا و استرالیا واقع شده است. وسعت آب‌های این کشور ۳ برابر مساحت خشکی‌های آن است.

بندرهای مهم این کشور نیز عبارت‌اند از: مدان، بندر ساحلی بلاوان، پکانبارو، ریو، جاکارتا، سنگارنگ، نوزاتنگارا، بندر ساحلی بیتونگ و بندر آمبون. شهرهای مهم اندونزی را هم می‌توان در ۱۰ شهر زیر خلاصه کرد: جاکارتا، سورابایا، سمارانگ، باندونگ، مدان، پالمبانگ، یوجونگ پادانگ، بانجارماسین، بندر لامپومگ، مانادو.

جاکارتا، پایتخت کشور اندونزی، ابتدا یک شهر بندری کوچک بود، اما هم‌اکنون

این شهر ۶۷۰ کیلومتر مربع وسعت دارد و جمعیتی معادل ۹ میلیون نفر را در خود جای داده و یکی از مراکز مهم اقتصادی اندونزی است.

جزیره جاوه با آنکه فقط ۷ درصد کل خاک این کشور را تشکیل می‌دهد، به تنهایی حدود ۶۰ درصد کل جمعیت کشور را به خود اختصاص داده است.

رشته جزایر جنوبی کوهستانی و آتشفشانی است و شامل سوماترا، جاوه، مادورا، بالی و جزایر سوندای کوچک (از جمله لامبارک، فلورس و تیمور) است. جاوه و همسایه کوچک ترش مادورا جمعیت متراکمی دارند و نزدیک به دوسوم مردم اندونزی را در خود جای می‌دهند. زنجیره جزایر شمالی متشکل است از کالیمانتان (بخش اندونزیایی جزیره بورنئو)، جزایر نامنظم و کوهستانی سولاوسی (سلیس)، گوره ملوک، وایریان جایا (بخش غربی گینه نو)

بیش از دوسوم این کشور از جنگل‌های استوایی بارانی پوشیده شده است؛ و آب و هوای آن استوایی و بارندگی در طول سال سنگین است. رودهای مهم آن کاپواس، دیگول، باریتو و بلندترین نقطه اندونزی نگا پولو (هرم کارستنز) با ۵۰۳۰ متر ارتفاع در جزیره ایریان جایا است.

قسمت اعظم اندونزی کوهستانی است و با وضع جغرافیائی خود که در دو طرف خط استوا قرار گرفته بیش از دو فصل دارا نیست یکی فصل مرطوب از نوامبر تا مارس و دیگری فصل خشک از ژوئن تا اکتبر.

این کشور را می‌توان از لحاظ وضعیت طبیعی به چند قسمت زیر تقسیم کرد: جزیره سوماترا: یکی از بزرگ‌ترین جزیره‌های جهان است و با جزیره‌های جاوه، سلبس و برنئو، در مجموع، جزایر سوندای بزرگ نامیده می‌شوند. قسمت عمده آن را جلگه‌ها و نواحی پست تشکیل داده و ارتفاعات آن (از جمله کوه‌های باریسان) در کناره غربی آن تا سمت شمال گسترده شده و دارای وسعت زیادی می‌باشند. رودهای آن کوتاه و پر آب بوده و اکثراً از سمت غرب به شرق جاری هستند و مهم‌ترینشان عبارت‌اند از: کامپار، بارومون، ایندراگیری، روکان، موسی وهاری. جنگل‌ها که اغلب غیر قابل نفوذند، وسعت زیادی دارند؛ و مرداب‌های وسیعی نیز در کرانه شرقی آن وجود دارند. بلندترین نقطه آن قله کرینتجی (۳۸۰۰ متر) است.

جزیره جاوه: پنجمین جزیره وسیع اندونزی و از پرجمعیت‌ترین آن‌ها است که بیش از ۶۵٪ جمعیت کشور در آن زندگی می‌کنند. کوه‌ها در تمام نقاط آن پراکنده شده و قسمت اعظم آن را جلگه‌ها و جنگل‌ها تشکیل می‌دهند. رودهای آن عمدتاً کوتاه و پرآب بوده و مهم‌ترینشان عبارت‌اند از: سولو، سرانگ، تاروم، سرایوو مانوک. بلندترین نقطه آن قله سمرو با ۳,۶۷۶ متر ارتفاع است.

جزیره برنئو: قسمت اعظم این جزیره متعلق به اندونزی است که در اصطلاح محلی به آن کالیمانتان گفته می‌شود. ارتفاعات آن عمدتاً در نواحی شمالی واقع شده و قسمت اعظم آن را جنگل‌ها و جلگه‌ها شامل می‌شوند. رودهای طولی در آن جریان دارند از جمله: باریتو، ماهاکام، نگارا، کایان و کاپواس. بلندترین نقطه آن ۹۸۸,۲ متر ارتفاع دارد.

جزیره سلبس (سلب): جزیره‌ای کوهستانی و مرتفع است که قسمت اعظم آن را جنگل‌ها پوشانده‌اند. از رودهای آن می‌توان از ماریسا، کاراما، ماماسا، بونگکا و پالونام برد. قله رانتکومبولا با ۳,۴۵۵ متر ارتفاع بلندترین نقطه آن است. نام محلی این جزیره، سولاوسی است.

جزیره گینه‌نو: نیمه غربی این جزیره که اصطلاحاً ایریان غربی گفته می‌شود و به اندونزی تعلق دارد. نواحی مرکزی و شمال غربی آن را کوه‌ها و نواحی بلند پوشانده و قسمت اعظم آن را جنگل‌ها و جلگه‌ها تشکیل می‌دهند. رود دیگول مهم‌ترین رود آن است. بلندترین نقطه آن قله جایا (۵,۰۲۹ متر) است.

جزایر سوندای کوچک (نوساتنگارا): این جزایر بین جزیره جاوه و جزیره گینه‌نو واقع شده‌اند و عمدتاً کوهستانی و مرتفع می‌باشند. بزرگ‌ترین جزیره‌های آن عبارت‌اند از: سومباوا، فلورس، سومبا، تیمور و بالی.

سایر جزایر غربی: که در اطراف جزیره‌های برنئو، جاوه و سوماترا واقع شده و عمدتاً کم ارتفاع‌اند. بزرگ‌ترین جزیره آن، بانگکا است.

سایر جزایر شرقی: که مجموعاً به جزایر ملوک یا اوویه معروف هستند و در اطراف جزیره‌های سلبس و گینه‌نو واقع شده‌اند و کوهستانی و مرتفع‌اند. جزیره‌های هالماهرا و سرام بزرگ‌ترین جزیره‌های این نواحی می‌باشند.

اندونزی سرزمینی نیمه کوهستانی است. جلگه‌های آن عمدتاً در جزیره‌های جاوه و سوماترا و جزایر سوندای کوچک (نوساتنگارا) و جنگل‌های آن عمدتاً در جزیره‌های برنئو، گینه‌نو و سوماترا واقع شده‌اند. آب‌وهوای آن گرم و مرطوب و پرباران است. بلندترین نقطه آن قله جایا با ۵,۰۲۹ متر ارتفاع است. طول‌ترین رود آن باریتو (۸۸۵ کیلومتر) و دریاچه توبا (۲,۵۰۰ کیلومترمربع) وسیع‌ترین دریاچه آن است.

کوه لوکون در جزیره سولاوسی یکی از فعال‌ترین آتشفشان‌های اندونزی است که فوران آن در ژوئیه ۲۰۱۱ هزاران نفر را آواره کرد.

اندونزی دارای بزرگ‌ترین جنگل‌ها در کشورهای جنوب شرق آسیا است به‌طوری‌که ۱۲۰ میلیون هکتار آن را جنگل‌های بارانی تشکیل داده است. حریق در جنگل‌های اندونزی به رویدادی سالانه در فصل خشک کشور تبدیل شده و تاکنون برای کشورهای همسایه آلودگی زیادی ایجاد کرده است. افزایش تقاضا برای تهیه روغن درخت نخل در هند نیز موجب تخریب نگران‌کننده جنگل‌های استوایی در اندونزی شده است. دولت اندونزی در ابتکاری زیست‌محیطی زوج‌های جوان را ملزم کرده قبل از ازدواج خود یک درخت بکارند.

اندونزی دارای آب و هوایی استوایی (گرم و مرطوب) است که تغییرات فصلی در آن اندک است. این کشور دارای دو فصل گرما، بارانی و مرطوب است. متوسط دمای ماهانه در این کشور ۲۶ درجه سانتی‌گراد و متوسط ریزش باران ماهانه ۲۸۴ میلی‌متر تخمین زده شده است.

۱-۵- تقسیمات کشوری

استان به اندونزیایی provinsi یا propinsi بالاترین نهاد دولتی محلی در اندونزی است. هریک از استان‌های این کشور، دارای دولتی محلی به ریاست فرماندار و نیز قوه مقننه هستند. فرماندار و نمایندگان محلی بارأی مردم به مدت ۵ سال انتخاب می‌شوند. هرکدام از استان‌های اندونزی به چند منطقه و شهر تقسیم شده‌اند. این استان‌ها در ۷ گروه مختلف جغرافیایی قرار گرفته‌اند.

شکل ۱-۲: نقشه تقسیمات کشوری مالزی

در حال حاضر کشور اندونزی از ۳۳ استان تشکیل یافته که ۷ عدد آن‌ها در سال ۲۰۰۰ تأسیس شده‌اند. ۵ عدد از استان‌های این کشور دارای وضعیت ویژه‌ای هستند؛ به‌گونه‌ای که استان آچه از قانون شریعت به‌عنوان قانون منطقه‌ای خود استفاده می‌کند؛ استان یوگیاکارتا همچون حکومت‌های باستانی، دارای نظام سلطنتی است؛ استان پاپوآ روش‌های مختلف توسعه را پیاده‌سازی می‌کند؛ استان پاپوای غربی به اجرای توسعه مستمر کم می‌کند و استان جاکارتا منطقه ویژه پایتختی محسوب می‌شود.

جدول ۱-۱: اطلاعات مختلف استان‌های کشور اندونزی

تراکم جمعیت	جمعیت	مساحت	مرکز	استان	پرچم
۷۶,۹	۴,۴۸۶,۵۷۰	۵۸,۳۷۵,۸۳	باند آسه	آچه	
۶۹۰,۸	۳,۸۹۱,۴۲۸	۵,۶۳۲,۸۶	دنپاسار	بالی	

پرچم	استان	مرکز	مساحت	جمعیت	تراکم جمعیت
	جزایر بانگکا بلیتونگ	پانگکال پینانگ	۱۸,۷۲۴,۷۴	۱,۲۲۳,۰۴۸	۶۵,۳
	بانتن	سرانگ	۹,۱۶۰,۷	۱۰,۶۰۰,۰۰۰	۱,۱۵۷,۱
	بنگکولو	بنگکولو	۲۱,۱۶۸	۱,۷۱۳,۳۹۳	۸۰,۹
	جاوه مرکزی	سمازانگ	۴۰,۵۴۸,۲	۳۲,۸۶۴,۰۰۰	۸۱۰,۵
	کالیمانتان مرکزی	پالانگ کارایا	۱۵۳,۵۶۴	۲,۲۰۲,۵۹۹	۱۴,۳
	سولاوسی مرکزی	پالو	۶۸,۰۸۹,۸۳	۲,۶۳۳,۴۰۲	۳۸,۷
	جاوه شرقی	سورابایا	۴۷,۹۲۲	۳۷,۴۷۶,۰۱۱	۷۸۲
	کالیمانتان شرقی	ساماریندا	۲۴۵,۲۳۷,۸۰	۳,۵۵۰,۵۸۶	۱۴,۵
	سوندای شرقی	کوپانگ	۴۷,۸۷۶	۴,۶۷۹,۳۱۶	۹۷,۷
	گورونتالو	گورونتالو	۱۲,۲۱۵,۴۴	۱,۰۳۸,۵۹۰	۸۵
	جاکارتا	جاکارتا	۶۶۴	۹۶۰۷۷۸۷	۱۳
	جمبی	جمبی	۵۰۰۵۸	۳۰۸۸۶۱۸	۶۲
	لامپونگ	بندر لامپونگ	۳۵,۳۷۶	۷,۵۹۶,۱۱۵	۲۱۴,۷

تراکم جمعیت	جمعیت	مساحت	مرکز	استان	پرچم
۲۸,۳	۱,۵۳۱,۴۰۲	۵۴,۱۸۵	آمبون	ملوک	
۱۰	۷۳۸,۱۶۳	۷۱۱۷۶,۷۲	تانجونگ سلور	کالیمانتان شمالی	
۲۵,۹	۱,۰۳۵,۴۷۸	۳۹,۹۵۹,۹۹	سوفیفی	ملوک شمالی	
۱۴۷,۵	۲,۲۶۵,۹۳۷	۱۵,۳۵۹	مانادو	سولاوسی شمالی	
۱۸۷,۹	۱۳,۷۱۲,۶۶۰	۷۲,۹۸۱,۲۳	مدان	سوماترای شمالی	
۶,۹	۲,۹۰۰,۰۰۰	۴۲۱,۹۸۱	جایا پورا	پاپوا	
۷۶,۴	۵,۵۴۳,۰۳۱	۷۲,۵۶۹	پکانبارو	ریائو	
۷۶,۷	۱,۶۸۵,۶۹۸	۲۱,۹۹۲	تانجونگ پینانگ	جزایر ریائو	
۵۸,۵	۲,۲۳۰,۵۶۹	۳۸,۱۴۰	کندری	سولاوسی جنوب شرقی	
۹۸	۳,۶۲۶,۱۱۹	۳۶,۹۸۵	بانجارماسین	کالیمانتان جنوبی	
۱۱۰,۴	۸,۰۳۲,۵۵۱	۷۲,۷۸۱	ماکاسار	سولاوسی جنوبی	
۸۹,۵	۷,۸۰۹,۲۴۸	۸۷,۲۴۰	پالم بانگ	سوماترای جنوبی	
۱,۲۳۵,۷	۴۳,۰۲۱,۸۲۶	۳۴,۸۱۶,۹۶	باندونگ	جاوه غربی	

تراکم جمعیت	جمعیت	مساحت	مرکز	استان	پرچم
۲۹,۹	۴,۳۹۳,۲۳۹	۱۴۶,۸۰۷	پونتیانک	کالیمانتان غربی	
۲۲۸,۲	۴,۴۹۶,۸۵۵	۱۹,۷۰۸,۷۹	ماتارام	سوندای غربی	
۳,۸	۷۴۱,۸۴۱	۱۹۴,۹۳۷	مانوکواری	پاپوای غربی	
۶۹	۱,۱۵۸,۳۳۶	۱۶,۷۹۶,۱۹	ماموجو	سولاوسی غربی	
۱۱۵	۴,۸۴۵,۹۹۸	۴۲,۱۳۰,۸۲	پادنگ	سوماترای غربی	
۹۷۹,۷	۳,۱۲۱,۰۰۰	۳,۱۸۵,۸۰	یوگیاکارتا	منطقه ویژه یوگیاکارتا	

۱-۶- اطلاعات اجتماعی فرهنگی

اندونزی ۲۵۴ میلیون نفر جمعیت دارد و رشد سالانه جمعیت آن ۱,۴٪ است. زبان رسمی آنان «اندونزیایی» است ولی به زبان‌های مختلف گویش می‌نمایند. زبان اندونزیایی (Bahasa Indonesia) زبان رسمی کشور اندونزی بوده و نرخ سواد برابر با ۸۷,۹٪ است.

این زبان گویشی استاندارد شده از زبان مالایی است که در سال ۱۹۴۵ و پس از استقلال اندونزی رسماً مشخص و تعریف شد. این زبان همچنان بسیار نزدیک به زبان مالایی است و می‌توان گفت که گویشوران این دو زبان می‌توانند به راحتی باهم صحبت کنند. هرچند بسیاری از مناطق اندونزی زبان‌ها و گویش‌های خود را دارند مانند جاوی و مینگکاباو با این حال تقریباً همه اهالی کشور اندونزیایی را به روانی صحبت می‌کنند. بیشتر آموزش رسمی و تقریباً تمامی برنامه‌های رسانه‌های ملی به زبان اندونزیایی است.

اندونزیایی همچنین توسط برخی از اهالی تیمور شرقی و سورینامی های اندونزی تبار نیز صحبت می شود. (۱)

گروه های قومی در اندونزی عبارت اند از: جاوه ای ۴۵٪، ساندانیز ۱۴٪، مادوریز ۷٫۵٪، مله ساحلی ۷٫۵٪ و سایر گروه ها ۲۶٪.

هنر نقاشی در بالی هنری دارای سنت و پیشینه است. تماس هنرمندان محلی با سبک نقاشی اروپایی در سده بیستم روی داد. امروزه البته در جاوه مرکزی روش های نقش پردازی کلاکه ای که از روش های بسیار قدیمی اندونزیایی است رفته رفته کاربردهای بیشتری در نقاشی ها پیدا می کنند.

موسیقی در اندونزی انواع گوناگونی داد ولی معروف ترین آن موسیقی گاملاناست که موسیقی سنتی دربارهای جاوه و بالی به شمار می آید. امروزه تمام سبک های موسیقی پاپ نیز به زبان ملی (اندونزیایی) و یا به زبان محلی خوانده می شود. افزون بر این سبک های عامه پسندی مانند کرونتیونگ، دانگ دوت، کاپورساری و جایونگان نیز رایج اند. (۲)

حدود ۸۶ درصد از مردم اندونزی مسلمان و بقیه مسیحی، هندو یا بودایی هستند. فرقه اسلامی احمدیه در اندونزی حدود دویست هزار هوادار دارد.

اندونزی که پرجمعیت ترین کشور مسلمان جهان است همواره به داشتن سنت بردباری مذهبی افتخار می کرده و در قانون اساسی این کشور آزادی مذهبی تضمین شده است ولی در سال های اخیر این آزادی مذهبی مورد تهدید قرار گرفته است.

امروزه قوانین این کشور تبلیغ افکار ناخدا باورانه را جرم دانسته و برای کسانی که بخواهند مؤمنان مسلمان را با باورهای دیگری آشنا کنند تا پنج سال زندان پیش بینی کرده است.

در اندونزی دین نقش مهمی در آموزش خصوصی دارد و در شرایطی که تعداد مدارس دولتی خوب بسیار اندک است غیر از مدارس دینی گزینه دیگری نیست.

آچه تنها استان اندونزی است که قوانین شریعت می تواند در آن اجرا شود.

در قانون مجازات "کفرگویی" که در سال ۱۹۶۵ در اندونزی به تصویب رسیده است هرگونه دگراندیشی از یکی از شش دین رسمی اندونزی ممنوع اعلام شده است.

۷-۱- اطلاعات اقتصادی

اندونزی بزرگ‌ترین قدرت اقتصادی جنوب شرقی آسیا است. بنا برآمار سال ۲۰۱۵ تولید ناخالص داخلی اندونزی ۸۸۸ میلیارد دلار بوده است که سهم سرانه هر فرد ۳۶۳۰ دلار است. سهم صنعت ۴۰٫۷٪ که بیشتر به فراوری محصولات کشاورزی و معدنی مشغول است و سهم بخش کشاورزی ۱۴٪ است و محصول اصلی اش برنج است. بااین حال بیشتر شاغلان در بخش کشاورزی مشغول به کار هستند. ۴۱ میلیون و هشت صد هزار نفر از نیروی کار در بخش کشاورزی شاغل اند؛ که حرفه ای نیستند و در سطح کلان تولید نمی‌کنند؛ اما هم کشاورزان بزرگ و هم روستاییان مقدار زیادی لاستی، ک، چای، قهوه، تنباکو و ادویه تولید و صادر می‌کنند. از دوران استعمار هلند زیرساخت مناسب آبیاری در کشاورزی برای اندونزی به جامانده است.

بیشترین صادرات اندونزی به کشورهای آمریکا و ژاپن و چین و سنگاپور است. اندونزی از لحاظ معدنی کشوری غنی است و معادن نفت، گاز طبیعی، قلع، نیکل، زغال سنگ، بوکسیت و مس در این کشور موجود است اما به علت نسبت بیشتر جمعیت به ثروت جمعیت مردم فقیر زیاد است. صنعت معدن کاری سهمی ۱۲ درصدی در تولید ناخالص داخلی اندونزی دارد. یکی دیگر از منابع کسب درآمد برای اندونزی صنعت گردشگری است.

در اواخر دهه ۹۰ میلادی که بازارهای اقتصادی در آسیا دچار مشکلات شدید شد، ارزش پول اندونزی نیز به شدت سقوط کرد و سوهارتو ناچار شد تا اصلاحات اقتصادی شدیدی را انجام دهد و در همین رابطه با صندوق بین‌المللی پول برای کمکی به ارزش بیش از ۴۰ میلیارد دلار به توافق رسید. نارضایتی‌های سیاسی و درخواست استعفای سوهارتو، از پیامدهای این مشکلات اقتصادی بود. در مارس سال ۱۹۹۸ سوهارتو برای چندمین بار به قدرت رسید؛ اما مشکلات برای دولت همچنان ادامه داشت.

در میان سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۲ شمار میلیونرها در اندونزی رشد فزاینده‌ای داشته است اما هنوز نیمی از مردم با درآمد روزی کمتر از دو دلار زندگی می‌کنند. تنها ۱۰ درصد کسانی که کار می‌کنند مالیات می‌پردازند و دولت برای تأمین آموزش رایگان و بهداشت مشکل دارد.

تولید نفت در اندونزی بسیار کم است و این میزان تنها برای تأمین نیازهای داخلی این کشور صرف می‌شود ولی با این حال اندونزی بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت در کشورهای جنوب شرقی آسیا به شمار می‌آید. اندونزی به دلیل فرسودگی چاه‌های نفت و کمبود تولید نفت در این کشور در ماه مه ۲۰۰۸ از سازمان اوپک خارج شد.

درصد فقر در اندونزی ۱۱٫۳٪ و امید به زندگی ۶۹ سال است. بعلاوه اندونزی عضو گروه ۲۰ اقتصاد بزرگ (G۲۰) است. این کشور عضو سازمان تجارت جهانی است و یکی از اعضا اصلی اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا (آ.سه. آن) می‌باشد. اخیراً با امضای قراردادهای تجارت آزاد بین اتحادیه آ.سه. آن. با کشورهای چین، کره، ژاپن، استرالیا و هند، اهمیت استراتژیک اتحادیه که مرکز آن در جاکارتا پایتخت اندونزی است، افزایش قابل توجهی یافته است.

فصل دوم |

مفهوم وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

۲- مفهوم وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

۲-۱- مقدمه

در فصل گذشته، اطلاعاتی کلی درباره کشور اندونزی بیان شد. پیش از ورود به بررسی ساختار وقف و امور خیریه در اندونزی، لازم است مفاهیم اولیه در این حوزه مشخص گردد. در این فصل به بیان مفهوم وقف و امور خیریه در کشور اندونزی پرداخته و زمینه را برای بیان فصول بعدی و توضیح ساختار وقف این کشور آماده می‌کنیم.

۲-۲- مفهوم امور خیریه

از لحاظ ریشه‌شناسی، وقف از کلمه‌ی عربی waqf به معنای حبس کردن می‌آید. وقتی این کلمه با ثروت مانند زمین، حیوانات و دیگر دارایی‌ها می‌آید به معنای تثبیت حقوق مالکیت برای منافع خاص می‌شود.

از لحاظ تفسیر این کلمه توسط علما به معنای اختصاص مزایای حاصل از یک دارایی توسط صاحب آن به جامعه و یا گروهی خاص است. در یک سری از تفاسیر واقف هنوز صاحب دارایی است اما منافع آن را وقف افراد دیگر می‌کند اما در تفاسیر دیگر دارایی دیگر به واقف تعلق ندارد. تفاوت در تفاسیر فقط به اداره‌ی دارایی‌های وقف برمی‌گردد. در تعریف این دارایی‌ها آمده است که دارایی وقف باید بتواند مزایای دائمی تولید کرده و تخریب نشود.

در قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ اندونزی وقف به این صورت تعریف شده است:

– اعمال قانونی واقف برای توزیع یا مدیریت قسمتی از دارایی اش برای مدت دائم یا محدود در راستای هدف نزدیکی به پروردگار یا رفاه عمومی.

از این تعریف می‌توان فهمید که منافع حاصل از وقف به افرادی که واقف مشخص کرده تعلق می‌گیرد. این مطلب با ماده ۵ قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ که آثار اهدا و وقف را برای تحقق بخشیدن به منافع بالقوه و اقتصادی از مالکیت به نفع ارتقاء رفاه عمومی بیان می‌کند تطابق دارد.

۲-۳- ارکان وقف

این عمل چهار رکن دارد که باید در یک وقف مذهبی فراهم شوند:

– فردی که وقف می‌کند (واقف)

– دارایی که وقف می‌شود (موقوف)

– افرادی که منافع وقف را دریافت می‌کنند. (موقوف علیه)

– صیغه یا لفظ وقف

۲-۴- شرایط وقف

الف) شرایط واقف عبارت‌اند از:

– باید صاحب تمام دارایی باشد یعنی آزادانه به وقف دارایی خود بپردازد.

– باید عاقل باشد و در حال وقف مست یا دیوانه نباشد.

– باید به سن قانونی رسیده باشد و

– در آخر باید بالغ باشد. یعنی دارای حافظه مناسب باشد.

ب) شرایط موقوف عبارت‌اند از:

– باید دارای ارزش باشد و تحت قرض یا وام نباشد و کاملاً وقف گردد.

– دارایی باید توسط صاحب آن وقف شود و

– در آخر اینکه دارایی وقفی باید دارای هویت مستقل بوده و ضمیمه دارایی دیگری نباشد.

ج) شرایط موقوف علیه عبارت اند از:

- موقوف علیه ها به دودسته تقسیم می شوند: ۱- معین ۲- نامعین.
- در حالت معین موقوف علیه کاملاً مشخص بوده و نمی تواند تغییر کند و
- در حالت غیرمعین وقف تنها باید در راه اسلام باشد.

د) شرایط صیغه وقف عبارت اند از:

- مشخص کند مدت وقف دائم یا محدود است.
- قابل فهم باشد بدون اینکه به شرط خاصی ضمیمه شده باشد.
- محکم و قطعی بیان شود و
- چهارم اینکه صیغه با شرایط لغو همراه نباشد. (۳)

یکی از عناصری که باید در وقف رعایت شود اعتماد سرپرست یا ذینفعان به حفظ و مدیریت وقف است.

قانون ارکان وقف این عمل را دارای شش جزء می داند:

- واقف
- سرپرست وقف
- موقوفه
- تعهد اوقاف
- مفاد وقف
- ذکر مدت وقف (۴)

۲-۵- انواع دارایی های وقف

ماده ۱۶ قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ بیان می کند:

- دارایی های وقف عبارت اند از:
 - اموال غیرمنقول و
 - اموال منقول
- منظور از اموال غیرمنقول در پاراگراف اول:
 - حقوق زمین در تطابق با مفاد قانون به صورت ثبت شده یا ثبت نشده

- ساختمان یا قسمتی از ساختمان موجود در زمین وقفی
- درختان و دیگر اشیای مربوط به زمین
- مالکیت واحدهای آپارتمانی در تطابق با مفاد قانون
- دیگر اشیای غیرمنقول در تطابق با مفاد قانون
- اموال منقول اشاره شده در پاراگراف اول یک دارایی است که به دلیل مصرف مرخص نمی شود شامل:
 - پول
 - فلزات گران بها
 - اوراق بهادار
 - وسیله نقلیه
 - حقوق مالکیت معنوی
 - حقوق اجاره و
 - دیگر اموال منقول در تطابق با مفاد قانون و شریعت. (۵)

۲-۶- قانون وقف

قوانین وقف در اندونزی قبل از استقلال این کشور وجود داشته است. مقرراتی که در آن زمان وجود داشته است از نظر محتوای تنظیمات و نوع قوانین کافی نیست. زیرا تنظیمات موجود در این قوانین بسیار ساده است و بسیاری از جنبه های خود وقف را پوشش نمی دهد. از جنبه های قانونی، مقررات وقف در گذشته هیچ قانون معادلی وجود نداشته است.

بعد از دوران اصلاحات، قوانین جدید زیادی به وجود آمدند. یکی از آن ها قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ در مورد وقف است. حضور و ظهور این قانون وقف به عنوان یک نقطه عطف در اندونزی بود. این برای اولین بار است که قانونی منحصرأ به وقف اختصاص دارد. قبل از استقلال اندونزی، قوانین وقف در قانون های دیگر پراکنده بودند مانند قوانین در بخش زمین.

در واقع قوانین و مقررات قانونی وقف در اندونزی بر اساس شریعت است. که در ماده

۲ قانون ۴۱ سال ۲۰۰۴ بازتاب پیدا کرده است:

– وقف در صورتی معتبر است که براساس شریعت باشد.

قوانین و آیین نامه های وقف به دست آمده عبارت اند از:

– قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴

– مقررات شماره ۴۲ سال ۲۰۰۶ دولت در اجرای قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۶ در وقف

– مقررات شماره ۷۳ سال ۲۰۱۳ در رویه های وقف اشیا ثابت و متحرک علاوه بر پول

– مقررات شماره ۴ سال ۲۰۰۹ در ثبت نام پول های وقفی

– مقررات شماره ۱ سال ۲۰۰۸ هیئت اوقاف اندونزی در رویه ها برای تهیه پیش نویس

توصیه برای برنامه تعویض / تغییر وضعیت املاک وقف

– قانون شماره ۳ سال ۲۰۰۸ هیئت اوقاف اندونزی در رویه های ثبت نام و جایگزینی

ناظر اموال ثابت زمین وقفی

– قانون شماره ۱ سال ۲۰۰۹ هیئت اوقاف اندونزی راهنمایی هایی برای مدیریت و توسعه

املاک اوقاف پولی (۶)

۲-۷- سرپرست وقف

واژه‌ی nadzir در اندونزی به معنای سرپرست (محافظ) است. سرپرست وقف به

کسی گفته می شود که وظیفه‌ی مدیریت اموال وقفی را دارد.

سرپرست وقف یک فرد یا یک نهاد قانونی است که موظف به مراقبت از اموال وقف

با توجه به ماهیت و هدف از وقف آن مال است. قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ بند ۱،

پاراگراف ۴ بیان می کند که سرپرست وقف فرد یا نهادی است که دارایی را از واقف

دریافت کرده و در جهت مدیریت و توسعه آن در انطباق با طراحی اش تلاش می کند.

اگرچه مجتهدان، سرپرست را به عنوان یکی از ارکان وقف نمی شناسند اما علما

توافق کرده اند که واقف باید سرپرست وقف را مشخص کند. قرارداد بسته می شود که

سرپرست وقف از دارایی وقف مراقبت کرده و به تعمیر و حفظ آراستگی آن می پردازد تا

مال وقفی در جهت بیهوده به کار گرفته نشود. اما این به آن معنا نیست که سرپرست

وقف اختیار و قدرت کامل را در مورد دارایی که به او سپرده شده است دارد.

به طور کلی علما توافق کرده‌اند که قدرت سرپرست وقف محدود به مدیریت دارایی وقف در جهت استفاده از آن در انطباق با نیت واقفان دارایی است؛ بنابراین سرپرست کسی است که مسئولیت نگهداری، مراقبت، تعمیرات و توزیع منافع حاصل از دارایی وقف به افراد مشخص شده و تلاش در جهت رشد و توسعه آن است. (۲۴)

۲-۷-۱- شرایط سرپرست وقف

اساساً هرکسی که سرپرست شود می‌تواند اقدامات قانونی را انجام دهد. با این حال از آنجاکه وظایف سرپرست شامل مدیریت دارایی‌هایی می‌شود که منافعشان باید به فرد یا نهادی که مشخص شده است برسد جایگاه سرپرست باید به افرادی سپرده شود که بتوانند این وظایف را انجام دهند.

بنا بر قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ بند ۱۰ پاراگراف ۱ در شرایط افراد سرپرست آمده است:

— شهروند اندونزی باشد.

— مسلمان باشد.

— بالغ باشد.

— امانت‌دار باشد.

— از لحاظ جسمی و ذهنی توانا باشد.

— سوء پیشینه نداشته باشد.

شرایط سازمان‌ها برای سرپرستی وقف عبارت است از:

— افراد هیئت مدیره سازمان شرایط فردی برای سرپرست را داشته باشند.

— سازمان در حوزه‌ی اجتماعی، آموزشی، مذهبی یا اسلامی فعالیت کند.

در حالی که الزامات نهادهای قانونی برای سرپرستی عبارت‌اند از:

— افراد هیئت مدیره نهاد شرایط فردی برای سرپرست را داشته باشند.

— نهاد در حوزه‌ی اجتماعی، آموزشی، مذهبی یا اسلامی فعالیت کند.

— نهاد حقوقی اندونزیایی در انطباق با قانون تأسیس شده باشد.

— سرپرستان وقف چه به صورت فردی، سازمانی یا نهاد قانونی باید در وزارتخانه‌های

خود و در سازمان‌های موقوفات اندونزی ثبت نام شوند. بنابراین این گروه‌ها باید

شهروند اندونزی باشند به همین جهت افراد، سازمان ها و نهادهای غیر شهروند نمی توانند سرپرست وقف باشند.

باین وجود در کتاب منتشر شده توسط دیارتمان ارشاد جامعه اداره کل اوقاف وزارت دین با عنوان پارادایم جدید اوقاف در اندونزی شرایط سرپرست را برای هر سه بخش تقسیم می کند:

۱. شرایط اخلاقی عبارت اند از:

- معتقد به قانون اوقاف هم در بحث شریعت و هم در بحث قوانین دولت
 - صادق، قابل اطمینان و منصف در مدیریت وقف
 - مقاومت در برابر وسوسه، به خصوص با توجه به توسعه کسب و کار
 - مقابله با چالش ها و موانع
 - باخرد و باهوش هم از بعد احساسی و هم روانی
۲. الزامات مدیریتی عبارت اند از:

- داشتن ظرفیت و توانمندی در رهبری
 - منطق گرا
 - داشتن یک هوش خوب فکری، اجتماعی و توانمندسازی
 - حرفه ای در حوزه مدیریت دارایی
 - داشتن برنامه کاری شفاف
۳. شرایط تجارت عبارت اند از:
- تمایل داشتن
 - تجربه داشتن
 - تیزبینی در مشاهده فرصت های تجاری با شرایط مناسب

۲-۷-۲- وظایف و حقوق سرپرست وقف

بر طبق قانون سرپرست دارای وظایف و حقوقی است. وظایف سرپرست وقف عبارت است از:

- اداره ی دارایی وقفی

– مدیریت و توسعه‌ی دارایی وقفی در انطباق با اهداف، عملکردها و مقاصد آن

– نظارت و حفاظت از دارایی وقفی

– ارسال گزارش به هیئت اوقاف اندونزی

درحالی‌که سرپرست دارای حقوق زیراست:

– سرپرست حق تصاحب پاداش، جایزه یا حداکثر ۱۰ درصد از منافع حاصل از مدیریت و توسعه دارایی وقفی را دارد.

– سرپرست حق دریافت راهنمایی و مشاوره از وزارتخانه در ارتباط با مدیریت وقفی و نهادهای اندونزیایی برای انجام وظایفش را دارد. (۲۵)

۲-۷-۳- شرایط انحلال / جایگزینی سرپرست وقف

شرایط انحلال یا جایگزینی در حالتی که یک سازمان سرپرست وقف باشد عبارت است از:

– وقتی‌که سازمان سرپرست وقف مطابق با اساسنامه خود منحل شود یا در سازمان دیگری ادغام گردد.

– اگر یک سازمان سرپرست از بین برود، استعفا دهد یا جایگاهش به عنوان سرپرست از دست برود باید جایگزین شود.

– اگر نمایندگان یا سازمان‌های سرپرست وقف وظایف و تعهدات خود را در بهره‌برداری از دارایی وقف انجام ندهند کمیته مرکزی سازمان باید این مشکل را رفع کرده چه هیئت اوقاف درخواست کرده باشد چه نکرده باشد.

– سازمان‌های سرپرستی که وظایفشان را به خوبی انجام ندهند ممکن است با صلاحدید هیئت اوقاف حقوقشان تغییر کرده یا به یک سازمان دیگر منتقل شود.

– سازمان سرپرست وقفی که در زمان یک سال بعد از عقد قرارداد سرپرستی وظایف خود را انجام ندهد ممکن است با صلاحدید هیئت اوقاف و پیشنهاد نماینده محلی آن سرپرستی‌اش لغو شده و با سازمان دیگری جابجا شود.

شرایط بالا در حالتی که سرپرستی وقف با یک فرد باشد نیز برقرار است.

بر اساس قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴:

- مدت زمان سرپرستی ۵ سال بوده و قابل تمدید است.
- انتصاب دوباره سرپرست با صلاحدید هیئت اوقاف در صورت تأیید اینکه سرپرست وظایف خود را در انطباق با قانون و شریعت انجام داده است. (۲۶)

۸-۲- دلایل وقف پول

۱. هر فردی می تواند:
 - هم اکنون مردمی که می خواهند وقف کنند مجبور نیستند منتظر بمانند تا پولدار شوند. با مقدار کمی پول شما می توانید واقف بوده و گواهی وقف پول خود را دریافت کنید.
۲. شبکه گسترده:
 - هر زمان و هر جا که بخواهید می توانید پول خود را وقف کنید. این روش آسان نیست؟ بنابراین این مؤسسات با مؤسسات مالی اسلامی برای تسهیل سازی وقف پول همکاری می کنند.
۳. از پول کاسته نمی شود:
 - سرمایه ها و پول های وقف شده کاسته نخواهند شد. برخلاف آن این سرمایه ها از طریق سرمایه گذاری امن با مدیریت قابل اعتماد، حرفه ای، مسئولیت پذیر و شفاف رشد خواهد کرد.
۴. منافع اجتماعی:
 - نتایج حاصل از سرمایه گذاری دارایی و سرمایه ها برای بهبود زیرساخت اجتماعی و کارهای خیریه اجتماعی مفید خواهد بود.
۵. سرمایه گذاری اخروی:
 - منافع این کار برای واقف دو برابر شده و به عنوان ذخیره اخروی در سرای آخرت همراه او خواهد بود. (۷)

۲-۹- قانون وقف

قوانین و مقررات قانونی وقف در اندونزی براساس شریعت است که در ماده ۲ قانون ۴۱ سال ۲۰۰۴ بازتاب پیدا کرده است:

وقف در صورتی معتبر است که براساس شریعت باشد.

قوانین و آیین نامه های وقف به دست آمده عبارت اند از:

قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴

مقررات شماره ۴۲ سال ۲۰۰۶ دولت در اجرای قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۶ در وقف

مقررات شماره ۱ سال ۲۰۰۸ هیئت اوقاف اندونزی در رویه ها برای تهیه پیش نویس

توصیه برای برنامه تعویض / تغییر وضعیت املاک وقف

قانون شماره ۳ سال ۲۰۰۸ هیئت اوقاف اندونزی در رویه های ثبت نام و جایگزینی

ناظر اموال ثابت زمین وقفی

قانون شماره ۱ سال ۲۰۰۹ هیئت اوقاف اندونزی راهنمایی هایی برای مدیریت و

توسعه املاک اوقاف پولی

مقررات شماره ۴ سال ۲۰۰۹ در ثبت نام پول های وقفی

مقررات شماره ۷۳ سال ۲۰۱۳ در رویه های وقف اشیا ثابت و متحرک علاوه بر پول

(۶)

فصل سوم |

وضعیت موجود وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

۳- وضعیت موجود وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

۳-۱- مقدمه

در این بخش به بررسی وضعیت کنونی اوقاف در اندونزی با نگاه آماری پرداخته و اطلاعات به دست آمده مربوط به اموال و دارایی های وقف در این کشور را ارائه می گردد.

۳-۲- وضعیت کنونی وقف در اندونزی

وقف از دیرباز در اندونزی رایج بوده است. از متداول ترین نوع آن وقف زمین برای احداث مسجد می توان نام برد. قوانین وقف در اندونزی قبل از استقلال این کشور وجود داشته است.

بعد از دوران اصلاحات، قوانین جدید زیادی به وجود آمدند. یکی از آنها قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ در مورد وقف است. حضور و ظهور این قانون وقف به عنوان یک نقطه عطف در اندونزی بود. این برای اولین بار است که قانونی منحصرأ به وقف اختصاص دارد. قبل از استقلال اندونزی، قوانین وقف در قانون های دیگر پراکنده بودند مانند قوانین در بخش زمین.

تعداد کل زمین های وقفی در کشور اندونزی ۴۳۵۳۹۵ عدد می باشد که از این تعداد، ۲۸۸۴۲۹ موقوفه رسمی و ۱۴۶۹۶۶ موقوفه غیررسمی هستند.

در کشور اندونزی زمین های وقفی در راستای ساخت اماکن مورد نیاز در کشور و با توجه به نیات وقفی ساخته می شوند. این نیات شامل مسجد، مصلا، مدرسه، آرامگاه، مدارس مذهبی و دیگر خدمات اجتماعی می شوند که در جدول زیر درصد هریک از این اماکن مشخص می باشد.

جدول ۳-۱: نحوه استفاده از زمین های وقفی

نحوه استفاده	درصد
مسجد	۴۳,۸۱٪
مصلا	۲۹,۸۹٪
مدرسه	۱۰,۶۱٪
دیگر خدمات اجتماعی	۸,۳۲٪
آرامگاه	۴,۳۸٪
مدارس مذهبی	۸,۳۲٪

جزئیات مربوط به موقوفات در اندونزی بدین شرح می باشد که:

- تعداد کل زمین های وقف شده به عنوان مصلا: ۷۴۷۰۶ مورد
 - تعداد کل زمین های وقف شده به عنوان مسجد: ۱۰۹۴۹۷ مورد
 - تعداد کل زمین های وقف شده به عنوان آرامگاه: ۱۰۹۴۴ مورد
 - تعداد کل زمین های وقف شده به عنوان مدرسه: ۲۶۵۰۳ مورد
 - تعداد کل زمین های وقف شده به عنوان مدارس مذهبی: ۷۴۷۱ مورد
 - تعداد کل زمین های وقف شده به عنوان دیگر خدمات اجتماعی: ۲۰۷۹۱ مورد
- با توجه به اطلاعات به دست آمده از هیئت اوقاف اندونزی اهدای دارایی های زمین در اندونزی به ۴ میلیارد مترمربع رسیده است و پول وقف جمع آوری شده در حال حاضر ۱۴۵ میلیارد روپیا محاسبه شده است. پتانسیل پول وقف به تنهایی انتظار می رود که هر سال به ۱۲۰ تریلیون روپیا برسد. (۱۲)
- بسیاری از مؤسسات خیریه به سه حزب سیاسی مطرح اندونزی وابسته هستند. این سه حزب در حوزه های مختلفی از جمله ساخت مدارس در مقاطع مختلف، دانشگاه، بیمارستان، زایشگاه، خانه سالمندان، ایتم، مراقبت از خانواده، توانبخشی معلولین، مسجد، مصلا و زمین فعالیت می کنند.

۳-۲-۱- مؤسسات مالی اسلامی دریافت کنندگان پول وقف

در تاریخ ۳۱ دسامبر ۲۰۱۵ وزارت امور دینی ۱۵ بانک را برای دریافت وقف نقدی به نام LKS-PWU اعلام کرد. این بانک ها عبارت اند از:

- بانک معاملات اندونزی
- بانک شریعت ماندیری
- بانک شریعت BNI
- بانک مگا شریعت
- بانک شریعت DKI
- بانک شریعت BTN
- بانک شریعت باکوپین
- BPD شریعت جاگیا
- BPD کالبار شریعت
- جاوا BPD شریعت
- BPD جزایر ریائو، ریائو شریعت
- BPD جاتیم شریعت
- BPD شریعت سوماترای شمالی
- بانک CMBI نیاگا شریعت
- بانک پانین شریعت (۹)

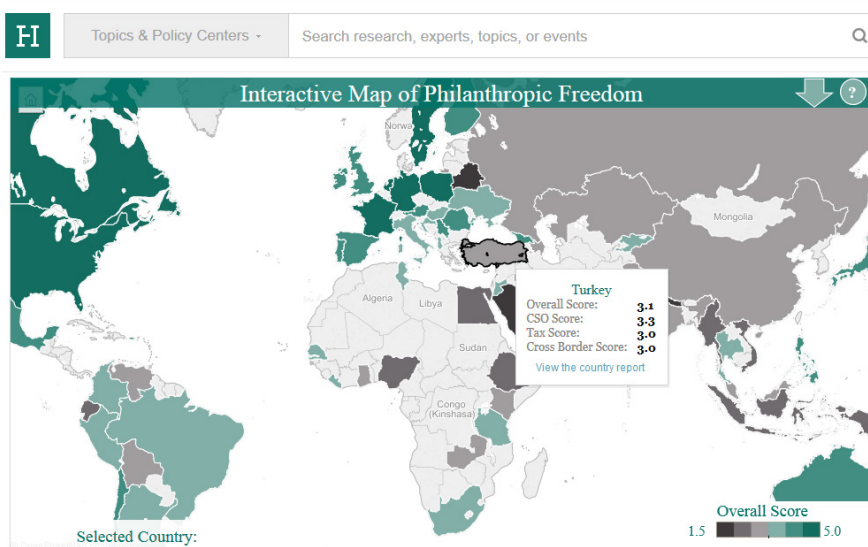
۳-۳- شاخص سهولت فعالیت های بشردوستانه

مرکز پیشرفت جهانی در انستیتو هادسون برای اولین بار به معرفی و بررسی شاخص سهولت کمک های بشردوستانه ۶۴ کشور دنیا (۸۱٪ جمعیت جهان) در تمام قاره ها پرداخته است و میزان توانایی آن ها در ایجاد محیطی برای فعالیت های بشردوستانه را مورد مطالعه قرار داده است.

بر اساس سه شاخص میزان سهولت فعالیت بشردوستانه کشورها رتبه بندی شده است:

۱. سهولت ثبت نام و فعالیت سازمان‌های جامعه مدنی،
۲. سیاست‌های مالیاتی برای کسری، معافیت و امتیازهای مالیاتی،
۳. سهولت ارسال و دریافت پول نقد و کالا از مرزها

شاخص سهولت فعالیت‌های بشردوستانه به کشورها امتیازی بین ۱ تا ۵ اختصاص می‌دهد که عدد ۱ معرف فضایی است که مانع فعالیت‌های بشردوستانه می‌شود و عدد ۵ مختص به فضای حامی فعالیت‌های بشردوستانه است. هلند با بالاترین امتیاز (۸۳,۴) اولین کشور و عربستان سعودی با پایین‌ترین امتیاز (۶۹,۱) آخرین کشور در این رتبه‌بندی هستند، درحالی‌که میانگین امتیاز کشورها ۵,۳ است و این کشور در شاخص سهولت فعالیت‌های بشردوستانه با امتیاز ۲,۵ از ۴,۸۳ در رتبه ۵۶ بین کشورهای جهان ایستاده است.

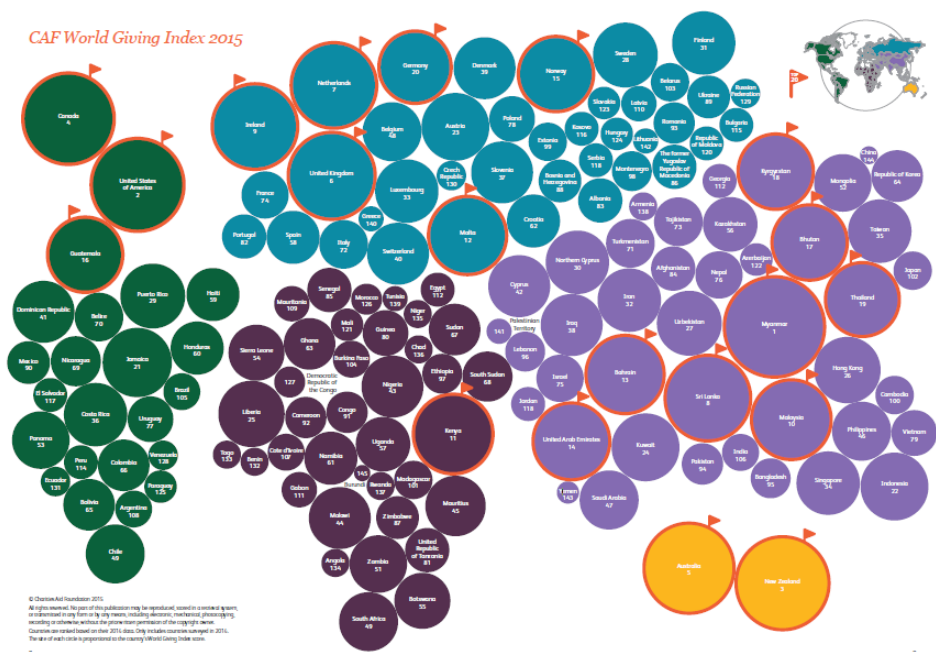

شکل ۳-۱: شاخص سهولت فعالیت‌های بشردوستانه

اندونزی در میزان بخشندگی در ۵ سال اخیر حائز رتبه ۱۲ در میان کشورهای دنیا بوده است. این کشور در معیارهای رتبه‌بندی میزان بخشندگی در قسمت کمک مالی به خیریه با ۶۷ درصد در رتبه ۹ قرار گرفته است. شکل زیر رتبه این کشور را در شاخص بخشندگی نشان می‌دهد.

این کشور در شاخص‌های ارزیابی و رتبه بندی کشورهای اسلامی در زمینه وقف و امور خیریه در بخش حجم کمک‌ها در بعد داخلی در معیارهای میزان کمک مردم به موسسات خیریه و میزان کار داوطلبانه جزو کشورهای سرآمد است.

با توجه به اطلاعات به دست آمده از هیئت اوقاف اندونزی اهدای دارایی‌های زمین در اندونزی به ۴ میلیارد مترمربع رسیده است و پول وقف جمع آوری شده در حال حاضر ۱۴۵ میلیارد روپیا محاسبه شده است. پتانسیل پول وقف به تنهایی انتظار می‌رود که هر سال به ۱۲۰ تریلیون روپیا برسد. (۱۲)

شکل ۲-۳: رتبه کشورهای مختلف در شاخص بخشنده‌گی در سال اخیر

۳-۴- مساجد بزرگ اندونزی

اتحادیه اندیشمندان مسلمان اندونزی به دنبال راه‌اندازی شبکه اینترنتی «مسجد مجازی» (i-mosque) با هدف گسترش نقش مساجد در این کشور می‌باشد. راه‌اندازی این شبکه، تلاشی در جهت توسعه تمدن اسلامی است.

این شبکه دیجیتال نقش‌ها و کارکردهای فراموش شده مساجد در عرصه‌ای عمومی و اجتماعی را احیا خواهد کرد و کارکرد مساجد را به عنوان مراکز آموزشی، درمانی و تعاونی تقویت خواهد کرد. در این شبکه اخبار مربوط به مساجد اندونزی و اطلاعات آموزش‌ها و خدمات مساجد اعلام خواهد شد. هدف مسجد الکترونیکی این نیست که به جای مسجد واقعی بنشیند ولی تلاش می‌کند تا نقش آن را پررنگ‌تر کند. مسجد الکترونیکی تلاش می‌کند تا علاوه بر افزایش اطلاعات و آموزش‌ها، ارتباط مسلمانان با مسجدشان را بر شبکه اینترنت برگرداند. این طرح اگر در سطح ملی اندونزی موفق بشود، در سطح بین‌المللی اسلامی تعمیم داده می‌شود.

بنا بر آمار ارائه شده از سوی شورای مساجد اندونزی (DMI) و اتحادیه دعوت اسلامی این کشور، ۹۰۰ هزار مسجد ثبت شده و حدود ۵۰۰ هزار مسجد ثبت نشده در کشور اندونزی وجود دارد.

اندونزی، جمعیت زیادی از مسلمانان جهان را در خود جای داده است. دین اسلام در اندونزی طی قرون ۱۳ الی ۱۵ میلادی در نتیجه فعالیت‌های تجار هندی و عرب گسترش یافته است. این کشور دارای مساجد بسیار زیبایی است که از لحاظ معماری در نوع خود بی‌نظیر می‌باشد.

چند نمونه از زیباترین مساجد اندونزی در ادامه معرفی می‌شوند.

۳-۴-۱- مسجد بیت الرحمن

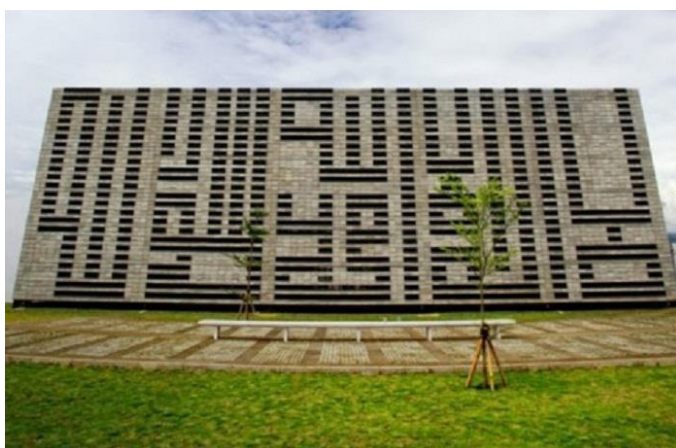
در سال ۱۸۷۳ میلادی زمانی که هلندی‌ها به شهر باندا آچه حمله کردند، مسجد بیت الرحمن در آتش سوخت، اما بعداً هلندی‌ها این مسجد را بازسازی کردند. همچنین این مسجد در مقابل سونامی وحشتناکی که در سال ۲۰۱۴ در اندونزی اتفاق افتاد، نیز سالم ماند.

شکل ۳-۳: مسجد بیت الرحمن

۳-۴-۲- مسجد الایر سیاد

این مسجد که در اندونزی توسط معماران برجسته اسلامی آن کشور طراحی و ساخته شده، دارای محراب بسیار زیبایی است. طراحی داخلی مسجد بیشتر از آن که فضای مسجدهای سنتی را تداعی کند؛ ساختمانی به روز و مدرن را نشان می دهد که به نیایش و نمازگزاری اختصاص دارد.

شکل ۴-۳: مسجد الایر سیاد

۳-۴-۳- مسجد استقلال

مسجد استقلال، یکی از بزرگ‌ترین مساجد جهان به حساب می‌آید که زمینی به مساحت ۱۰ هکتار و گنجایش ۱۲۰ هزار نفر را دارد. طرح این مسجد از زمان استقلال اندونزی آغاز شده و ساخت آن ۱۷ سال طول کشیده است. مسجد استقلال دارای معماری جالب با سقف‌های بسیار بلند است که در نوع خود زیبا و کم نظیر می‌باشد.

شکل ۳-۵: مسجد استقلال

۳-۴-۴- مسجد آل دیان

مسجد آل دیان، زیباترین مسجد این کشور محسوب می‌شود. بانی مسجد یک زوج تاجرانندونزیایی است که تمام ثروت خود را برای ساخت مسجد به کار برده‌اند.

شکل ۳-۶: مسجد آل دیان

افصل چهارم |

نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف وامور خیریه در کشور اندونزی

۴- نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

۴-۱- مقدمه

یکی از موضوعات مهم برای شناخت وضعیت وقف و امور خیریه در کشورهای مختلف شناخت ساختار و بازیگران فعال در این حوزه است. این موضوع از آن جهت مورد اهمیت است که با شناخت انواع بازیگران فعال در زمینه‌های مختلف و بررسی و تحلیل نوع فعالیت‌هایی که انجام می‌دهند، می‌توان از دستاوردهای هریک از این بازیگران استفاده کرد و از تجربیات ناموفق آن‌ها دوری جست.

در این فصل پس از معرفی انواع کنشگران فعال در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت‌های مذهبی به شناسایی و تحلیل بازیگران مختلف با توجه به نقشی که در وقف و امور خیریه کشور اندونزی ایفا می‌کنند، پرداخته شده است. سپس نگاشت نهادی تمامی این بازیگران به همراه نوع ارتباطات آن ترسیم شده است و پس از آن، هریک از این بازیگران و مجموعه فعالیت‌ها، اهداف، مأموریت، چشم‌انداز، ساختار و... آن‌ها مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

۴-۲- انواع کنشگران فعال در حوزه وقف و امور خیریه

کنشگر، عبارت است از فرد، گروه و یا سازمانی که می‌تواند برورودی‌ها (منابع) و یا بروندادهای یک سیستم تأثیر بگذارد و یا از خروجی‌ها و بروندادهای آن (خدمات، محصولات، پیامدها و...) تأثیرپذیرد. در این گزارش کنشگران به چهار دسته اصلی تقسیم می‌شوند:

۴-۲-۱- سیاست‌گذار

یک سیاست‌گذار نهادی است که برنامه‌هایی که باید توسط دولت، کسب‌وکارها و غیره دنبال شود را تعیین می‌کند.

سیاست‌گذاری به صورت فرآیندی تعریف شده است که به واسطه آن دولت به منظور ارائه پیامد (تغییرات مطلوب در دنیای واقعی)، چشم‌انداز سیاسی خود را به برنامه و عمل تبدیل می‌کند. لذا سیاست‌گذاری، کارکرد اصلی هر دولت می‌باشد. به طور کل، سیاست می‌تواند شکل‌های مختلفی به خود بگیرد مانند سیاست‌های غیرمداخله‌ای، تنظیم، تشویق تغییرات داوطلبانه (مانند کمک‌های مالی) و ارائه خدمات عمومی.

۴-۲-۲- تنظیم‌گر

تنظیم مجموعه گوناگونی از ابزارهاست که به واسطه آن دولت نیازمندی‌های شرکت‌ها و مردم را تنظیم می‌کند. کارکردهای تنظیم‌گر بنا به دلایل گوناگونی به وجود آمده‌اند از جمله:

– تعیین حقوق و مسئولیت‌های هریک از موجودیت‌های جامعه به منظور تحقق اهداف توسعه پایدار

– تنظیم استانداردهای صنعتی

– جمع‌آوری مالیات‌ها و دیگر درآمدها و...

به منظور درک بهتر کارکردهای تنظیم‌گر، بررسی انواع روش‌های تنظیمی مفید خواهد بود. به صورت کلی انواع تنظیمات عبارت‌اند از:

– فرمان و کنترل^۱: تنظیم دستور و کنترل نوعاً وضع / تحمیل استانداردهای حمایت‌شده توسط مصوبات قانونی است، هرگاه استانداردها سازگار نباشند. بنابراین، قانون به عنوان منع یا اجبار فعالیت‌های معینی به کار می‌رود. استانداردها می‌تواند از طریق قانون‌گذاری یا تنظیم‌کنندگانی که به واسطه فرآیند تنظیم برای تعریف قانون مشروعیت دارند، تنظیم شود.

1. command and control

— خود-تنظیمی^۱: این رویکرد می‌تواند به عنوان نوعی از نسخه خود انجामी^۲ رویکرد دستور و کنترل تلقی شود. در این مورد، اغلب انجمن‌های تجاری یا کسب و کار تشکیل شده که قوانین عملکرد را ایجاد، کنترل و اجرا می‌کنند. به عنوان یک قانون، خودتنظیمی اغلب به عنوان یک روش کسب و کار دیده می‌شود که اقدام انحصاری به منظور جلوگیری از مداخله دولت انجام می‌دهد. مزایای این رویکرد شامل سطح بالایی تعهد کسب و کارها و ماهیت جامع قوانین تنظیم شده می‌باشد. به علاوه، این رویکرد منعطف‌تر از رویکرد دستور و کنترل بوده چراکه به قانون‌گذاری نیازی ندارد. از سویی دیگر، خودتنظیمی می‌تواند به صورت یک رویکرد غیردموکراتیک، محدود به بررسی دقیق بیرونی و در معرض سوءاستفاده توسط کسانی که با اهداف مختلف قوانین را تنظیم می‌کنند، دیده شود. در کمترین سطح، خودتنظیمی همواره در معرض چالش‌های منتج شده از علاقه‌های بیرونی کسانی که فکر می‌کنند استانداردها و قوانین به سمت کاهش تأثیر فعالیت‌های غیرمطلوب تنظیم نشده است، قرار دارد.

— تنظیم مبتنی بر تشویق^۳: یک تشویق، سیاست، قانون، مکانیسم قیمت، یا رویه‌ای است که به دنبال تعدیل رفتار افراد یا شرکت‌ها به واسطه تغییر در هزینه‌ها یا سودهای حاشیه‌ای مرتبط با تصمیم یا فعالیت خاص می‌باشد. از یک سو، می‌توان گفت که تمامی تنظیمات بر مبنای تشویق است چراکه تنظیم از طریق مفهوم پایه جرمه برای رفتارهای "بد" و پاداش برای رفتارهای "خوب" عمل می‌کند. تنظیم مبتنی بر تشویق سعی دارد به منظور کاهش هزینه‌ها و بهبود خدمات، برنامه سودمند با سودهای زیاد را پاداش دهد. هدف عمده این است که تنظیم شده فعالیت‌های غیرمطلوب خود را از طریق تحمیل / وضع مالیات و کمک‌های مالی محدود یا متوقف کند. برای به کارگیری این رویکرد، گام‌های اصلی شامل انتخاب واحدهای اندازه‌گیری، تعیین خط مبنا، انتخاب اهداف برای بهبود و / یا نگهداری و سپس اجرای تشویق‌ها و جرمه‌ها می‌باشد. یکی از انواع تنظیمات مبتنی بر تشویق، تنظیم مبتنی بر

1. self-regulation

2. do-it-yourself

3. incentive-based regulation

عملکرد^۱ (PBR) است که تشویق‌ها ملزم به بهبود در عملکرد مطلوب، کاهش قیمت و بهبود در کیفیت خدمات می‌باشد. به علاوه، PBR بیشتر به استانداردهای عملکرد خارجی متکی است و کمتر به فعالیت‌های خاص شرکت حساس است. مزایای PBR این است که به بهبود در بهره‌برداری شرکت‌ها، کاهش هزینه‌های نگهداری و عملیات و بهبود در پایایی سیستم کمک می‌کند. طرح تنبیه و تشویق به صورت مکانیکی عمل می‌کند. بنابراین کاهش در حوزه صلاح‌دید تنظیمی، در مقابل امکان تسخیر در فرآیند تنظیم را کاهش می‌دهد. به علاوه این رویکرد، انعطاف‌پذیری در تصمیم‌گیری شرکت، که آیا از قانون تبعیت کند یا جریمه بپردازد، را فراهم می‌کند. اگرچه به عنوان یکی از معایب این روش، می‌توان به ایجاد قوانین بسیار پیچیده و غیر منعطف که واقعیت‌های بازار در آن لحاظ نشده است، اشاره کرد. از مفروضات اصلی این رویکرد، عقلانیت اقتصادی است که لزوماً در همه موارد یافت نمی‌شود. همچنین، گاهی اوقات پیش‌بینی تأثیر این نوع رویکرد مشکل است. به عنوان مثال، رفتار "بد"، مانند آلودگی، می‌تواند پاداش بگیرد اگر که قوانین به طور صحیح تنظیم نشده باشند.

۴-۲-۳- تسهیل‌گر

سازمان‌های محلی یا بین‌المللی هستند که معمولاً توسط دولت سرمایه‌گذاری می‌شوند و هدف آن توسعه و بهبود بازار خدمات می‌باشد. یک تسهیل‌گر، تأمین‌کنندگان خدمات را از طریق انجام فعالیت‌های خدماتی جدید، ارتقاء تجارب مفید و ایجاد ظرفیت حمایت می‌کند. کارکردهای دیگر یک تسهیل‌گر شامل ارزیابی خارجی تأثیر تأمین‌کنندگان خدمات، تضمین خدمات و حمایت برای محیط سیاسی بهتر می‌باشد. عمل تسهیل، کارکردی است که به طور معمول توسط سازمان‌های توسعه‌گرا انجام شده و می‌تواند شامل سازمان‌های غیردولتی و کارفرمایان و عامل‌های دولتی باشد. علاوه بر موارد مذکور در حوزه وقف و امور خیریه فراهم آوردن دیتابیس از مجموعه خیریه‌ها و یا انجام خدمات مشاوره‌ای برای مؤسسات خیریه نیز می‌تواند به عنوان کارکردهای

تسهیل‌کنندگان در نظر گرفت.

۴-۲-۴ - ارائه‌دهنده خدمات

تأمین‌کننده خدمات آموزشی و پژوهشی شامل دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مؤسساتی هستند که در زمینه آموزش و پژوهش در حوزه وقف و امور خیریه فعالیت می‌کنند. ضمناً مؤسسات خیریه‌ای که وظیفه جمع‌آوری کمک‌های مردمی و صرف این کمک‌ها در میان افراد هدف را دارند نیز به عنوان ارائه‌کنندگان خدمات شناخته می‌شوند. با توجه به ادبیاتی که درباره کنش گران مطرح شده است، بازیگران فعال در کشور اندونزی در سه حوزه وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، و قرآن و فعالیت‌های مذهبی ایفای نقش می‌نمایند که در ادامه، توضیح مختصری درباره هرکدام از این نهادها و نقش آن‌ها در این سه حوزه داده شده است. بازیگر فعال در حوزه وقف در کشور اندونزی هیئت اوقاف اندونزی نام دارد.

• هیئت اوقاف اندونزی

یک اداره دولتی مستقل است که بعد از مصوبه‌ی ۴۱ سال ۲۰۰۴ در مورد وقف ایجاد شده است. این اداره جهت توسعه و بهبود وقف در اندونزی ایجاد شده است. این نهاد در جهت پرورش مدیریت بهتر و مولدتر سرپرستان دارایی‌های وقف تلاش می‌کند. اعضای آن توسط رئیس‌جمهور عزل و نصب می‌شوند. این انتصاب ۳ ساله بوده و می‌تواند برای یک دوره تمدید شود. مأموریت این نهاد عبارت است از: ایجاد یک سازمان مستقل و مورد اعتماد مردم، دارای توانایی و صداقت در مدیریت وقف جهت توسعه ملی و بین‌المللی. چشم‌انداز آن این‌گونه تبیین شده است: تبدیل هیئت اوقاف اندونزی به عنوان یک نهاد حرفه‌ای قادر به تحقق بخشیدن به منافع بالقوه و اقتصادی اموال وقفی در جهت عبادت و توانمندسازی جامعه.

استراتژی‌های هیئت اوقاف اندونزی عبارت‌اند از:

- بهبود شایستگی و شبکه موقوفات اندونزی در سطوح ملی و بین‌المللی
- ایجاد قوانین و سیاست‌گذاری در حوزه وقف

- افزایش آگاهی و اشتیاق عمومی به وقف
 - حرفه‌ای‌تر کردن مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی
 - هماهنگی و پرورش سرپرستان وقف
 - تنظیم و رگولاتوری اداره دارایی‌های وقف
 - حفاظت و نظارت بر دارایی‌های وقف
 - جمع‌آوری، مدیریت و توسعه دارایی‌های وقف در سطوح ملی و بین‌المللی وظایف و اختیارات هیئت اوقاف اندونزی طبق قانون بدین شرح است:
 - فراهم کردن دستورالعمل‌هایی برای سرپرستان وقف جهت مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی
 - مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی در مقیاس ملی و بین‌المللی
 - صدور موافقت یا اجازه برای تغییر طراحی و وضعیت دارایی‌های وقفی
 - عزل و جایگزینی سرپرست وقف
 - تصویب تبادل دارایی‌های وقفی
 - سیاست‌گذاری در زمینه وقف
 - ارائه مشورت به وزیر امور دینی در انتصاب مؤسسات مالی اسلامی دریافت‌کننده پول وقف
- ساختار مدیریتی هیئت اوقاف از شورای مشورتی و نهاد اجرایی تشکیل شده است. هرکدام از این بخش‌ها توسط مدیری که از میان اعضا و بارأی آن‌ها انتخاب می‌شود هدایت می‌شوند. نهاد اجرایی عناصر کاری را پیاده می‌کند در حالی که شورای مشورتی به عنوان عنصر نظارتی عمل می‌کند.
- بخش‌های نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی عبارت‌اند از: تحقیق و توسعه، روابط عمومی، مدیریت و توانمندسازی اوقاف، همکاری‌های خارجی، نهادی و عزل و نصب سرپرست که وظایف و برنامه‌های هریک در گزارش شرح داده شده است.
- برای حمایت از اجرای وظایف و عملکردهای هیئت اوقاف اندونزی، این هیئت نمایندگی‌های استانی را برای استان‌ها و نمایندگی‌هایی را نیز برای بخش‌ها/شهرهای

مناطق درجه دوم ایجاد کرده است که وظایف و اختیارات این نمایندگی ها به طور کامل در گزارش آمده است.

هیئت اوقاف دارای انتشاراتی است که دو مجلد با نام های پژوهشنامه الاوقاف و مجله الاوقاف منتشر می سازد.

• وزارت امور دینی اندونزی

بازیگر فعال در حوزه امور خیریه، مساجد و بقاع متبرکه وزارت امور دینی اندونزی است.

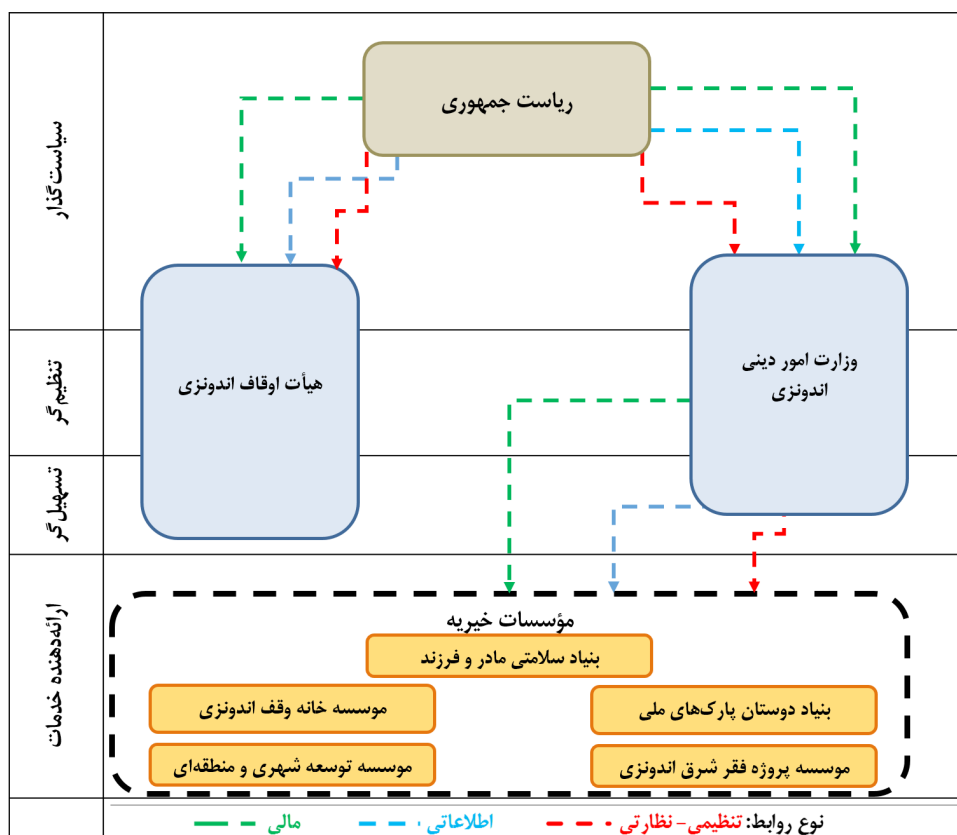
چشم انداز این وزارتخانه عبارت است از: ایجاد جامعه ای که از قوانین مذهبی، اصول و اساس موفقیت در زندگی پیروی می کند.

مأموریت این نهاد بدین صورت تعریف شده است:

- بهبود کیفیت هماهنگی مذهبی
- بهبود کیفیت زندگی مذهبی
- حفظ و بهبود کیفیت مدرسه، دانشگاه، دین، تربیت دینی و آموزش دینی
- بهبود کیفیت مراسم حج
- تحقق حکومت پاک و قابل احترام

۴-۳- نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

همانطور که در بخش پیشین اشاره شد، نهادهای مختلفی با نقش‌های متفاوت در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت‌های مذهبی در کشور اندونزی فعالیت می‌نمایند؛ در این بخش، ابتدا نگاهت نهادی مربوط به این کنشگران در شکل (۴-۱) نشان داده شده است و سپس نهادهای سیاست‌گذار، تنظیم‌گر، تسهیل‌گر، ارائه‌دهنده خدمات در موضوعات مختلف در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت‌های مذهبی مورد تحلیل قرار گرفته‌اند.

شکل ۴-۱: نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

۴-۳-۱- هیئت اوقاف اندونزی

هیئت اوقاف اندونزی متولی اصلی وقف و امور خیریه در اندونزی است. شکل زیر صفحه ابتدایی سایت این نهاد را نشان می‌دهد.

شکل ۴-۲: صفحه ابتدایی سایت هیئت اوقاف اندونزی

۴-۳-۱-۱- نگاه اجمالی به هیئت اوقاف اندونزی

هیئت اوقاف اندونزی یک اداره دولتی مستقل است که بعد از مصوبه‌ی ۴۱ سال ۲۰۰۴ در مورد وقف ایجاد شده است. این اداره جهت توسعه و بهبود وقف در اندونزی ایجاد شده است.

هیئت اوقاف اندونزی جهت به عهده گرفتن دارایی‌های وقف که توسط مدیران دارایی‌های وقف انجام می‌شود که قبلاً وجود داشت ایجاد نشده است. این هیئت برای پرورش مدیریت بهتر و مولدتر سرپرستان دارایی‌های وقف وجود دارد که می‌تواند منافع بیشتری برای جامعه به صورت خدمات اجتماعی، بهبود اقتصادی و زیرساخت‌های

عمومی فراهم کند. هیئت اوقاف اندونزی در پایتخت مستقر شده است و ممکن است دفاتر نمایندگی در استان‌ها، بخش‌ها یا شهرها در صورت نیاز تأسیس کند. اعضای این هیئت توسط رئیس‌جمهور عزل و نصب می‌شوند. این انتصاب ۳ ساله بوده و می‌تواند برای یک دوره تمدید شود. مجموع اعضای این هیئت ۲۰ تا ۳۰ نفر به نمایندگی از جامعه است. اعضای هیئت اوقاف برای دوره اول توسط وزیر امور دینی به رئیس‌جمهور پیشنهاد شد. دوره بعد این اعضا توسط کمیته انتخابی تشکیل شده توسط هیئت اوقاف پیشنهاد شدند. (۱۳)

۴-۳-۱-۲- مأموریت و چشم‌انداز هیئت اوقاف اندونزی

مأموریت و چشم‌انداز هیئت اوقاف اندونزی عبارت‌اند از: (۱۵)

جدول ۴-۱: مأموریت و چشم‌انداز هیئت اوقاف اندونزی

مأموریت	ایجاد یک سازمان مستقل و مورد اعتماد مردم، دارای توانایی و صداقت در مدیریت وقف جهت توسعه ملی و بین‌المللی
چشم‌انداز	تبدیل هیئت اوقاف اندونزی به عنوان یک نهاد حرفه‌ای قادر به تحقق بخشیدن به منافع بالقوه و اقتصادی اموال وقفی در جهت عبادت و توانمندسازی جامعه

۴-۳-۱-۳- استراتژی‌های هیئت اوقاف اندونزی

استراتژی‌های هیئت اوقاف اندونزی برای تحقق چشم‌انداز و مأموریت عبارت‌اند از:

- بهبود شایستگی و شبکه موقوفات اندونزی در سطوح ملی و بین‌المللی
- ایجاد قوانین و سیاست‌گذاری در حوزه وقف
- افزایش آگاهی و اشتیاق عمومی به وقف
- حرفه‌ای‌تر کردن مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی
- هماهنگی و پرورش سرپرستان وقف
- تنظیم و رگولاتوری اداره دارایی‌های وقف
- حفاظت و نظارت بر دارایی‌های وقف

– جمع‌آوری، مدیریت و توسعه دارایی‌های وقف در سطوح ملی و بین‌المللی
تعدادی از گام‌های استراتژیک هیئت اوقاف بر طبق قانون شماره ۴ سال ۲۰۰۶ بند
۵۳ عبارت است از:

– فراهم کردن زیرساخت تسهیلات و حمایت‌های عملیاتی وقفی برای سرپرستان وقف
– فراهم کردن قوانین، مشوق، تسهیلات، هماهنگی، توانمندسازی و توسعه دارایی وقف
– تدارک تسهیلات برای گواهی رویه‌های وقف
– تهیه و تدارک انتقال بین‌بانکی برای دارایی‌های منقول و غیرمنقول وقفی
– فراهم کردن زمینه برای گسترش هدایت و توسعه وقف توسط سرپرستان در انطباق با
دامنه وقف

– ایجاد زمینه جهت سرازیر شدن پول وقف از خارج از کشور برای توسعه و
توانمندسازی وقف

از آنجا که گام‌های بالا به آسانی فهمیده نمی‌شوند به حرفه‌ای سازی، برنامه‌ریزی
دقیق، جدیت، همکاری و احکام مسئولیت مختلف نیاز است.

هیئت اوقاف اندونزی در حال مطالعه برای تأسیس بانک ملی وقف است. موقوفات
بانک برای در نظر گرفتن کاهش ریسک برای تأمین مالی شرکت‌های کوچک در کشور
ضروری است. این بانک قرار است در مرکز اندونزی تأسیس شود. این بانک یک سیستم
به اشتراک‌گذاری درآمد اعمال می‌کند، اما معیار تنظیم نشده است. علاوه بر این منابع
حاصل از این بانک می‌تواند در کشورهای دیگر نیز هزینه شود.

به اهداکنندگان بانک اطمینان داده می‌شوند که پول برگردد و اگر سودی حاصل شود
تقسیم خواهد شد. تأسیس این بانک از سوی قانون‌گذاران حمایت شده است. وقتی از
سرمایه‌های خیریه و وقف برای تجارت‌های مالی استفاده می‌کنیم همیشه ریسک
خطرات اخلاقی وجود دارد. ایجاد بانک وقف یک دستوراز معامله در سازمان
همکاری‌های اسلامی است. (۲۷)

۴-۳-۱-۴- وظایف و اختیارات هیئت اوقاف اندونزی

متعاقب ماده ۴۹ پاراگراف ۱ قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ در مورد وقف هیئت اوقاف

اندونزی وظایف و اختیارات متعاقب را دارد:

– فراهم کردن دستورالعمل‌هایی برای مدیران وقف (سرپرستان وقف) جهت مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی

– مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی در مقیاس‌های ملی و بین‌المللی

– صدور موافقت یا اجازه برای تغییر طراحی و وضعیت دارایی‌های وقفی

– عزل و جایگزینی سرپرست وقف

– تصویب تبادل دارایی‌های وقفی

– ارائه مشورت به حکومت در سیاست‌گذاری در زمینه وقف

سپس از طریق مقررات شماره ۱ سال ۲۰۰۷ در مورد رویه کاری و ساختار سازمانی هیئت اوقاف اندونزی، وظایف و اختیارات این هیئت را به صورت متعاقب بیان می‌کند:

– نظارت بر سرپرست وقف جهت مدیریت و توسعه دارایی وقفی

– ایجاد دستورالعمل برای مدیریت و توسعه دارایی وقفی

– مدیریت و توسعه دارایی وقفی در سطوح ملی و بین‌المللی و دارایی‌های وقفی جابجا شده

– ارائه ملاحظات، تصویب یا اجازه تغییر در طراحی و وضعیت دارایی‌های وقفی

– ارائه ملاحظات یا تصویب تبادل دارایی‌های وقفی

– ارائه مشورت به حکومت در سیاست‌گذاری در زمینه وقف

– دریافت، ارزیابی، انتشار گواهی ثبت نام سرپرست و انتصاب مجدد سرپرست بعد از پایان دوران تصدی

– تعویض و جایگزینی سرپرست وقف

– ارائه مشورت به وزیر امور دینی در انتصاب مؤسسات مالی اسلامی دریافت‌کننده پول وقف

– دریافت تعهد ثبت نام وقف اموال منقول از پول سند تعهد رسمی وقف

هیئت اوقاف اندونزی در هماهنگی با وزارت امور دینی، شورای علما اندونزی، نهاد

ملی زمین، بانک اندونزی، نهاد ملی برنامه ریزی توسعه، بانک توسعه اسلامی و دیگر مؤسسات در اجرای وظایف و اختیارات خود عمل می کنند. این احتمال نیز وجود دارد که هیئت اوقاف اندونزی با پیمانکاران / سرمایه گذاران در جهت توسعه دارایی های وقفی برای مولدتر کردن آن ها همکاری نزدیکی برقرار کند. (۱۴)

• جایگاه، وظایف و اختیارات نمایندگی های هیئت اوقاف اندونزی

برای حمایت از اجرای وظایف و عملکردهای هیئت اوقاف اندونزی، این هیئت نمایندگی های استانی را برای استان ها و نمایندگی هایی را نیز برای بخش ها / شهرهای مناطق درجه دوم ایجاد کرده است.

الف) جایگاه نماینده هیئت اوقاف

نماینده اوقاف در مرکز هر استان مستقر شده و رابطه سلسله مراتبی با هیئت اوقاف اندونزی دارد. این در حالی است که نمایندگان هیئت اوقاف در بخش ها و شهرهای مناطق درجه دوم رابطه سلسله مراتبی با نمایندگان مستقر در مراکز استان ها دارند.

ب) وظایف و اختیارات نماینده هیئت اوقاف اندونزی

- نمایندگان هیئت اوقاف در استان ها وظایف و اختیارات متعاقب را دارند:
- اجرای وظایف و سیاست های هیئت اوقاف اندونزی در سطح استانی
 - همکاری با دفتر منطقه ای وزارت امور دینی و نهادهای مرتبط در اجرای وظایف
 - پرورش سرپرست وقف برای مدیریت و توسعه دارایی های وقفی
 - عزل و جابجایی سرپرست زمین های وقفی بین ۱۰۰۰ مترمربع و ۲۰۰۰۰ مترمربع
 - صدور گواهی ثبت نام اهدای زمین سرپرست وقف در محدوده ای بین ۱۰۰۰ مترمربع و ۲۰۰۰۰ مترمربع
 - اجرای تحقیقات در مورد تغییر طراحی یا تبادل پیشنهاد شده زمین وقفی با حداقل ۱۰۰۰ مترمربع و ارسال نتایج به هیئت اوقاف اندونزی
 - اجرای بقیه وظایف محول شده به هیئت اوقاف اندونزی
- نماینده هیئت اوقاف اندونزی در بخش ها / شهرها وظایف و اختیارات زیر را دارند:

- اجرای سیاست‌ها و وظایف هیئت اوقاف اندونزی در بخش / شهر
 - همکاری با دفتر منطقه‌ای وزارت امور دینی و نهادهای مرتبط در اجرای وظایف
 - پرورش سرپرست وقف برای مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی
 - عزل و جابجایی سرپرست زمین‌های وقفی کمتر از ۱۰۰۰ مترمربع
 - صدور گواهی ثبت نام اهدای زمین سرپرست وقف با محدوده‌ای کمتر از ۱۰۰۰ مترمربع
 - اجرای تحقیقات در مورد تغییر طراحی یا تبادل پیشنهاد شده زمین وقفی کمتر از ۱۰۰۰ مترمربع و گزارش نتایج به هیئت اوقاف اندونزی
 - اجرای بقیه وظایف محول شده به نماینده استانی هیئت اوقاف اندونزی
- شرح بیشتر وظایف نمایندگی هیئت اوقاف در مقررات شماره ۲ سال ۲۰۱۲ هیئت اوقاف اندونزی در مورد نماینده هیئت اوقاف اندونزی آمده است. (۱۷)

ج) استقرار نماینده هیئت اوقاف اندونزی

در انطباق با اختیاراتی که در قانون آمده هیئت اوقاف می‌تواند نمایندگی‌هایی را در استان‌ها و شهر/بخش‌ها استقرار دهد. این ساختمان‌ها با توجه به نیازها ایجاد می‌شوند. پیشنهاد تأسیس نمایندگی هیئت اوقاف توسط وزیر امور دینی ارائه می‌شود. ساختار سازمانی نمایندگی هیئت اوقاف از دو قسمت شورای مشورتی و نهاد اجرایی تشکیل شده است. هیئت اجرایی به عنوان عنصر تنظیم‌کننده اجرای وظایف نهاد اجرایی است.

اعضای نمایندگی هیئت اوقاف از ۱۴ نفر تشکیل شده است. در مجموع ۳ نفر در شورای مشورتی و ۱۱ نفر دیگر در نهاد اجرایی حضور دارند. تمام ۱۴ نفر از اعضای وزارت امور دینی، دولت منطقه‌ای، شورای علمای اندونزی، محققان، سرپرستان، وکلا و کارآفرینان انتخاب می‌شوند.

اعضای نمایندگی‌های هیئت اوقاف توسط هیئت اوقاف عزل و نصب می‌شوند.

۴-۳-۱-۵- ساختار مدیریتی و نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی

ساختار مدیریتی هیئت اوقاف از شورای مشورتی و نهاد اجرایی تشکیل شده است. هرکدام از این بخش‌ها توسط مدیری که از میان اعضا و با رأی آن‌ها انتخاب می‌شود هدایت می‌شوند. نهاد اجرایی عناصر کاری را پیاده می‌کند درحالی‌که شورای مشورتی به عنوان عنصر نظارتی عمل می‌کند. (۱۳)

شکل زیر ساختار مدیریتی هیئت اوقاف را نشان می‌دهد.

شکل ۴-۳: ساختار مدیریتی هیئت اوقاف اندونزی

شکل ۴-۴: ساختار نهاد اجرایی هیئت اوقاف را نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴: ساختار نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی

برای تحقق چشم‌انداز، مأموریت و استراتژی‌ها، نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی دارای بخش‌های زیراست به نام‌های: بخش عزل و نصب سرپرست، بخش مدیریت و توانمندسازی اوقاف، بخش نهادی، بخش روابط عمومی، بخش همکاری‌های خارجی و بخش تحقیق و توسعه وقف. (۲۷)

• بخش‌های نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی

در این قسمت به توضیح بخش‌های مختلف نهاد اجرایی می‌پردازیم:

الف) بخش تحقیق و توسعه

این بخش نقشی مهم را به‌عنوان مرکز تحقیقاتی هیئت اوقاف اندونزی بازی می‌کند و از این بخش انتظار می‌رود که کارایی بخش‌های دیگر را افزایش دهد. تحقیقات با همکاری و هماهنگی با بخش مربوط به موضوع مربوط و برنامه‌هایی که در حال توسعه هستند انجام می‌شود. زمینه‌های کاری بخش تحقیق و توسعه عبارت‌اند از:

- مدیریت موجودی و نقشه‌برداری از دارایی‌های وقف در اندونزی
- نقشه‌برداری و تجزیه و تحلیل پتانسیل اقتصادی دارایی‌های وقفی
- انتشار مطالب علمی و معروف در ارتباط با وقف
- مطالعات تطبیقی (۲۸)

ب) بخش نهادی

حوزه کاری این بخش در تهیه پیش‌نویس مقررات، دستورالعمل‌ها و راهنمایی‌های فنی برای پیگیری مدیریت مناسب واقفان که به‌طور مستقیم توسط مصوبه قانونی شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ و مقررات شماره ۴۲ سال ۲۰۰۶ دولت دستور داده شده است

می باشد. برنامه های این بخش عبارت اند از:

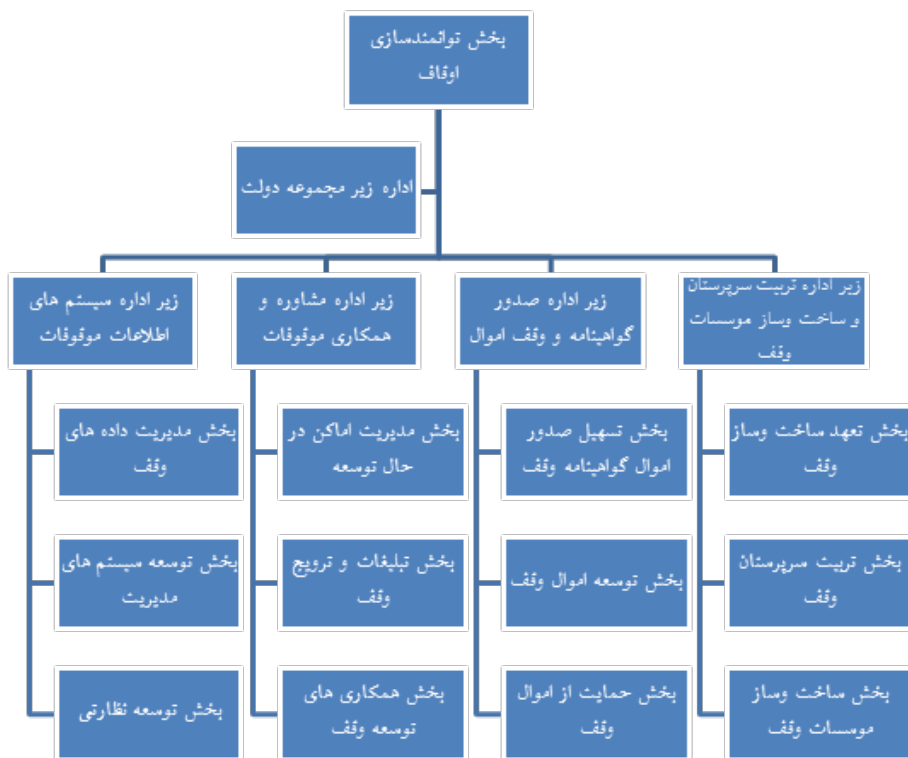
- فراهم کردن قوانین متنوع برای واقفان
- فراهم کردن و مباحثه در مورد راهنمایی های شفاف مربوط به شور و مشورت، میانجیگری، داوری یا دادگاه واقفان
- فراهم کردن و تألیف دستورالعمل ها برای تغییر در وضعیت یا تبادل دارایی های وقفی
- توسعه ی سازمان (ظرفیت ساختمانی)، تأسیس نمایندگی هیئت اوقاف در استان ها یا شهرها و مناطق دیگر با همکاری وزارت دین و حکومت های محلی (۲۹)

ج) بخش عزل و نصب سرپرست وقف

- موضوعات مرتبط با وظایف سرپرست وقف هیئت اوقاف از طریق راهنمایی های بخش راهنمایی سرپرست وقف اجرا می شوند. این راهنمایی ها از سوی سرپرستان حرفه ای (فردی، سازمانی یا نهادی) انجام می شود. برنامه های این بخش عبارت اند از:
- توسعه برنامه ها و مازول های آموزشی برای تربیت سرپرست
 - ساماندهی کارگاه های آموزشی برای سرپرستان
 - توسعه استانداردهای اخلاقی و حرفه ای برای سرپرستان
 - ثبت سوابق سرپرستان (۳۰)

د) بخش مدیریت و توانمندسازی اوقاف

- همان طور که از نام بخش پیداست، این بخش در جهت مدیریت و توسعه دارایی های وقف در جهت مولد بودنشان تلاش می کند. برنامه های بخش عبارت اند از:
- نقشه برداری از زمین وقف برای مقاصد تولیدی
 - سازمان دهی و توسعه پول وقف
 - احداث ساختمان مرکزی اوقاف (۳۱)
- شکل ذیل ساختار سلسله مراتبی این بخش را نشان می دهد. در مورد ریز فعالیت های قسمت های آمده در سایت توضیحی داده نشده است. (۳۵)

شکل ۴-۵: ساختار سلسله مراتبی بخش توانمندسازی اوقاف

ه) بخش روابط عمومی

این بخش به عنوان اطلاعات هیئت اوقاف هم از داخل سازمان به بیرون و هم برعکس کار می کند. سیاست ها و برنامه های هیئت اوقاف باید از طریق این بخش به صورت مناسب نهادینه و همه گیر شوند. برنامه های این بخش عبارت اند از:

– نهادینه کردن هیئت اوقاف اندونزی

– نهادینه کردن وقف پول

– انتشارات و آموزش عمومی در مورد وقف، علی الخصوص هیئت اوقاف اندونزی از طریق رسانه های متنوع مانند کنفرانس های خبری، سمینارها، مصاحبه های تلویزیونی، انتشارات و وب سایت ها (۳۲)

و) بخش همکاری خارجی

این بخش دارای وظایف و عملکردهای زیر است:

- همکاری با مؤسسات وقفی جهان اسلام در زمینه‌ی تربیت سرپرست، مدیریت دارایی‌های وقفی و توسعه‌ی اطلاعات واقفان
- معرفی هیئت اوقاف اندونزی به مؤسسات وقفی خارج کشور
- انتشار برنامه‌های هیئت اوقاف در خارج از کشور
- مرتبط کردن مؤسسات وقفی اندونزی با مؤسسات وقفی بین‌المللی و برعکس
- مشارکت در توسعه‌ی وقف مولد در جهان اسلام (۳۳)

۴-۳-۱-۶- انتشارات هیئت اوقاف اندونزی

• پژوهشنامه الاوقاف

به جهت گسترش درک بهتر از وقف، هیئت اوقاف اندونزی یک پژوهشنامه وقفی به نام الاوقاف منتشر می‌کند. این پژوهشنامه همچنین قصد دارد که به مردم بفهماند که هوشمندانه وقف کنند، مدیریت اوقاف قابل اعتماد و حرفه‌ای است و وقف را به یک راه حل اقتصادی جایگزین مستقل از مردم تبدیل کند.

در سال ۲۰۱۵ خبرنامه هیئت اوقاف در سه ویرایش به چاپ رسید. از هرویرایش ۱۰ هزار نسخه تکثیر و در مساجد، نمایندگی‌های هیئت اوقاف در استان‌ها، تعدادی از سازمان‌های بزرگ اندونزی و سهامداران در دیگر حوزه‌های اوقاف توزیع شد.

• مجله الاوقاف

الاوقاف یک مجله اقتصاد اسلامی و وقفی است که توسط بخش تحقیق و توسعه هیئت اوقاف اندونزی به چاپ می‌رسد. این مجله از سال ۲۰۰۸ سالی دو بار منتشر می‌شود.

ویراستاران مقالات علمی را که هنوز از شاغلان، ناظران و افراد دانشگاهی حوزه وقف به چاپ نرسیده است با مقررات زیر دریافت می‌کنند:

- موضوع: مقاله منتشره در مجله باید در مورد وقف در سطوح منطقه‌ای، ملی و

بین‌المللی باشد.

- زبان: نویسندگان می‌تواند از زبان‌های انگلیسی، اندونزیایی و عربی استفاده کنند.
- چکیده و لغات کلیدی: هر مقاله باید شامل یک چکیده و تعدادی لغات کلیدی حداقل به دو زبان باشد.
- طول هر مقاله: طول هر مقاله تایپ‌شده توسط آفیس باید بین ۱۵ تا ۲۵ صفحه باشد.
- اشکال و جدول‌ها: گزارش باید شامل اشکال و جداول باشد. عکس‌ها باید جداگانه ارسال شوند.
- بیوگرافی نویسنده: نویسنده باید بیوگرافی مختصر خود را جداگانه ارسال کند.
- پژوهشنامه الاوقاف با مجله الاوقاف تفاوت دارد. انتشار مجله الاوقاف تمرکز بر تحقیقات در زمینه واقفان داشته و با زبان علمی نوشته می‌شود. بنابراین مجله الاوقاف بر افرادی که در فضای دانشگاهی فعالیت می‌کنند تمرکز دارد. از آنجاکه پژوهشنامه اوقاف در جهت جذب مخاطب وسیع‌تر ایجاد شده است با زبانی که محبوب‌تر است منتشر می‌شود. (۲۰)

۴-۳-۱-۷- برنامه‌های هیئت اوقاف اندونزی

- برنامه‌های هیئت اوقاف برای پیشرفت در این حوزه عبارت است از:
- بهبود شایستگی و شبکه موقوفات اندونزی در سطوح ملی و بین‌المللی
- ایجاد قوانین و سیاست‌گذاری در حوزه وقف
- افزایش آگاهی و اشتیاق عمومی به وقف
- حرفه‌ای‌تر کردن مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی
- هماهنگی و پرورش سرپرستان وقف
- تنظیم و رگولاتوری اداره دارایی‌های وقف
- حفاظت و نظارت بر دارایی‌های وقف
- جمع‌آوری، مدیریت و توسعه دارایی‌های وقف در سطوح ملی و بین‌المللی
- گام‌های استراتژیک هیئت اوقاف بر طبق قانون شماره ۴ سال ۲۰۰۶ بند ۵۳ عبارت‌اند از:

- فراهم کردن زیرساخت تسهیلات و حمایت های عملیاتی وقفی برای سرپرستان وقف
- فراهم کردن قوانین، مشوق، تسهیلات، هماهنگی، توانمندسازی و توسعه دارایی وقف
- تدارک تسهیلات برای گواهی رویه های وقف
- تهیه و تدارک انتقال بین بانکی برای دارایی های منقول و غیرمنقول وقفی
- فراهم کردن زمینه برای گسترش هدایت و توسعه وقف توسط سرپرستان در انطباق با دامنه وقف
- ایجاد زمینه جهت سرازیر شدن پول وقف از خارج از کشور برای توسعه و توانمندسازی وقف (۲۷)

۴-۳-۲- وزارت امور دینی اندونزی

دومین بازیگر در حوزه های ذکر شده بالا وزارت امور دینی اندونزی است. شکل زیر صفحه ابتدایی سایت این وزارت خانه را نشان می دهد.

شکل ۴-۶: صفحه ابتدایی سایت وزارت امور دینی اندونزی

۴-۳-۲-۱- مأموریت و چشم انداز وزارت امور دینی اندونزی

جدول زیر مأموریت و چشم انداز این نهاد مهم را نشان می دهد. (۴۷)

جدول ۴-۲: مأموریت و چشم‌انداز وزارت امور دینی اندونزی

چشم‌انداز	ایجاد جامعه‌ای که از قوانین مذهبی، اصول و اساس موفقیت در زندگی پیروی می‌کند.
مأموریت	بهبود کیفیت هماهنگی مذهبی بهبود کیفیت زندگی مذهبی حفظ و بهبود کیفیت مدرسه، دانشگاه، دین، تربیت دینی و آموزش دینی بهبود کیفیت مراسم حج تحقق حکومت پاک و قابل احترام

۴-۳-۲-۲- اداره مساجد توسط وزارت امور دینی اندونزی

طبق اطلاعاتی که آقای سید فارس الحسینی^۱ مسئول موسسه آل البیت در اندونزی ارائه کردند:

- ۳۰۰۰ مسجد در اندونزی وجود دارد که مسئولیت اداره این مساجد (برنامه‌ریزی، انتخاب ائمه جماعت و...) با وزارت امور دینی است.
- ۹۰۰ عدد از این مساجد در دست شیعیان اندونزی قرار دارد.
- طبق بیانات ایشان نظارت درستی بر مساجد وجود ندارد.
- متأسفانه اطلاعاتی در این مورد در سایت وزارت امور دینی وجود نداشت.

۴-۳-۲-۳- اداره بقعه اولیای نه‌گانه توسط وزارت امور دینی اندونزی

- بر طبق اطلاعات حاصله از مصاحبه با آقای سید فارس الحسینی:
- ۹ تن از امامزاده‌ها که اصلیتشان به امام موسی کاظم (ع) برمی‌گردد با نام اولیای ۹ گانه در اندونزی دفن هستند.
- وظیفه اداره زیارتگاه این امامزاده‌ها با وزارت امور دینی است که به دلیل نفوذ وهابیت در این وزارتخانه رسیدگی چندانی به این بقعه متبرکه نمی‌شود و در حال از بین رفتن است.

۱. ایشان به مدت ۲۰ سال ردیس موسسه آل البیت در اندونزی هستند.

در سایت وزارت امور دینی اشاره‌ای به این مکان مبارک نشده بود.

۴-۳-۲-۴- مؤسسات خیریه

بر طبق اطلاعات حاصل از مصاحبه:

– اعطای مجوز تأسیس مؤسسات خیریه، فرهنگی، دینی، اجتماعی و تجاری توسط وزارت امور دینی انجام می‌شود.

– ۲۵۴ مؤسسه شیعی در اندونزی وجود دارد که نظارت صحیحی بر آنان اعمال نمی‌شود.

– سه حزب سیاسی قدرتمند در اندونزی وجود دارد که مؤسسات خیریه و وقفی زیر نظرشان ثبت کرده‌اند این احزاب عبارت‌اند از:

• ۶۰ میلیون جمعیت	نهضت العلماء
• تفکرات هماهنگ با انقلاب اسلامی و شیعه	
• ۴۰ میلیون جمعیت	محمديه
• تفکرات نزدیک به وهابیت	
• ۵۰ میلیون جمعیت-نفوذ بسیار زیاد در حکومت	pks
• تفکرات ۱۰۰ درصد وهابی	

شکل ۴-۷: احزاب سیاسی مطرح اندونزی

مؤسسات وابسته به احزاب دارای درآمد داخلی (کمک از حزب) و درآمد خارجی (کمک از مردم) هستند.

در سایت‌های این احزاب اطلاعات بسیار مختصر در حد نام و آدرس این مؤسسات آمده بود.

تنها حزب محمدیه در پایگاه داده خود تعداد این مؤسسات را آورده بود که در فصل وضعیت موجود آمده است. متأسفانه اطلاعاتی هرچند مختصر از این مؤسسات یافت نشد. این مؤسسات در اندونزی در حوزه‌های زیر فعالیت می‌کنند:

شکل ۴-۸: حوزه فعالیت مؤسسات خیریه در اندونزی

• معافیت مالیاتی مؤسسات خیریه

معافیت مالیاتی تنها برای تعداد اندکی از فعالیت‌ها شناخته شده است مانند مدیریت بحران ملی، تحقیق و توسعه، تسهیلات آموزشی شامل آموزش‌های مرتبط با ورزش، هنر و فرهنگ، فعالیت‌های ورزشی و توسعه تسهیلات عمومی (که در قانون به نام زیرساخت‌های اجتماعی آمده است) شامل بناهای مذهبی، مراکز فرهنگی و کلینیک‌های سلامت.

مالیات‌دهندگان فردی و شرکت‌های بزرگ ممکن است برای کمک‌های خیریه در بلائیای طبیعی، فعالیت‌های تحقیق و توسعه، توسعه زیرساخت‌های اجتماعی، تسهیلات آموزشی و ورزشی مشمول معافیت مالیات شوند. قانون شماره ۳۶ سال ۲۰۰۸ در مورد مالیات بر درآمد بند ۶ بخش ۱ بر طبق قانون حداکثر مقدار معافیت مالیاتی برابر با ۵ درصد از درآمد خالص سال گذشته است. در ضمن این کمک‌ها نباید به گروه‌های دارای تضاد منافع بر طبق قانون مالیات انجام شود. (۳۶)

۴-۳-۳- موسسه خانه وقف اندونزی^۱

شکل زیر صفحه ابتدایی سایت این موسسه که در حوزه‌های مختلف فعالیت می‌کند را نشان می‌دهد.

شکل ۴-۹: صفحه ابتدایی سایت موسسه خانه وقف اندونزی

الف) تاریخچه موسسه

خانه وقف اندونزی در سال ۲۰۰۹ تأسیس شد و به عنوان موسسه ملی اوقاف در سال ۲۰۱۰ به تصویب رسید. از سال ۲۰۱۴ هیئت اوقاف اندونزی به عنوان مدیریت تنظیم وقف در اندونزی به این موسسه به عنوان یک موسسه مدیریت وجوه وقف نقدی مجوز داده است.

این موسسه هم‌اکنون برنامه‌های مختلفی از موقوف مولد را مانند مدارس، بیمارستان‌ها، پرورش زمین، کشاورزی و دارایی مدیریت می‌کند. (۳۸)

ب) برنامه‌ها

۱. وقف مولد

مدیریت مولد منافع حاصل از دارایی‌های وقفی مانند پول، ذخایر مختلف دینار و

1. Rumah Wakaf Indonesia

درهم منجر به توسعه برنامه‌های پایداری جامعه با انتقال مفهوم وقف می‌شود.

توزیع برنامه‌های اجتماعی که اجرا خواهند شد عبارت‌اند از:

الف) مدرسه قهرمانان

ب) مراقبت‌های بالینی

ج) انتشار ساختمانی

تا حالا موسسه خانه وقف اندونزی یک مدرسه برای ایتام پکانبورا^۱ و یک کلینیک زایشگاه رایگان در سمارانگ^۲ ساخته است. (۳۹)

شکل ۴-۱۰: برنامه وقف مولد موسسه خانه وقف اندونزی

۲. برنامه خیریه وقف

برنامه خیریه وقف برنامه سرمایه‌گذاری اتصال وقف در فرم بهینه‌سازی فعالیت‌های اجتماعی و توانمندسازی جامعه به صورت‌های زیر اجرا می‌شود:

– امکانات عبادت

– آموزش

– سلامت

1. Pekanbaru
2. Semarang

- پل‌ها
- آب سالم
- برنامه‌ها و دیگر فعالیت‌های اجتماعی (۴۰)

شکل ۴-۱۱: برنامه خیریه وقف موسسه خانه وقف اندونزی

۳. روستای قرآنی

برنامه وقفی القرآن و رهنمودهای قرآنی با فرستادن معلم قرآن به عنوان یک تسهیلگر جهت تدریس قرآن در مناطق مختلف برای عقیقه، مناطق شهری و روستایی برای رفاه جامعه مسلمانان که سواد ندارند، تشکیل جامعه قاریان قرآن انجام می‌گیرد. (۴۱)

جدول ۴-۳: اطلاعات برنامه قرآنی موسسه خانه وقف اندونزی

برنامه آموزش و توسعه معلم قرآن هدایت و نظارت بر جامعه در تدریس قرآن به مدت یک سال برنامه وقف مولد قرآنی جوایز متعدد به اهداکنندگان / شرکا / واقفان در برنامه‌های مختلف قرآنی	ورودی برنامه
--	---------------------

نابودی بی سوادى قرآنى تشکیل جامعه معلمان قرآنى وجود تشکل های قرآنى در هر منطقه مردمى که به قرآن علاقه و عشق دارند حضور و تشکیل نسل قرآنى	خروجی برنامه
استحکام باور مردم مناطق مستعد تشکلات مناطق شهری و روستایی توسعه یکپارچه مناطق مختلف جامعه	هدف برنامه

شکل ۴-۱۲: برنامه روستای قرآنی موسسه خانه وقف اندونزی

۴-۳-۴- بنیاد دوستان پارک های ملی^۱

حوزه فعالیت این بنیاد عبارت است از: حیوانات، آموزش، اکوتوریسم. شکل زیر صفحه ابتدایی سایت این بنیاد را نمایش می دهد.

1. Fnfp Borneo- The Friends Of The National Parks Foundation

شکل ۴-۱۳: صفحه ابتدایی سایت بنیاد دوستان پارک‌های ملی

این بنیاد یک سازمان غیرانتفاعی خیریه است که در جهت حفظ و حراست از حیات وحش اندونزی برای مردم کشور و دنیا تلاش می‌کند. فلسفه این بنیاد این است که ما همه با یکدیگر در ارتباط هستیم.

بنیاد معتقد است که فعالیت در یک منطقه کافی نیست؛ بنابراین یک رویکرد جامع، متوازن و فراگیر را که ارتباط ذاتی بین انسان و محیط زیست را به رسمیت می‌شناسد انتخاب کرده است.

این بنیاد بیشتر بر روی آگاه‌سازی مردم و حفاظت از خطوط مرزی محیط زیست تمرکز کرده است.

بنیاد با گروه‌های مختلفی از افراد، محققان، حکومت، گروه‌های فرهنگی و محلی، داوطلبان بین‌المللی و دیگر تشکلات همکاری می‌کند. شیوه اهدا و کمک به این بنیاد نقدی و از راه کارت اعتباری است.

تعدادی از دستاوردهای بنیاد عبارت است از:

— حفظ یکی از نادرترین پرندهای جهان به نام پرند بالی از خطر انقراض

- تبدیل جزیره بالی نوسا پیندا^۱ به یک پناهگاه منحصربه فرد برای پرندگان در حال انقراض
- احیای جنگل بیش از ۴۱۵ هکتار - که به حدود ۷۷۵ برابرزمین فوتبال - از پارک ملی ورزرو حیات وحش در کالیمانتان، در جزیره بورنئو
- جابجایی ده ها تن از اورانگوتان با روش ایمن از مزارع روغن نخل از کالیمانتان، بورنئو
- بهبود وضع و معیشت صدها نفر از مردم اندونزی از طریق آموزش و ایجاد اکو تورسم (۴۳)

شکل ۴-۱۴: فعالیت های بنیاد دوستان پارک های ملی

۴-۳-۵- موسسه توسعه شهری و منطقه ای^۲

حوزه فعالیت این موسسه، بلایای طبیعی و محیط زیست را شامل می شود. شکل زیر صفحه ابتدایی سایت این موسسه است.

1. Balinese island of Nusa Penida

2. Urdu, URBAN AND REGIONAL DEVELOPMENT INSTITUTE

شکل ۴-۱۵: صفحه ابتدایی سایت موسسه توسعه شهری و منطقه‌ای

یک سازمان غیرانتفاعی باهدف توسعه پایدار مناطق شهری و روستایی است. این مؤسسه باطیف گسترده‌ای از شرکای از دولت‌های محلی، دولت ملی، بخش خصوصی و سازمان‌های مختلف بین‌المللی کار کرده است.

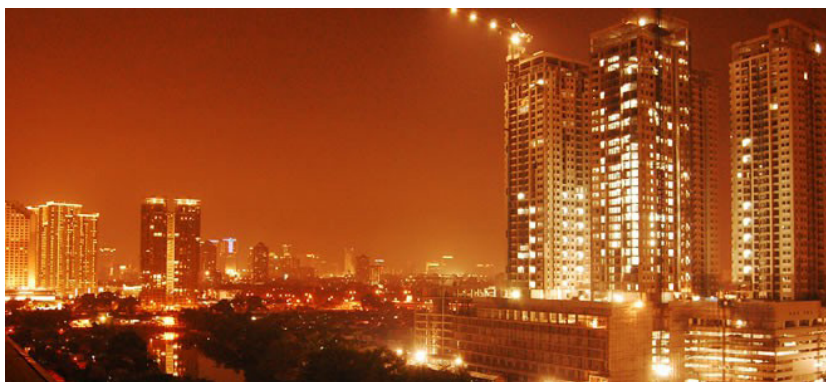
چشم‌انداز موسسه توسعه پایدار اجتماعی، اقتصادی، محیط زیستی، فرهنگی مناطق شهری و روستایی است.

جهت رسیدن به اهداف ۳ دسته فعالیت مهم در این موسسه انجام می‌گیرد:

– بهبود ارتباط و همکاری میان بازیگران توسعه، از طریق بحث انجمن‌ها / کارگاه‌های آموزشی / سمینارها و نشریات.

– توسعه دانش و درک از جنبه‌های مختلف توسعه شهری و منطقه‌ای از طریق تجزیه و تحلیل پژوهش و سیاست.

– افزایش ظرفیت بازیگران توسعه و مناطق شهری، به‌ویژه در سطح محلی از طریق آموزش، کمک‌های فنی و روش‌های دیگر ظرفیت‌سازی محلی (۴۴)

شکل ۴-۱۶: فعالیت‌های موسسه توسعه شهری و منطقه‌ای

۴-۳-۶- موسسه پروژه فقر شرق اندونزی^۱

حوزه فعالیت این موسسه کمک به ایتام و توانمندسازی آنان است. شکل ۴-۱۶ صفحه ابتدایی سایت این موسسه را نشان می‌دهد.

only
\$25 Provides dental care for 15 pre-school children **Donate now**

شکل ۴-۱۷: صفحه ابتدایی سایت موسسه پروژه فقر شرق اندونزی

1. The East Bali Poverty Project (EBPP)

این موسسه یک سازمان غیرانتفاعی است که در سال ۱۹۹۸ تأسیس شده است. تاکنون در این موسسه به ۱۰۰۰ خانواده برای آموزش کودکانشان کمک شده است. فلسفه این موسسه عبارت است از: به مردم کمک کن تا به خودشان کمک کنند. همه برنامه‌ها به عنوان مدلی است که می‌تواند تکرار طراحی شوند و مردم محلی به طور مستقیم در انتقال دانش و تکنولوژی مناسب در درون جوامع خودسهم باشند.

مأموریت‌های این موسسه عبارت‌اند از:

— توانمندسازی کودکان بی‌سواد و دچار سوءتغذیه از طریق آموزش و پرورش مربوطه، بهبود تغذیه و اصول پایه‌ای بهداشت

— کاهش فقر و ترویج و توسعه فرهنگی حساس پایدار در جوامع روستایی فقیر که هیچ انتخابی برای کاهش گرفتاری خود ندارند.

این موسسه در زمینه‌های آموزش کودکان، آگاهی بخشی در امور بهداشتی، کمک‌های کشاورزی پایدار، ایجاد و حفظ ساختارهای آب‌رسانی سالم و رفع سوءتغذیه نیز فعالیت می‌کند. (۴۵)

شکل ۴-۱۸: فعالیت‌های موسسه پروژه فقر شرق اندونزی

۴-۳-۷- بنیاد سلامتی مادر و فرزند

حوزه فعالیت این بنیاد کمک به مادران سرپرست خانوار و فراهم کردن آموزش برای کودکان این خانواده‌ها است. شکل زیر صفحه ابتدایی سایت این بنیاد را نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۱۹: صفحه ابتدایی سایت بنیاد سلامتی مادر و فرزند

این بنیاد به عنوان یک گروه حمایتی برای مادران انگلیسی زبان شروع به کار کرد و به سازمانی مبدل شده است که برنامه های حمایتی و آموزشی را برای مادران اندونزیایی فقیر و فرزندانشان فراهم می کند.

هدف این بنیاد عبارت است از از بین بردن سوء تغذیه و ریشه های فقر در جامعه. در سال ۲۰۰۱ این بنیاد یک مرکز مادر و فرزند در جاکارتای جنوبی افتتاح کرده است و به یک موسسه خیریه ثبت نام شده تحت قانون اندونزی تبدیل شده است.

این بنیاد وعده های غذایی، آموزش و مراقبت های درمانی را برای مادران و فرزندان اندونزیایی فراهم می کند. مادران به برنامه های آموزش سلامت و مهارت های کوچک دسترسی دارند و فرزندان این فرصت را دارند که از آموزش ابتدایی و بورس های تحصیلی مقطع راهنمایی بهره ببرند.

در کنار این برنامه ها این بنیاد یک سیستم بورس تحصیلی موفق را فراهم کرده است که به افراد اجازه حمایت از کودکان در دوره تحصیلی ابتدایی می کند. در کلاس های آموزشی این بنیاد مسائلی همچون سلامت، بهداشت و تغذیه به مادران آموزش داده می شود. (۴۶)

شکل ۴-۲۰: فعالیت‌های بنیاد مادر و فرزند

فصل پنجم |

جمع بندی

۵- جمع بندی

اندونزی کشوری واقع در جنوب شرق آسیا است که پایتخت آن جاکارتا نام دارد. سال استقلال آن ۱۹۴۹ بوده و بزرگترین مجمع الجزایر جهان به حساب می آید. وسعتی برابر ۱,۹۱۹,۴۴ کیلومتر مربع دارد و آب و هوای آن مرطوب و استوایی با بارندگی دائمی است.

جمعیت این کشور تا پایان سال ۲۰۱۵ ۲۵۴ میلیون نفر بوده و نرخ رشد جمعیت ۱,۴ درصد محاسبه شده است. زبان رسمی کشور اندونزیایی است و نرخ باسوادی بیش از ۸۷,۹ درصد است.

دین رسمی در اندونزی اسلام بوده (حدود ۸۶٪ از کل جمعیت) و این کشور پرجمعیتترین کشور مسلمان در جهان است.

جزایر مهم کشور اندونزی عبارتند از: برنئو، جاوه، سوماترا، نوساتنگارا، گینه نو و سلیس.

نوع حکومت در اندونزی جمهوری بوده و استان (propinsi) بالاترین نهاد محلی در اندونزی به شمار می آید. هر استان دارای دولتی محلی به ریاست استاندار و دارای قوه مقننه است. انتخاب استاندار و نمایندگان محلی بارأی مردم به مدت ۵ سال انجام می شود. اندونزی دارای ۳۳ استان است.

اندونزی بزرگترین قدرت اقتصادی جنوب شرقی آسیا است. محصول اصلی این کشور برنج است که ۴۲ میلیون نفر در این بخش شاغل اند. بیشترین صادرات اندونزی

به کشورهای آمریکا و ژاپن و چین و سنگاپور است و یکی دیگر از منابع کسب درآمد برای اندونزی صنعت گردشگری است.

اندونزی از لحاظ معدنی کشوری غنی است و معادن نفت، گاز طبیعی، قلع، نیکل، زغال سنگ، بوکسیت و مس در این کشور موجود است. این کشور بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت در کشورهای جنوب شرقی آسیا به شمار می‌آید.

اندونزی عضو گروه ۲۰ اقتصاد بزرگ (G۲۰)، عضو سازمان تجارت جهانی و یکی از اعضا اصلی اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا (آ.سه. آن) است

تولید ناخالص داخلی این کشور ۸۸۸ میلیارد دلار است که ۴۰٫۷ درصد سهم صنعت، ۱۴ درصد سهم کشاورزی، ۱۲ درصد سهم معدن و ۳۳٫۳ درصد سهم بقیه بخش‌ها است.

درآمد سرانه ۳۶۳۰ دلار برای هر نفر بوده و درصد فقر ۱۱٫۳ است. امید به زندگی در اندونزی ۶۹ سال محاسبه شده است.

اندونزی در میزان بخشندگی در ۵ سال اخیر حائز رتبه ۱۲ در میان کشورهای دنیا بوده است. این کشور در معیارهای رتبه بندی میزان بخشندگی در قسمت کمک مالی به خیریه با ۶۷ درصد در رتبه ۹ قرار گرفته است و در شاخص سهولت فعالیت‌های بشردوستانه با امتیاز ۲٫۵ از ۴٫۸۳ در رتبه ۵۶ بین کشورهای جهان ایستاده است.

این کشور در شاخص‌های ارزیابی و رتبه بندی کشورهای اسلامی در زمینه وقف و امور خیریه در بخش حجم کمک‌ها در بعد داخلی در معیارهای میزان کمک مردم به موسسات خیریه و میزان کار داوطلبانه جزو کشورهای سرآمد است.

در قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ اندونزی وقف به این صورت تعریف شده است:

– اعمال قانونی واقف برای توزیع یا مدیریت قسمتی از دارایی‌اش برای مدت دائم یا محدود در راستای هدف نزدیکی به پروردگار یا رفاه عمومی.

قانون ارکان وقف این عمل را دارای شش جزء می‌داند:

– واقف

— موقوفه

— تعهد اوقاف

— مفاد وقف

— ذکر مدت وقف

— سرپرست وقف

انواع دارایی‌های وقف عبارت‌اند از: منقول (پول، فلزات گران بها، اوراق بهادار، وسیله نقلیه، حقوق مالکیت معنوی و حقوق اجاره) و غیرمنقول (حقوق زمین، درختان و ساختمان)

قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ بند ۱، پاراگراف ۴ بیان می‌کند که سرپرست وقف فرد یا نهادی است که دارایی را از واقف دریافت کرده و در جهت مدیریت و توسعه آن در انطباق با طراحی‌اش تلاش می‌کند.

وظایف سرپرست وقف عبارت‌اند از:

— اداره‌ی دارایی وقفی

— مدیریت و توسعه‌ی دارایی وقفی در انطباق با اهداف، عملکردها و مقاصد آن

— نظارت و حفاظت از دارایی وقفی

— ارسال گزارش به هیئت اوقاف اندونزی

حقوق سرپرست وقف عبارت‌اند از:

— سرپرست حق تصاحب پاداش، جایزه یا حداکثر ۱۰ درصد از منافع حاصل از مدیریت و توسعه دارایی وقفی را دارد.

— سرپرست حق دریافت راهنمایی و مشاوره از وزارتخانه در ارتباط با مدیریت وقفی و نهادهای اندونزیایی برای انجام وظایفش را دارد.

شرایط افراد، سازمان‌ها و نهادها برای سرپرستی وقف در گزارش آمده است. شرایط انحلال و جایگزینی سرپرست وقف نیز بیان شده است. مدت زمان سرپرستی ۵ سال بوده و توسط هیئت اوقاف می‌تواند تمدید شود.

بازیگر فعال در حوزه وقف در کشور اندونزی هیئت اوقاف اندونزی نام دارد. هیئت اوقاف اندونزی یک اداره دولتی مستقل است که بعد از مصوبه‌ی ۴۱ سال ۲۰۰۴ در مورد وقف ایجاد شده است. این اداره جهت توسعه و بهبود وقف در اندونزی ایجاد شده است.

این نهاد در جهت پرورش مدیریت بهتر و مولد تر سرپرستان دارایی‌های وقف تلاش می‌کند. اعضای آن توسط رئیس جمهور عزل و نصب می‌شوند. این انتصاب ۳ ساله بوده و می‌تواند برای یک دوره تمدید شود.

مأموریت این نهاد عبارت است از: ایجاد یک سازمان مستقل و مورد اعتماد مردم، دارای توانایی و صداقت در مدیریت وقف جهت توسعه ملی و بین‌المللی. چشم‌انداز آن این‌گونه تبیین شده است: تبدیل هیئت اوقاف اندونزی به عنوان یک نهاد حرفه‌ای قادر به تحقق بخشیدن به منافع بالقوه و اقتصادی اموال وقفی در جهت عبادت و توانمندسازی جامعه.

استراتژی‌های هیئت اوقاف اندونزی عبارت‌اند از:

- بهبود شایستگی و شبکه موقوفات اندونزی در سطوح ملی و بین‌المللی
- ایجاد قوانین و سیاست‌گذاری در حوزه وقف
- افزایش آگاهی و اشتیاق عمومی به وقف
- حرفه‌ای‌تر کردن مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی
- هماهنگی و پرورش سرپرستان وقف
- تنظیم و رگولاتوری اداره دارایی‌های وقف
- حفاظت و نظارت بر دارایی‌های وقف
- جمع‌آوری، مدیریت و توسعه دارایی‌های وقف در سطوح ملی و بین‌المللی
- وظایف و اختیارات هیئت اوقاف اندونزی طبق قانون بدین شرح است:
- فراهم کردن دستورالعمل‌هایی برای سرپرستان وقف جهت مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی
- مدیریت و توسعه دارایی‌های وقفی در مقیاس‌های ملی و بین‌المللی
- صدور موافقت یا اجازه برای تغییر طراحی و وضعیت دارایی‌های وقفی

- عزل و جایگزینی سرپرست وقف
- تصویب تبادل دارایی‌های وقفی
- سیاست‌گذاری در زمینه وقف
- ارائه مشورت به وزیر امور دینی در انتصاب مؤسسات مالی اسلامی دریافت‌کننده پول وقف

ساختار مدیریتی هیئت اوقاف از شورای مشورتی و نهاد اجرایی تشکیل شده است. هرکدام از این بخش‌ها توسط مدیری که از میان اعضا و بارای آن‌ها انتخاب می‌شود هدایت می‌شوند. نهاد اجرایی عناصر کاری را پیاده می‌کند در حالی که شورای مشورتی به عنوان عنصر نظارتی عمل می‌کند.

بخش‌های نهاد اجرایی هیئت اوقاف اندونزی عبارت‌اند از: تحقیق و توسعه، روابط عمومی، مدیریت و توانمندسازی اوقاف، همکاری‌های خارجی، نهادی و عزل و نصب سرپرست که وظایف و برنامه‌های هریک در گزارش شرح داده شده است.

برای حمایت از اجرای وظایف و عملکردهای هیئت اوقاف اندونزی، این هیئت نمایندگی‌های استانی را برای استان‌ها و نمایندگی‌هایی را نیز برای بخش‌ها/شهرهای مناطق درجه دوم ایجاد کرده است که وظایف و اختیارات این نمایندگی‌ها به طور کامل در گزارش آمده است.

هیئت اوقاف دارای انتشاراتی است که دو مجلد با نام‌های پژوهشنامه الاوقاف و مجله الاوقاف منتشر می‌سازد.

بازیگر فعال در حوزه امور خیریه، مساجد و بقاع متبرکه وزارت امور دینی اندونزی است. چشم‌انداز این وزارتخانه عبارت است از: ایجاد جامعه‌ای که از قوانین مذهبی، اصول و اساس موفقیت در زندگی پیروی می‌کند.

مأموریت این نهاد بدین صورت تعریف شده است:

- بهبود کیفیت هماهنگی مذهبی
- بهبود کیفیت زندگی مذهبی
- حفظ و بهبود کیفیت مدرسه، دانشگاه، دین، تربیت دینی و آموزش دینی

- بهبود کیفیت مراسم حج
- تحقق حکومت پاک و قابل احترام

۳۰۰۰ مسجد در اندونزی وجود دارد که مسئولیت اداره این مساجد (برنامه ریزی، انتخاب ائمه جماعت و...) با وزارت امور دینی است. ۹۰۰ عدد از این مساجد در دست شیعیان اندونزی قرار دارد. طبق بیانات ایشان نظارت درستی بر مساجد وجود ندارد. متأسفانه اطلاعاتی در این مورد در سایت وزارت امور دینی وجود نداشت. ۹ تن از امامزاده‌ها که اصلیتشان به امام موسی کاظم (ع) برمی‌گردد با نام اولیای ۹ گانه در اندونزی دفن هستند. وظیفه اداره زیارتگاه این امامزاده‌ها با وزارت امور دینی است که به دلیل نفوذ وهابیت در این وزارتخانه رسیدگی چندانی به این بقعه متبرکه نمی‌شود و در حال از بین رفتن است. در سایت وزارت امور دینی اشاره‌ای به این مکان مبارک نشده بود.

اعطای مجوز تأسیس مؤسسات خیریه، فرهنگی، دینی، اجتماعی و تجاری توسط وزارت امور دینی انجام می‌شود. ۲۵۴ مؤسسه شیعی در اندونزی وجود دارد که نظارت صحیحی بر آنان اعمال نمی‌شود. متأسفانه اطلاعاتی از این مؤسسات یافت نشد. سه حزب سیاسی قدرتمند در اندونزی وجود دارد که مؤسسات خیریه و وقفی زیر نظرشان ثبت کرده‌اند این احزاب عبارت‌اند از:

• ۶۰ میلیون جمعیت	نهیست العلما
• تفکرات هماهنگ با انقلاب اسلامی و شیعه	
• ۴۰ میلیون جمعیت	محمديه
• تفکرات نزدیک به وهابیت	
• ۵۰ میلیون جمعیت-نفوذ بسیار زیاد در حکومت	pks
• تفکرات ۱۰۰ درصد وهابی	

مؤسسات خیریه در اندونزی در حوزه‌های زیر فعالیت می‌کنند:

– آموزشی

– بلایای طبیعی

– حیوانات

– بهداشتی و درمانی

– محیط زیست

– گرسنگی و فقر

– کودکان

معافیت مالیاتی تنها برای تعداد اندکی از فعالیت ها شناخته شده است. بر طبق قانون حداکثر مقدار معافیت مالیاتی برابر با ۵ درصد از درآمد خالص سال گذشته است. (قانون شماره ۳۶ سال ۲۰۰۸ در مورد مالیات بر درآمد بند ۶ بخش ۱) این کمک ها نباید به گروه های دارای تضاد منافع بر طبق قانون مالیات انجام شود. فعالیت های مشمول معافیت مالیاتی عبارت اند از:

– مدیریت بحران ملی

– تحقیق و توسعه

– تسهیلات آموزشی

– توسعه تسهیلات عمومی

تعدادی از این مؤسسات در گزارش آمده اند.

در مورد تعداد کل زمین های وقفی، ابعاد آن ها و نحوه استفاده از آن ها در فصل وضعیت کنونی وقف اطلاعاتی آورده شده است. با توجه به اطلاعات به دست آمده از هیئت اوقاف اندونزی اهدای دارایی های زمین در اندونزی به ۴ میلیارد مترمربع رسیده است. پول وقف جمع آوری شده در حال حاضر ۱۴۵ میلیارد روپیا محاسبه شده است. پتانسیل پول وقف به تنهایی انتظار می رود که هر سال به ۱۲۰ تریلیون روپیا برسد. وقف و امور خیریه در اندونزی از دیرباز رواج داشته است اما با تصویب قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ به نوعی قانونی شده است.

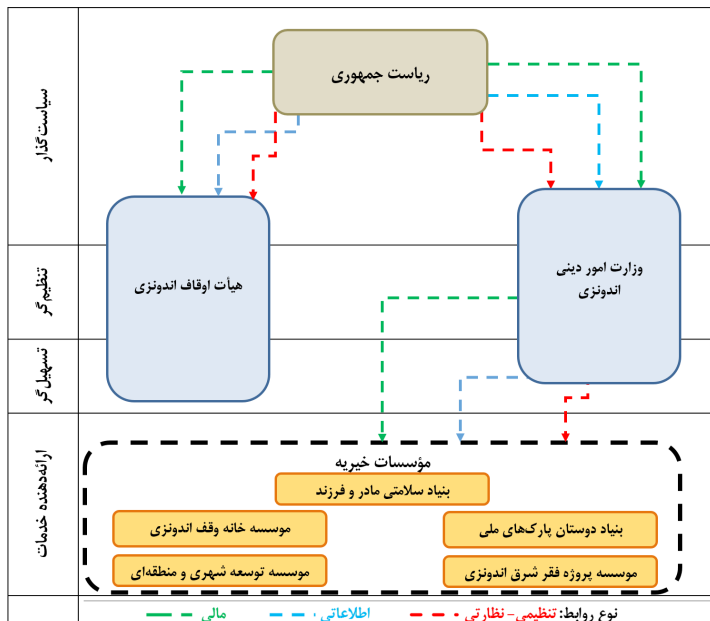
این کشور در معیارهای بخشندگی و امور خیریه در بین کشورهای اسلامی از رتبه بالایی برخوردار است که می توان یکی از دلایل آن را وجود ساختار مدیریتی واحد برای

وقف دانست. این ساختار همان هیئت اوقاف اندونزی است که بر طبق قانون شماره ۴۱ سال ۲۰۰۴ تأسیس شده است و بر تمام امور وقف از قانون گذاری، سیاست گذاری، تولید و تسهیلگری نظارت دارد و دارای شعباتی در تمام استان ها است که همین امر باعث تمرکز بر مدیریت و سهولت در ترویج آن شده است.

وقف پول به عنوان یک مفهوم جدید در این کشور رواج دارد و یکی از مزیت های اندونزی در ترویج عمل وقف است.

اما در امور مدیریت مساجد بآنکه وزارت امور دینی عهده دار این مسئولیت است به دلیل نفوذ وهابیت در این وزارتخانه این کار با اهمال صورت می گیرد و به همین ترتیب اطلاعات کمی در اختیار است.

در بحث مؤسسات خیریه نبود یک سیستم جامه رتبه بندی از نقیصه های بزرگ کشور اندونزی به حساب می آید و تنها در اطلاعات به اینکه صدور مجوز توسط وزارت امور دینی انجام می گیرد بسنده شده است و در سایت مؤسسات هیچ آماری از درآمدها و هزینه ها موجود نیست.

هیئت اوقاف اندونزی یک اداره دولتی مستقل است که بعد از مصوبه‌ی ۴۱ سال ۲۰۰۴ در مورد وقف ایجاد شده است. این اداره جهت توسعه و بهبود وقف در اندونزی ایجاد شده است.

هیئت اوقاف اندونزی جهت به عهده گرفتن دارایی‌های وقف که توسط مدیران دارایی‌های وقف انجام می‌شود که قبلاً وجود داشت ایجاد نشده است. این هیئت برای پرورش مدیریت بهتر و مولد تر سرپرستان دارایی‌های وقف وجود دارد که می‌تواند منافع بیشتری برای جامعه به صورت خدمات اجتماعی، بهبود اقتصادی و زیرساخت‌های عمومی فراهم کند. هیئت اوقاف اندونزی در پایتخت مستقر شده است و ممکن است دفاتر نمایندگی در استان‌ها، بخش‌ها یا شهرها در صورت نیاز تأسیس کند.

اعضای این هیئت توسط رئیس جمهور عزل و نصب می‌شوند. این انتصاب ۳ ساله بوده و می‌تواند برای یک دوره تمدید شود. مجموع اعضای این هیئت ۲۰ تا ۳۰ نفر به نمایندگی از جامعه است. اعضای هیئت اوقاف برای دوره اول توسط وزیر امور دینی به رئیس جمهور پیشنهاد شد. دوره بعد این اعضا توسط کمیته انتخابی تشکیل شده توسط هیئت اوقاف پیشنهاد شدند.

وزارت امور دینی اندونزی دومین نهاد فعال در حوزه وقف و امور خیریه است که اهداف زیر را دنبال می‌کند:

- بهبود کیفیت هماهنگی مذهبی
 - بهبود کیفیت زندگی مذهبی
 - حفظ و بهبود کیفیت مدرسه، دانشگاه، دین، تربیت دینی و آموزش دینی
 - بهبود کیفیت مراسم حج
 - تحقق حکومت پاک و قابل احترام
- مؤسسات خیریه مختلفی در کشور اندونزی فعالیت می‌کنند که در حوزه‌های مختلفی از جمله فقر، بهداشت و آموزش فعالیت می‌کنند.

<https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D986%D8%AF%D988%D986%D8%B2%DB%8C>

http://www.kishtpc.com/global_indonesia_persian.htm

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-wakaf/mengenal-wakaf/pengertian-wakaf.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-wakaf/mengenal-wakaf/syarat-a-rukun-wakaf.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-wakaf/mengenal-wakaf/jenis-harta-benda-wakaf.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/regulasi/regulasi-wakaf.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/wakaf-uang-cara-wakaf-84.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-wakaf/data-wakaf/data-wakaf-tanah.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-wakaf/data-wakaf/lembaga-keuangan-syariah-penerima-wakaf-uang.html>

<http://siwak.kemenag.go.id/index.php>

http://siwak.kemenag.go.id/p_guna.php

http://siwak.kemenag.go.id/info_terkini_selengkapnya.php?action=view&id=19

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-bwi/sekilas-bwi.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-bwi/tugas-dan-wewenang.html>

<http://bwi.or.id/index.php/in/tentang-bwi/visi-dan-misi.html>

<http://bwi.or.id/index.php/in/tentang-bwi/struktur-organisasi.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-bwi/perwakilan-bwi/kedudukan-tugas-dan-wewenang.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/tentang-bwi/perwakilan-bwi/pembentukan-perwakilan-bwi.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/publikasi/buletin-al-awqaf.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/publikasi/jurnal-al-awqaf.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/publikasi/jurnal-al-awqaf/sekilas-jurnal-al-awqaf.html>

<http://www.bwi.or.id/index.php/in/publikasi/artikel.html>

<http://www.ayenejam.ir/index.php/>

<http://bwikotamalang.com/pengertian-nadzir>

<http://bwikotamalang.com/syarat-nadzir>

<http://bwikotamalang.com/nadzir-berdasarkan-peraturan-pemerintah>

<http://bwikotamalang.com/profil-badan-wakaf-indonesia>
<http://bwikotamalang.com/divisi-penelitian-dan-pengembangan>
<http://bwikotamalang.com/divisi-kelembagaan>
<http://bwikotamalang.com/divisi-pembinaan-nazhir>
<http://bwikotamalang.com/divisi-pengelolaan-dan-pemberdayaan-wakaf>
<http://bwikotamalang.com/divisi-hubungan-masyarakat>
<http://bwikotamalang.com/divisi-kerjasama-luar-negeri>
<http://www.muhammadiyah.or.id/id/content-8-det-amal-usaha.html>
<http://bimasislam.kemenag.go.id/site/profil/organisasi#dit-pem-wakaf>
<http://www.cof.org/content/indonesia#deductibility>
<http://www.beritawakaf.com/>
<http://rumahwakaf.com/profil/>
<http://rumahwakaf.com/wakaf-produktif/>
<http://rumahwakaf.com/wakaf-uang/>
<http://rumahwakaf.com/wakaf-al-quran/>
<http://rumahwakaf.com/portfolio-group/portofolio/>
<http://fnpf.org>
<http://www.urdi.org/>
<http://www.eastbalipovertyproject.org/#>
<http://www.fmch-uk.org/>

پیوست

پیوست

پیوست ۱: الگوی جدید موقوفات در اندونزی

Paradigma Baru Wakaf Di Indonesia

Kementerian Agama Republik Indonesia
Direktorat Jenderal Bimbingan Masyarakat Islam
Direktorat Pemberdayaan Wakaf
Tahun 2013

PENGANTAR DIREKTUR PEMBERDAYAAN WAKAF

Bismillahirrahmanirrahim

Terlebih dahulu kami panjatkan puji syukur ke hadirat Allah SWT, karena atas rahmat dan karuniaNya kita dapat melakukan berbagai upaya untuk meningkatkan, memperdalam dan memperluas pelayanan kehidupan beragama.

Sejak terjadinya krisis multi-dimensi dalam kehidupan bangsa kita yang dipicu oleh krisis ekonomi, peran wakaf menjadi semakin penting sebagai salah satu instrumen untuk meningkatkan kesejahteraan masyarakat. Selain itu kesadaran berwakaf menjadi perekat kohesi sosial bangsa kita.

Pengelolaan wakaf tidak statis, melainkan selalu berkembang sejalan dengan dinamika dan perubahan dalam masyarakat. Oleh karena itu, Pemerintah terus mendorong bagi tumbuhnya semangat pemberdayaan wakaf secara produktif kepada pihak-pihak yang terkait dengan wakaf.

Kehadiran buku “Paradigma Baru Wakaf di Indonesia” ini diharapkan dapat merubah paradigma lama menjadi paradigma baru wakaf untuk meningkatkan peran sosial wakaf di tanah air kita.

Semoga Allah SWT meridhai niat baik dan upaya yang kita lakukan bersama. Amin.

Jakarta, Juli 2006
Direktur Pemberd. Wakaf

Dr. Sumuran Harahap, MH, MM
NIP. 150 192 389

SAMBUTAN DIREKTUR JENDERAL BIMAS ISLAM

Bismillahirrahmanirrahim

Puji syukur kita panjatkan ke hadirat Allah swt, karena atas rahmat dan inayah-Nya kita dapat berupaya meningkatkan pelayanan kehidupan beragama termasuk pelayanan di bidang perwakafan.

Salah satu upaya strategis yang dilakukan oleh Pemerintah dalam hal ini Departemen Agama adalah mengembangkan lembaga wakaf dan memberdayakan potensi wakaf sehingga menimbulkan dampak yang positif terhadap kehidupan sosial dan ekonomi umat Islam.

Dalam kaitan ini, Pemerintah terus berupaya agar pengelolaan wakaf itu mempunyai legalitas yang kuat. Disamping itu, sebagai langkah ke depan perlu dikembangkan suatu sistem pengelolaan dan pengembangan wakaf yang sesuai dengan tuntutan dan perkembangan yang terjadi serta garis kebijakan Pemerintah. Pengadaan referensi wakaf yang disusun oleh Direktorat Pemberdayaan Wakaf merupakan bagian dari upaya mendorong pemberdayaan wakaf secara produktif sesuai dengan tuntutan perkembangan zaman dewasa ini.

Untuk itu, kami menyambut baik penerbitan buku “Paradigma Baru Wakaf di Indonesia” ini karena memuat substansi yang perlu disosialisasikan kepada masyarakat dan lembaga-lembaga Islam yang mengelola wakaf atau memiliki kepentingan terhadap wakaf.

Semoga Allah swt memberkati niat baik dan upaya yang kita lakukan. Amin.

Jakarta, Juli 2006

Direktur Jenderal,

Prof. Dr. Nasaruddin Umar
NIP 150 221 980

Bagian Pertama

BERBAGAI WACANA TENTANG WAKAF

A. Definisi Wakaf

Di tengah problem sosial masyarakat Indonesia dan tuntutan akan kesejahteraan ekonomi akhir-akhir ini, keberadaan lembaga wakaf menjadi sangat strategis. Disamping sebagai salah satu aspek ajaran Islam yang berdimensi spiritual, wakaf juga merupakan ajaran yang menekankan pentingnya kesejahteraan ekonomi (dimensi sosial). Karena itu, pendefinisian ulang terhadap wakaf agar memiliki makna yang lebih relevan dengan kondisi riil persoalan kesejahteraan menjadi sangat penting.

Dalam peristilahan *syara'* secara umum, wakaf adalah sejenis pemberian yang pelaksanaannya dilakukan dengan jalan menahan (pemilikan) asal (*tahbisul ashli*), lalu menjadikan manfaatnya berlaku umum. Yang dimaksud *tahbisul ashli* ialah menahan barang yang diwakafkan itu agar tidak diwariskan, dijual, dihibahkan, digadaikan, disewakan dan sejenisnya. Sedangkan cara pemanfaatannya adalah menggunakan sesuai dengan kehendak pemberi wakaf (wakif) tanpa imbalan.

Namun para ahli fiqih dalam tataran pengertian wakaf yang lebih rinci saling bersilang pendapat. Sehingga mereka berbeda pula dalam memandang hakikat wakaf itu sendiri, baik ditinjau dari aspek kontinyuitas waktu (ikrar), dzat yang diwakafkan (benda wakaf), pola pemberdayaan dan pemanfaatan harta wakaf. Untuk itu, pandangan para

ulama yang terkait dengan wacana-wacana tersebut akan diuraikan sebagai berikut;

a. Menurut Imam Abu Hanifah

Wakaf adalah menahan suatu benda yang menurut hukum, tetap milik si wakif dalam rangka mempergunakan manfaatnya untuk kebajikan. Berdasarkan definisi itu maka pemilikan harta wakaf tidak lepas dari si wakif, bahkan ia dibenarkan menariknya kembali dan ia boleh menjualnya. Jika si wakif wafat, harta tersebut menjadi harta warisan buat ahli warisnya. Jadi yang timbul dari wakaf hanyalah “menyumbangkan manfaat”. Karena itu mazhab Hanafi mendefinisikan wakaf adalah : “Tidak melakukan suatu tindakan atas suatu benda, yang berstatus tetap sebagai hak milik, dengan menyedekahkan manfaatnya kepada suatu pihak kebajikan (sosial), baik sekarang maupun akan datang”, contohnya seperti wakaf buah kelapa.

b. Menurut Imam Malik

Mazhab Maliki berpendapat bahwa wakaf itu tidak melepaskan harta yang diwakafkan dari kepemilikan wakif, namun wakaf tersebut mencegah wakif melakukan tindakan yang dapat melepaskan kepemilikannya atas harta tersebut kepada yang lain dan wakif berkewajiban menyedekahkan manfaatnya serta tidak boleh menarik kembali wakafnya. Perbuatan si wakif menjadikan manfaat hartanya untuk digunakan oleh mauquf bih (penerima wakaf), walaupun yang dimilikinya itu berbentuk upah, atau menjadikan hasilnya untuk dapat digunakan seperti mewakafkan uang. Wakaf dilakukan dengan mengucapkan

lafadz wakaf untuk masa tertentu sesuai dengan keinginan pemilik. Dengan kata lain, pemilik harta menahan benda itu dari penggunaan secara pemilikan, tetapi membolehkan pemanfaatan hasilnya untuk tujuan kebaikan, yaitu pemberian manfaat benda secara wajar sedang benda itu tetap menjadi milik si wakif. Perwakafan itu berlaku untuk suatu masa tertentu, dan karenanya tidak boleh disyaratkan sebagai wakaf kekal (selamanya).

c. Menurut Imam Syafi'i dan Ahmad bin Hambal

Syafi'i dan Ahmad berpendapat bahwa wakaf adalah melepaskan harta yang diwakafkan dari kepemilikan wakif, setelah sempurna prosedur perwakafan. Wakif tidak boleh melakukan apa saja terhadap harta yang diwakafkan, seperti : perlakuan pemilik dengan cara memindahkan kepemilikannya kepada yang lain, baik dengan tukaran (tukar menukar) atau tidak. Jika wakif wafat, harta yang diwakafkan tersebut tidak dapat diwarisi oleh ahli warisnya. Wakif menyalurkan manfaat harta yang diwakafkannya kepada *mauquf 'alaih* (yang diberi wakaf) sebagai sedekah yang mengikat, dimana wakif tidak dapat melarang penyaluran sumbangannya tersebut. Apabila wakif melarangnya, maka Qadli berhak memaksanya agar memberikannya kepada *mauquf 'alaih*. Karena itu mazhab Syafi'i mendefinisikan wakaf adalah : "Tidak melakukan suatu tindakan atas suatu benda, yang berstatus sebagai milik Allah swt, dengan menyedekahkan manfaatnya kepada suatu kebajikan (sosial)".

d. Menurut Mazhab Imamiyah

Mazhab lain sama dengan mazhab ketiga, namun berbeda dari segi kepemilikan atas benda yang diwakafkan yaitu menjadi milik *mauquf 'alaih* (yang diberi wakaf), meskipun *mauquf 'alaih* tidak berhak melakukan suatu tindakan atas benda wakaf tersebut, baik menjual atau menghibahkannya.

B. Keabadian Benda Wakaf

Para ulama mazhab, kecuali Mazhab Maliki, berpendapat bahwa, wakaf itu benar-benar terjadi kecuali bila orang yang mewakafkan bermaksud mewakafkan barangnya untuk selama-lamanya dan terus menerus. Itu pula sebabnya, maka wakaf disebut sebagai *shadaqah jariyyah*. Jadi, kalau orang yang mewakafkan itu membatasi waktunya untuk jangka waktu tertentu, misalnya mengatakan, “Saya wakafkan barang ini untuk waktu sepuluh tahun”, atau “bila saya membutuhkannya”, atau dengan syarat bisa saya tarik kembali kapan saja saya mau”, dan redaksi-redaksi seperti itu, maka apa yang dilakukannya itu tidak bisa disebut sebagai wakaf dalam pengertiannya yang benar.

Sebagian ulama Imamiyah mengatakan: pembatasan seperti itu menyebabkan wakaf tersebut batal, tetapi *habs-nya* sah, sepanjang orang yang melakukannya memaksudkan itu sebagai hasab. Sedangkan bila ia memaksudkannya sebagai wakaf, maka batallah wakaf dan *hasab-nya* sekaligus. Yang dimaksud dengan “sah menjadi nasab” adalah penggunaan barang tersebut sesuai dengan kehendak pemilik barang berlangsung selama masa yang

ditentukan pemiliknya, dan sesudah itu kembali kepada pemiliknya semula.

Betapun juga, hal itu tidak bertentangan dengan ketentuan “berlaku selamanya dan terus menerus” dalam wakaf. Rupanya hal itu telah membuat Syaikh Abu Zahrah salah paham dan mengalami kesulitan untuk membedakan wakaf dari hasab yang berlaku di kalangan Imamiyah. Itu sebabnya, beliau menisbatkan pendapat kepada Imamiyah bahwa kalangan Imamiyah wakaf dilakukan untuk selamanya dan untuk waktu tak terbatas. Ini jelas tidak benar, sebab di kalangan Imamiyah wakaf itu berlaku untuk selamanya.

Maliki mengatakan: wakaf tidak disyaratkan berlaku untuk selamanya, tetapi sah bila berlaku untuk waktu satu tahun misalnya. Sesudah itu kembali kepada pemiliknya. Pendapat Maliki ini dinilai cukup relevan dengan kondisi saat ini yang mengenal dengan istilah hukum agraria HGB (Hak Guna Bangunan), Hak Pakai atau sistim kontrak. Jika pendapat Maliki ini diterapkan, maka wakaf akan mendapat perluasan makna dan perluasan kesempatan kepada para pihak yang tidak memiliki benda permanen yang ingin diwakafkan, tapi memiliki setatus benda yang bersifat temporeri tersebut. Selain membuka lebih lebar kepada calon wakif, kekayaan wakaf akan semakin bertambah banyak dan memungkinkan bisa dikembangkan secara maksimal.

Demikian pula halnya manakala disyaratkan bahwa orang yang menyerahkan barang tersebut (pemilik) atau orang yang disertai boleh menjualnya, maka sah dan berlakulah syarat tersebut.

Apabila seseorang mewakafkan barangnya pada pihak yang akan musnah dan tidak bertahan lama, misalnya dia mengatakan, “barang ini saya wakafkan kepada anak-anak saya yang masih hidup”, atau kepada orang lain yang lazimnya tidak bertahan lama, maka apakah wakaf tersebut sah ataukah batal? Kalau diandaikan sah, lantas kepada siapa wakaf tersebut diserahkan setelah pihak yang disebut di atas musnah?

Hanafi mengatakan: wakaf tersebut sah, dan penggunaannya sesudah itu diserahkan kepada fakir miskin. Hambali mengatakan: wakaf tersebut sah, tetapi sesudah itu penggunaannya diserahkan kepada orang yang paling dekat hubungan kekerabatannya dengan orang yang mewakafkan. Ini juga merupakan salah satu pendapat dari dua pendapat Imam Syafi'i. Maliki mengatakan: wakaf tersebut sah, dan sesudah itu barang tersebut dikembalikan kepada fakir miskin yang paling dekat hubungan kekerabatannya dengan orang yang mewakafkan. Kalau mereka semuanya kaya, maka barang itu dikembalikan kepada *'ashabah*. Sedangkan Imamiyah mengatakan: wakaf tersebut sah, dan sesudah itu barang tersebut dikembalikan kepada ahli waris orang yang mewakafkan.

C. Status Benda Wakaf

Tidak ada yang menyangkal sedikitpun bahwa, sebelum sesuatu barang diwakafkan, ia adalah milik orang yang mewakafkan. Sebab, wakaf tidak bisa dipandang sah kecuali terhadap barang yang dimiliki secara sempurna. Kemudian kalau wakaf sudah dilaksanakan, apakah esensi pemilikan atas barang tersebut masih tetap berada di tangan

pemiliknya semula, hanya saja bila dinisbatkan kepadanya pemanfaatan atas barang tersebut kini “terampas” darinya, ataukah pemilikan barang itu berpindah kepada pihak yang diberi wakaf, atau sudah bukan punya pemilik sama sekali. Dan itulah yang disebut dengan kehilangan pemilikan.

Terdapat berbagai pendapat di kalangan para ulama mazhab. Maliki berpendapat bahwa, esensi pemilikan atas barang tersebut tetap berada di tangan pemiliknya semula, tetapi sekarang dia tidak diperbolehkan menggunakannya lagi. Hanafi mengatakan: barang yang diwakafkan itu sudah tidak ada pemiliknya lagi, dan pendapat ini juga pendapat paling kuat diantara beberapa pendapat di kalangan Syafi’i. Sedangkan Hambali mengatakan: bahwa barang tersebut berpindah ke tangan pihak yang diwakafi.

Abu Zahrah dalam bukunya yang dikutip oleh Muhammad Jawad Mughniyah dalam kitab *al-Fiqh ‘ala Madzahib al-Khamsah*, menisbatkan kepada Imamiyah bahwa pemilikan atas barang yang diwakafkan tersebut tetap berada pada pemiliknya semula. Selanjutnya beliau menambahkan bahwa pendapat ini merupakan pendapat yang kuat di kalangan Imamiyah.

Tetapi Abu Zahrah tidak menyebutkan sumber kutipan yang dinisbatkannya kepada Imamiyah tersebut, dan Muhammad Jawad Mughniyah tidak tahu darimana Abu Zahrah menemukannya. Dalam kitab *Al-Jawahir*, sebuah kitab rujukan paling otoritatif bagi fiqh Imamiyah, dikatakan bahwa, “wakaf, bila telah sempurna dilaksanakan, menurut pendapat mayoritas ulama Mazhab Imamiyah, bahkan boleh dikatakan merupakan pandangan yang lain masyhur, dan dalam *al-Ghunya* dan *al-Sarair*

disebutkan adanya *ijma'*, bahwa pemilikan atas barang tersebut hilang dari orang yang mewakafkannya”.

Sesudah adanya kesepakatan di kalangan ulama mazhab Imamiyah, atau di kalangan sebagian besar mereka, bahwa pemilikan atas barang yang diwakafkan itu hilang dari orang yang mewakafkan, mereka berbeda pendapat tentang apakah hilangnya pemilikan atas barang tersebut bersifat sepenuhnya, dimana si pemberi wakaf dan penerima wakaf sama-sama tidak memilikinya, yang dalam peristilahan Imamiyah disebut “barang yang kehilangan kepemilikan”, ataukah pemilikan tersebut beralih dari tangan orang yang mewakafkan ke tangan penerima wakaf?

Sekelompok ulama Mazhab Imamiyah membedakan wakaf untuk kepentingan umum (wakaf khairi), seperti masjid, madrasah dan lampu dengan wakaf khusus (wakaf ahli), seperti wakaf bagi anak cucu. Untuk jenis yang pertama, pemilikan atas barang tersebut hilang sama sekali, sedangkan yang kedua, pemilikan beralih dari tangan pewakaf kepada penerima wakaf.

Manfaat dari adanya perselisihan mengenai kepemilikan barang wakaf tampak boleh atau tidak menjualnya, pada barang yang diwakafkan untuk waktu tertentu, dan pada pihak penerima wakaf yang musnah. Berdasar pendapat Maliki yang menyatakan bahwa esensi pemilikan atas barang tersebut tetap berada pada orang yang mewakafkan, maka barang tersebut boleh dijual-belikan dan dikembalikan lagi kepada pemiliknya bila waktunya telah berlalu atau penerima wakafnya musnah. Namun bila didasarkan pada pendapat yang menyatakan tiadanya pemilikan atas barang yang diwakafkan tadi, maka harta

wakaf tidak boleh dijual-belikan. Sebab jual-beli tidak bisa dilakukan kecuali terhadap barang-barang yang dimiliki, dan wakaf untuk masa tertentu dinyatakan batal. Dan berdasarkan pada pendapat bahwa pemilikan barang tersebut pindah ke tangan orang yang diserahi wakaf, maka barang yang diwakafkan tidak bisa dikembalikan kepada orang yang mewakafkan.

D. Penjualan Benda Wakaf

Telah terjadi perbedaan-perbedaan pendapat yang begitu tajam di kalangan para ulama mazhab mengenai masalah penjualan harta wakaf, yang oleh Muhammad Jawad Mughniyah dikatakan, belum pernah ditemukan dalam persoalan-persoalan wakaf lainnya. Di kalangan mereka ada yang melarang menjual harta wakaf sama sekali, dan ada pula yang *tawaqquf* (didiamkan/tidak berpendapat). Begitu banyak pertentangan itu, sehingga seringkali kita temukan seorang *faqih* menentang pendapatnya sendiri dalam kitab yang sama, misalnya dalam bab jual-beli ia mengatakan suatu pendapat yang ia tentang sendiri pada bab wakaf. Bahkan tidak jarang pendapatnya saling bertentangan dalam kalimat yang sama, pendapatnya di awal kalimat justeru ditentangnya sendiri di akhir kalimat. Penyusun kitab *al-Jawahir* sebagaimana diungkapkan oleh Muhammad Jawad Mughniyah dalam kitabnya *al-Fiqh 'ala Madzahib al-Khamsah* menyimpulkan adanya dua belas pendapat, yang masing-masingnya, atau yang penting diantaranya berikut ini:

Tentang Masjid

Di kalangan mazhab-mazhab Islam, masjid mempunyai hukum tersendiri (berbeda) dengan hukum yang dimiliki oleh benda-benda wakaf lainnya. Itu sebabnya, mereka – selain Hambali—sepakat tentang ketidakbolehan menjual masjid dalam bentuk apapun, dan dalam kondisi serta faktor apapun, bahkan seandainya masjid itu rusak. Atau orang-orang yang bertempat tinggal di sekitarnya telah pindah ke tempat lain, dan yang lewat disitu sudah tidak ada lagi, yang secara pasti diketahui bahwa tidak akan ada lagi orang yang sholat di masjid tersebut. Dalam kondisi seperti itupun, masjid tidak boleh diubah atau diganti. Mereka beralasan, bahwa wakaf berupa masjid berarti memutuskan hubungan antara masjid dengan orang yang mewakafkan dan orang lain kecuali dengan Allah SWT.

Itu sebabnya, maka ada yang menyebutnya dengan pelepasan atau pembebasan hak milik. Artinya sebelum diwakafkan, masjid tersebut terikat, kemudian menjadi bebas dari semua ikatan. Lantas kalau dikatakan bahwa masjid itu tidak ada pemiliknya, bagaimana mungkin masjid tersebut bisa dijual, sedangkan jual beli itu hanya boleh dilakukan pada barang-barang yang dimilikinya.

Sebagai konsekuensi dari itu, mereka mengatakan bahwa, apabila ada seseorang yang secara paksa memanfaatkan masjid tersebut dan tinggal di dalamnya, atau menanami pekarangannya dan memetik hasilnya, maka orang tersebut berdosa. Tetapi dia tidak menjamin atau berhutang sedikitpun, sebab masjid tersebut tidak ada pemiliknya.

Tetapi pendapat di atas dapat dibantah dari sisi bahwa lepasnya hak milik itu hanya mencegah pemilikan dari sisi jual-beli, namun tidak mencegah dari sisi menguasainya, seperti halnya barang-barang milik umum yang mubah.

Hambali mengatakan: Apabila penduduk di sekitar masjid itu pindah, sehingga tidak ada lagi yang shalat di situ, atau tidak mencukupi warga di situ tapi tidak mungkin diperluas atau dibangun sebagiannya, kecuali dengan menjual sebagiannya, maka boleh dijual. Selain itu, jika ada sesuatu dari masjid itu tidak bisa dimanfaatkan kecuali dengan menjualnya, maka boleh dijual.

Pendapat Hambali ini, dalam beberapa hal sejalan dengan pendapat Sayyid Kadzim yang bermazhab Imamiyah ketika beliau mengatakan dalam *Mulhaqat al-“Urwah* tentang tidak adanya perbedaan antara masjid dengan benda-benda wakaf lainnya. Yang mendasari pendapat faqih besar Imamiyah ini yang tidak membedakan antara masjid dan benda wakaf lainnya ialah sesungguhnya orang yang membolehkan menjual barang wakaf selain masjid yang rusak ialah karena kerusakan menafikan tujuan dari wakaf, atau menafikan sifat yang karena itulah pewakaf menjadikannya sebagai objek atau pengikat bagi wakaf. Misalnya, seseorang mewakafkan sebidang kebun, itu karena ia adalah kebun, bukan karena ia adalah tanah. Hal ini berlaku pula pada masjid. Sebab, shalat di dalam masjid itu merupakan pengikat (*qayd*) bagi perwakafannya. Jadi ketika pengikat tersebut tidak ada, maka hilang pula sifat wakaf itu, atau hilanglah sifat kemasjidan yang merupakan pengikat wakaf itu. Dalam keadaan seperti itu, berlakulah hal-hal yang berlaku pada benda-benda wakaf non-masjid

lainnya, dalam bentuk boleh dimiliki karena adanya sebab untuk itu, misalnya melalui penguasaan.

Kekayaan Masjid

Lazimnya masjid-masjid mempunyai barang-barang wakaf lainnya, seperti toko, rumah, berbagai tanaman atau sebidang tanah, yang hasilnya digunakan untuk pemeliharaan dan kebutuhan masjid, serta upah bagi penjaganya. Jelas sekali bahwa barang-barang wakaf seperti itu tidak dapat diperlakukan sama dengan masjid, yaitu dari segi penghormatan terhadapnya atau keutamaan shalat di dalamnya, karena adanya perbedaan antara sesuatu dengan harta dan milik sesuatu itu yang menyertainya.

Selain itu juga terdapat perbedaan dalam hal kebolehan menjualnya. Setiap orang yang melarang menjual masjid yang rusak, membolehkan menjual barang-barang wakaf yang menyertai masjid tersebut. Sebab tidak ada ikatan syari'ah maupun bukan syar'i antara keduanya. Sebab masjid adalah wakaf untuk ibadah, yang karena itu coraknya spiritual murni. Sedangkan toko, adalah untuk diambil manfaat materialnya. Itu sebabnya, masjid masuk dalam kategori wakaf umum, dan bahkan merupakan manifestasinya yang paling jelas. Tetapi barang-barang wakaf yang menyertainya masuk dalam kategori wakaf khusus, yaitu khusus untuk masjid. Karena itu, menjual barang wakaf yang menyertai masjid boleh. Demikian pula halnya dengan barang-barang wakaf yang menyertai kuburan dan madarasah, bahkan sekalipun seandainya kita berpendapat bahwa menjual madrasah dan kuburan itu tidak diperbolehkan. Akan tetapi apakah kebolehan

menjual barang-barang yang menyertai wakaf itu secara mutlak, sekalipun tanpa adanya alasan yang benar seperti kerusakan atau tidak menghasilkan misalnya. Ataukah mesti ada alasan yang benar, dimana keadaannya sama dengan wakaf untuk anak keturunan dan wakaf khusus lainnya?

Pertanyaan di atas bisa digambarkan jawabannya sebagai berikut: barang-barang seperti terbagi dalam dua bagian: Yang Pertama adalah barang-barang yang dijadikan wakaf oleh pengelola wakaf dari hasil wakaf itu sendiri. Misalnya, masjid yang diwakafkan itu mempunyai ladang (kebun), lalu pengurus wakaf menyewakannya, dan dari hasilnya dia membeli atau membangun toko yang manfaatnya digunakan untuk kepentingan wakaf tadi. Atau diperoleh toko sebagai sumbangan dari para dermawan. Kalau barang-barang tersebut termasuk dalam kategori ini, maka barang-barang tersebut boleh dijual atau ditukar, sepanjang dalam hal tersebut terdapat kemaslahatan, baik ditemukan sebab-sebab yang menurut para ulama mazhab, menyebabkan diperbolehkannya menjual barang-barang, atau tidak. Sebab, barang-barang tersebut pada hakikatnya bukan wakaf, melainkan hasil atau kekayaan barang wakaf, maka pengelola wakaf berhak menggunakannya demi kemaslahatan. Sama seperti haknya menggunakan hasil kebun masjid demi kemaslahatan masjid, kecuali bila hakim *syar'i* yang langsung menangani perwakafan barang yang dibeli oleh pengelola. Dalam kasus seperti itu, barang tersebut tidak boleh dijual kecuali karena adanya alasan-alasan yang membolehkannya. Adapun wakaf yang dilakukan pengelola tidak dianggap sah tanpa seizin hakim.

Sebab dia diberi kekuasaan hanya untuk memelihara wakaf dan mengelolanya, bukan untuk membuat atau mewujudkan wakaf.

Jenis yang kedua adalah barang-barang yang diwakafkan oleh kaum dermawan demi kemaslahatan masjid atau madrasah. Misalnya, ada seseorang yang mewasiatkan rumah, toko, atau tanahnya agar dijadikan wakaf bagi masjid atau madrasah, atau ia sendiri yang langsung mewakafkan barang-barang tersebut. Barang-barang seperti ini diberi hukum sebagai barang-barang wakaf khusus, yang boleh dijual karena adanya alasan-alasan yang membolehkannya, misalnya rusak atau hasil sangat kecil dan nyaris tidak ada sama sekali. Tanpa alasan-alasan tersebut, barang-barang itu tidak boleh dijual. Dalam literatur fiqh empat mazhab tidak ditemukan seorang ulama mazhab pun yang sampai pada pembedaan serupa ini.

Wakaf Non-Masjid

Di muka telah dijelaskan tentang pendapat para ulama mazhab tentang wakaf masjid, bahwa Syafi'i, Hanafi dan Maliki memiliki pandangan dalam persoalan wakaf non-masjid, sedangkan Imamiyah menempuh jalannya sendiri. Itulah sebabnya, pada bagian ini terlebih dahulu akan dikemukakan pendapat Mazhab Empat, menyusul kemudian pandangan Imamiyah.

Jika Hambali memperbolehkan menjual masjid karena adanya alasan-alasan yang menyebabkan hal itu, maka lebih-lebih lagi terhadap barang-barang non masjid, sepanjang sebab-sebab untuk itu ada. Syafi'I mengatakan: menjual dan

mengganti barang wakaf, dalam kondisi apapun hukumnya tidak boleh, bahkan terhadap wakaf khusus sekalipun, seperti wakaf untuk keturunan sendiri, meski terdapat seribu satu macam alasan untuk itu. Syafi'I memperbolehkan penerima wakaf untuk memanfaatkan barang wakaf khusus manakala ada alasan untuk itu, misalnya terhadap pohon wakaf yang sudah layu dan tidak bisa berbuah lagi. Penerima wakaf tersebut boleh menebangnya dan mejadikannya layu bakar, tetapi tidak boleh menjual atau menggantinya.

Sedangkan Maliki mengatakan: sebagaimana yang disebut dalam kitab *Syarh al-Zarqani 'Ala Abi Dhiya'*, wakaf boleh dijual dalam tiga keadaan. *Pertama*, manakala pewakaf mensyaratkan agar barang yang diwakafkannya itu dijual, sehingga persyaratan yang dia tetapkan tersebut harus diikuti. *Kedua*, apabila barang yang diwakafkan tersebut termasuk jenis barang bergerak, dan tidak lagi memenuhi maksud pewakafannya. Harga penjualannya bisa digunakan untuk barang yang sejenis atau yang sepadan dengan itu. *Ketiga*, barang yang tidak bergerak boleh dijual untuk keperluan perluasan masjid, jalan dan kuburan. Sedangkan untuk keperluan lain itu tidak boleh dijual, bahkan hingga barang tersebut rusak dan tidak berfungsi sekalipun.

Sementara Hanafi, sebagaimana dikutip oleh Abu Zahrah dalam *al-Waqf*, menyatakan kebolehan mengganti semua bentuk barang wakaf, baik yang umum maupun yang khusus, kecuali masjid. Untuk itu mereka menyebutkan tiga hal. *Pertama*, pewakaf mensyaratkan hal itu ketika melangsungkan pewakafan. *Kedua*, barang wakaf sudah

berubah menjadi barang yang tidak berguna. *Ketiga*, apabila penggantinya merupakan barang yang lebih bermanfaat dan lebih menguntungkan, serta tidak terdapat persyaratan untuk itu.

Itulah kesimpulan pandangan Mazhab Empat dalam hal wakaf non masjid. Mereka sebagaimana yang telah diungkapkan tidak membedakan antara wakaf-wakaf khusus dengan wakaf-wakaf umum –selain masjid–dalam hal kebolehan menjualnya. Hal ini berbeda dengan pendapat Imamiyah yang membuat perbedaan antara kedua jenis barang wakaf tersebut.

Bagi Imamiyah, jenis wakaf dibagi menjadi dua, dan mereka menentukan hukum dan akibat-akibatnya untuk masing-masing wakaf. *Pertama*, jenis wakaf khusus (wakaf ahli), yaitu wakaf yang menjadi milik penerimanya, maksudnya, orang-orang yang berhak mengelola dan menikmati hasilnya. Termasuk dalam kategori ini adalah wakaf untuk keturunan, wakaf kepada para ulama dan fakir miskin, wakaf barang tidak bergerak untuk keperluan masjid, kuburan, madarasah dan lain sebagainya. Wakaf jenis inilah yang diperselisihkan kebolehan menjualnya oleh para ulama mazhab, manakala ada alasan-alasan untuk menjualnya, atau tidak boleh menjualnya sungguhpun terdapat banyak alasan untuk itu.

Kedua, jenis wakaf umum (wakaf khairi), yaitu wakaf yang dikehendaki oleh pewakafnya untuk dimanfaatkan oleh masyarakat umum. Yakni semua orang, tidak hanya sekelompok orang atau lapisan masyarakat tertentu saja. Contohnya adalah madrasah, rumah sakit, masjid, kuburan, jembatan, penginapan yang sudah ada sejak

semula, mata air, pohon-pohon rindang tempat peristirahatan pejalan kaki. Termasuk dalam kategori ini adalah masjid, kuburan dan makam pahlawan, sebab harta wakaf tersebut tidak dimaksudkan hanya untuk kepentingan kaum muslimin tidak yang lainnya, atau bagi kaum muslimin tertentu dan tidak kelompok lainnya.

Para ulama Mazhab Imamiyah sepakat bahwa wakaf jenis ini tidak boleh dijual dan tidak boleh pula diganti, sekalipun rusak dan hampir binasa atau ambruk. Sebab bagi ulama mazhab Imamiyah –atau sebagian besar dari mereka–wakaf tersebut tidak punya apemiliknya. Artinya, ia telah keluar dari pemiliknya yang pertama menuju keadaan tanpa pemilik. Sesudah barang-barang tersebut diwakafkan, keadaannya persis sama dengan keadaan barang-barang umum yang mubah lainnya yang boleh dimanfaatkan siapa saja. Adalah jelas bahwa yang boleh dijual hanyalah barang-barang yang punya pemilik. Hal ini berbeda dengan barang-barang wakaf khusus, dimana dalam wakaf jenis ini pemilikannya beralih dari pewakaf kepada pihak yang diwakafi. Dan apabila maksd dari wakaf tersebut sudah tidak ada lagi secara menyeluruh, maka ia boleh dipindahkan ke bentuk yang lain yang mirip dengan yang pertama. Mislanya madrasah yang telah kehilangan murid sehingga tidak lagi ada kegiatan belajar-mengajar, boleh diubah fungsinya menjadi perpustakaan atau majlis taklim.

Sebab-sebab Bolehnya Menjual Wakaf

Para ulama mazhab Imamiyah sepakat bahwa benda-benda wakaf umum seperti masjid, pondok pesantren dan

boleh dijual, kalau harga penjualannya digunakan untuk kepentingan tempat tersebut, apabila tempat tersebut membutuhkannya. Tetapi bila tidak membutuhkan, ia bisa digunakan untuk tempat lain yang serupa, dan bila tidak ada pula, ia boleh digunakan untuk kepentingan umum.

- c. Benda wakaf tersebut dalam keadaan rusak, misalnya rumah yang ambruk atau kebun yang minim hasilnya dan boleh dikatakan tidak ada sama sekali. Kalau masih mungkin menyuburkannya, sekalipun dengan jalan menyewakannya untuk beberapa tahun, maka itulah yang mesti dilakukan. Tetapi bila hal itu tidak mungkin dilakukan, maka barang wakaf tersebut boleh dijual, dengan syarat harus diganti dengan harga hasil penjualan tersebut, dengan yang baru yang menggantikan posisinya.
- d. Apabila pewakaf mensyaratkan bahwa bila para penerima wakaf bersengketa, atau barang wakaf tersebut sedikit hasilnya, hendaknya barang wakaf itu dijual saja, atau mensyaratkan hal-hal yang tidak menghalalkan yang haram dan tidak pula mengharamkan yang halal, maka persyaratan tersebut harus diikuti.
- e. Apabila terjadi persengketaan diantara pengurus wakaf yang dikawatirkan akan menimbulkan korban jiwa atau harta, dan tidak mungkin diselesaikan kecuali dengan menjual barang tersebut, maka barang wakaf tersebut boleh dijual. Kemudian hasil penjualannya dibagikan kepada para penerima wakaf, jika tidak ada cara lain untuk meredam pertikaian itu kecuali dengan cara ini.

- f. Apabila dimungkinkan dengan menjual barang wakaf yang rusak dapat memperbaiki bagian lainnya dari harga penjualan tersebut, maka ia boleh dijual.
- g. Apabila masjid ambruk, maka bata, papan, pintu dan seluruh bahan-bahannya yang ada di dalamnya tidak bisa dihukumi sebagai masjid, dan tidak pula bisa dihukumi sebagai kekayaan masjid yang diwakafkan demi kepentingan masjid, dimana barang itu tidak bisa dijual tanpa adanya alasan yang membolehkannya untuk dijual. Tetapi ia dihukumi sebagai barang-barang kekayaan masjid dan hasil-hasil wakafnya, persis seperti toko yang disewakan, yang pelaksanaannya tergantung pada kemaslahatan yang dipandang oleh pengurus wakaf tersebut.

پیوست ۲: جداول اطلاعات وقفی

جدول ۱: اطلاعات زمین‌های وقفی در کل اندونزی (۱۰)

ردیف	استان	تعداد	اوقاف رسمی	اوقاف غیررسمی	وسعت کل (مترمربع)
۱	نانگروآکه دارالسلام	۲۴۸۹۸	۱۳۳۷۰	۱۱۱۶۸	۷۶۷۸۶۹۰۱۱,۵۸۰
۲	سوماترای شمالی	۱۶۲۸۰	۷۷۶۱	۸۵۱۹	۳۶۰۳۵۴۶۰
۳	سوماترای غربی	۶۷۲۱	۴۵۵۴	۲۱۶۷	۵۷۷۶۱۲۱۲,۲۵۰
۴	سوماترای جنوبی	۸۵۱۳	۳۶۰۵	۴۹۰۸	۲۸۵۴۷۱۵,۹۶۰
۵	ریائو	۸۲۷۳	۳۰۵۷	۵۲۱۶	۱۰۸۰۵۵۱۵۴۴,۳۴۰
۶	جامبی	۵۸۷۰	۴۱۱۰	۱۷۶۰	۱۴۶۹۰۴۹۷
۷	بنگکولو	۳۷۷۲	۲۲۰۸	۱۵۶۴	۱۰۳۷۲۷۰۵
۸	لامپانگ	۱۴۵۹۱	۸۳۷۲	۶۲۱۹	۲۲۹۹۰۸۱۴
۹	بانگکا بلیتانگ	۱۰۵۲	۷۵۵	۲۹۷	۲۸۱۲۳۱۱
۱۰	جزایر ریائو	۱۲۶۰	۳۳۶	۹۲۴	۷۰۳۸۳۹۰۲
۱۱	جاکارتا	۶۳۱۷	۴۳۸۳	۱۹۳۴	۹۵۸۸۸۶۸,۶۷۰
۱۲	این یوگیاکارتا	۷۸۴۶	۷۵۵۸	۲۸۱	۲۶۵۱۵۵۱
۱۳	جاوه غربی	۷۴۸۶۰	۴۵۸۷۳	۲۸۹۸۷	۱۱۶۶۶۲۰۱۷,۸۱۰
۱۴	جاوه مرکزی	۱۰۳۲۹۴	۸۲۶۴۱	۲۰۶۵۳	۱۶۳۱۶۹۷۰۶,۹۷۰
۱۵	جاوه شرقی	۷۴۴۲۹	۵۴۱۹۳	۲۰۲۳۶	۵۸۲۳۹۲۷۲,۲۰۰
۱۶	بانتن	۱۷۷۸۱	۱۰۸۴۳	۶۹۳۸	۱۴۲۹۹۶۸۲۸۸

۱۴۰ / آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

ردیف	استان	تعداد	اوقاف رسمی	اوقاف غیررسمی	وسعت کل (مترمربع)
۱۷	بالی	۱۲۶۹	۱۱۳۲	۱۳۷	۱۹۲۶۲۰۲
۱۸	کالیمانتان غربی	۵۱۲۳	۲۳۱۸	۲۸۰۵	۲۹۹۵۱۹۴۲,۰۹۰
۱۹	کالیمانتان مرکزی	۲۵۰۲	۱۷۲۴	۷۷۸	۴۱۳۱۶۲۰۷,۷۱۰
۲۰	کالیمانتان جنوبی	۹۸۶۶	۷۳۶۹	۲۴۹۷	۱۱۰۲۰۸۶۱۴
۲۱	کالیمانتان شرقی	۳۵۳۵	۱۳۴۲	۲۱۹۳	۱۴۱۶۵۵۳۸,۹۴۰
۲۲	سولاسی شمالی	۸۹۷	۳۱۰	۵۸۷	۱۴۵۷۹۶۳
۲۳	جنوبی ترین سولاسی	۲۶۰۶	۱۵۳۰	۱۰۷۶	۴۹۱۳۲۵۳
۲۴	سولاسی مرکزی	۳۱۹۷	۱۸۷۴	۱۳۲۳	۵۷۸۲۰۲۱
۲۵	سولاسی جنوبی	۱۰۱۰۹	۵۶۴۷	۴۴۶۲	۱۰۹۷۰۳۹۸,۵۰۸
۲۶	سولاسی غربی	۲۵۳۹	۹۰۲	۱۶۹۱	۵۵۵۲۴۸۴
۲۷	پاپوآن	۳۴۶	۱۴۲	۲۰۴	۶۹۴۴۶۶
۲۸	پاپوآ غربی	۳۳۸	۱۰۵	۲۳۳	۵۹۱۱۱۷
۲۹	ناسا تنگارا شرقی	۱۲۶۶	۱۰۴۳	۲۲۳	۳۸۴۸۸۶۱
۳۰	ناسا تنگارا غربی	۱۲۱۰۵	۷۰۳۱	۵۰۷۴	۲۵۸۱۶۳۲۵
۳۱	مولاکاس	۵۹۷	۲۷۰	۳۲۷	۵۰۰۶۳۵۹
۳۲	مالوکا شمالی	۱۵۶۲	۹۳۵	۶۲۷	۳۰۲۲۳۱۹۱
۳۳	گورانتالو	۱۷۲۷۲	۷۷۶	۹۵۱	۳۳۶۷۴۶۷,۳۳۸
	تعداد کل	۴۳۵۳۹۵	۲۸۸۴۲۹	۱۴۶۹۶۶	۴۱۴۲۴۶۴۲۸۷,۹۰۶

جدول ۲: نحوه استفاده از زمین‌های وقفی

نحوه استفاده	درصد
مسجد	۴۳٫۸۱٪
مصلا	۲۹٫۸۹٪
مدرسه	۱۰٫۶۱٪
دیگر خدمات اجتماعی	۸٫۳۲٪
آرامگاه	۴٫۳۸٪
مدارس مذهبی	۸٫۳۲٪

جدول ۳: تعداد زمین‌های وقف شده به عنوان مصلا

ردیف	استان	اندازه ۵۰ <	اندازه ۵۰-۱۰۰	اندازه ۱۰۰ <	تعداد کل	ثبت شده	ثبت نشده
۱	آچه	۴۸۵	۲۸	۲۶۹۶	۳۲۰۹	۱۷۶۸	۱۴۴۱
۲	سوماترای شمالی	۱۷۳	۱۶۰	۷۰۱	۱۰۳۴	۵۴۸	۴۸۶
۳	سوماترای غربی	۳۴	۲۵	۸۹۳	۹۵۲	۵۹۶	۳۵۶
۴	ریائو	۸۵	۸۰	۱۴۳۳	۱۵۹۸	۵۸۶	۱۰۱۲
۵	جامبی	۴۵	۱۰۱	۱۲۰۳	۱۳۴۹	۸۲۶	۵۲۳
۶	سوماترای جنوبی	۷	۴۰	۱۴۵	۱۹۲	۹۷	۹۵
۷	بنگکلو	۶	۲۰	۱۶۳	۱۸۹	۱۲۷	۶۲
۸	لامپانگ	۵۷	۳۴۴	۲۳۴۰	۲۷۴۱	۱۷۷۰	۹۷۱
۹	بانگا بلیتانگ	۶	۲	۱۴۹	۱۵۷	۱۰۱	۵۶

۱۴۲ / آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

ردیف	استان	اندازه ۵۰ <	اندازه ۱۰۰-۵۰	اندازه ۱۰۰ <	تعداد کل	ثبت شده	ثبت نشده
۱۰	کپولانوان ریائو	۷	۱۴	۲۱۳	۲۳۴	۶۹	۱۶۵
۱۱	جاکارتا	۲۴۰	۶۹۸	۱۰۴۹	۱۹۸۷	۱۳۲۱	۶۶۶
۱۲	جاوا غربی	۷۱۰	۲۶۸۹	۵۰۰۶	۸۴۰۵	۵۲۰۹	۳۱۹۶
۱۳	جاوا مرکزی	۲۲۵۷	۱۰۲۳۰	۱۶۸۴۰	۲۹۳۲۷	۲۳۲۱۳	۶۱۱۴
۱۴	یوگیاکارتا	۴۰	۲۲۷	۶۴۴	۹۱۱	۸۳۹	۷۲
۱۵	جاوا شرقی	۱۶۵۶	۵۲۲۰	۷۵۳۰	۱۴۴۰۶	۹۳۷۴	۵۰۳۲
۱۶	بانتن	۱۰۹	۳۰۱	۱۳۳۲	۱۷۴۲	۷۰۸	۱۰۳۴
۱۷	بالی	۷	۴۷	۲۰۶	۲۶۰	۲۲۶	۳۴
۱۸	ناسا تنگارا غربی	۳۴	۱۰۴	۹۷۲	۱۱۱۰	۶۹۸	۴۱۲
۱۹	ناسا تنگارا شرقی	۲	۰	۹	۱۱	۷	۴
۲۰	کالیمانتان غربی	۸	۲۰	۲۱۱	۲۳۹	۱۶۹	۷۰
۲۱	کالیمانتان مرکزی	۲۴	۹۲	۷۳۷	۸۵۳	۵۱۵	۳۳۸
۲۲	کالیمانتان جنوبی	۷۰	۲۳۵	۲۲۵۶	۲۵۶۱	۲۳۵۵	۲۰۶
۲۳	کالیمانتان شرقی	۲۳	۷۳	۶۸۷	۷۸۳	۴۲۷	۳۵۶
۲۴	سولاسی شمالی	۳	۱	۱۸	۲۲	۱۰	۱۲
۲۵	سولاسی مرکزی	۱	۱	۷۲	۷۴	۳۰	۴۴
۲۶	سولاسی جنوبی	۰	۲	۲۹	۳۱	۱۳	۱۸
۲۷	سولاسی جنوب شرقی	۰	۰	۴	۴	۳	۱
۲۸	گورانتالو	۰	۲	۱۷	۱۹	۱۰	۹

ردیف	استان	اندازه ۵۰ <	اندازه ۱۰۰-۵۰	اندازه ۱۰۰ <	تعداد کل	ثبت شده	ثبت نشده
۲۹	سولاسی غربی	۱۱	۲۲	۱۲۴	۱۵۷	۳۳	۱۲۴
۳۰	مالوکا	۱	۰	۳	۴	۱	۳
۳۱	مالوکا شمالی	۰	۲	۶۳	۶۵	۵۹	۶
۳۲	پاپوآ	۶	۲۷	۴۷	۸۰	۵۸	۲۲
۳۳	پاپوآ غربی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تعداد کل		۶۱۰۷	۲۰۸۰۷	۴۷۷۹۲	۷۴۷۰۶	۵۱۷۶۶	۲۲۹۴۰

جدول ۴: تعداد زمین‌های وقف شده به عنوان مسجد

ردیف	استان	اندازه ۵۰۰ <	اندازه ۲۰۰۰-۵۰۰	اندازه ۲۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱	آچه	۹۶۴	۱۳۷۲	۴۱۸	۲۷۵۴	۱۱۳۲	۱۶۲۲
۲	سوماترای شمالی	۱۷۷۱	۹۲۰	۱۱۹	۲۸۱۰	۱۷۶۰	۱۰۵۰
۳	سوماترای غربی	۵۴۴	۸۷۸	۱۶۸	۱۵۹۰	۱۱۷۸	۴۱۲
۴	ریائو	۸۰۱	۱۱۱۸	۵۲۸	۲۴۴۷	۱۰۳۴	۱۴۱۳
۵	جامبی	۸۴۶	۷۳۲	۱۱۰	۱۶۸۸	۱۱۰۵	۵۸۳
۶	سوماترای جنوبی	۴۲۸	۱۴۷	۳۰	۶۰۵	۲۷۹	۳۲۶
۷	بنگلکو	۷۸۵	۳۳۴	۱۰۲	۱۲۲۱	۹۹۲	۲۲۹
۸	لامپانگ	۱۸۱۰	۱۲۷۳	۵۳۲	۳۶۱۵	۲۴۷۴	۱۱۴۱
۹	بانگا بلیتانگ	۲۵۲	۳۰۲	۴۶	۶۰۰	۴۳۰	۱۷۰

۱۴۴ / آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

ردیف	استان	اندازه ۵۰۰ <	اندازه ۵۰۰ - ۲۰۰۰	اندازه ۲۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱۰	کیولانوان ریائو	۲۳۱	۲۶۱	۶۴	۵۵۶	۱۹۳	۳۶۳
۱۱	جاکارتا	۱۰۳۲	۳۷۴	۶۴	۱۴۷۰	۱۰۷۸	۳۹۲
۱۲	جاوا غربی	۱۹۶۴۶	۴۷۷۳	۱۱۷۲	۲۵۵۹۱	۱۶۹۸۹	۸۶۰۲
۱۳	جاوا مرکزی	۲۱۰۳۴	۵۸۵۸	۱۲۸۱	۲۸۱۷۳	۲۳۰۶۲	۵۱۱۱
۱۴	یوگیاکارتا	۵۱۰۸	۶۶۵	۳۰	۵۸۰۳	۵۳۳۱	۴۷۲
۱۵	جاوا شرقی	۹۳۷۰	۴۵۳۳	۸۰۹	۱۴۷۱۲	۱۰۱۷۰	۴۴۵۲
۱۶	بانتن	۲۲۵۳	۱۵۰۷	۲۹۴	۴۰۵۴	۱۶۹۸	۲۳۵۶
۱۷	بالی	۱۸۳	۱۶۰	۸۲	۴۲۵	۳۸۹	۳۶
۱۸	ناسا تنگارا غربی	۴۰۸	۹۸۵	۲۵۵	۱۶۴۸	۱۱۷۳	۴۷۵
۱۹	ناسا تنگارا شرقی	۹۶	۱۶۳	۴۸	۳۰۷	۲۵۲	۵۵
۲۰	کالیمانتان غربی	۴۷۳	۴۰۲	۶۵	۹۴۰	۶۹۰	۲۵۰
۲۱	کالیمانتان مرکزی	۴۳۱	۴۳۴	۱۸۷	۱۰۵۲	۶۴۳	۴۰۹
۲۲	کالیمانتان جنوبی	۵۸۴	۵۸۵	۱۴۶	۱۳۱۵	۱۲۰۸	۱۰۷
۲۳	کالیمانتان شرقی	۳۷۹	۴۲۱	۱۱۳	۹۱۳	۵۵۴	۳۵۹
۲۴	سولاسی شمالی	۱۸۲	۱۵۶	۹	۳۴۷	۲۰۱	۱۴۶
۲۵	سولاسی مرکزی	۲۴۳	۳۴۳	۷۱	۶۵۷	۴۷۴	۱۸۳
۲۶	سولاسی جنوبی	۵۷۱	۳۳۰	۳۱	۹۳۲	۵۸۷	۳۴۵
۲۷	سولاسی جنوب شرقی	۱۱۳	۱۵۶	۱۵	۲۸۴	۲۴۵	۴۲
۲۸	گورانتالو	۵۰۸	۴۳۷	۴۴	۹۸۹	۵۵۰	۴۳۹

ردیف	استان	اندازه ۵۰۰ <	اندازه ۲۰۰۰-۵۰۰	اندازه ۲۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۲۹	سولاسی غربی	۸۲۰	۷۳۸	۹۸	۱۶۵۶	۴۲۰	۱۲۳۶
۳۰	مالوکا	۵۷	۵۵	۱۴	۱۲۶	۳۱	۹۵
۳۱	مالوکا شمالی	۲۲	۴۵	۱۱	۷۸	۶۴	۱۴
۳۲	پاپوآ	۶۶	۳۲	۳۸	۱۳۶	۲۵	۱۱۱
۳۳	پاپوآ غربی	۳	۰	۰	۳	۳	۰
	تعداد کل	۷۲۰۱۴	۳۰۴۸۹	۶۹۹۴	۱۰۹۴۹۷	۷۶۴۱۴	۳۳۰۸۶

جدول ۵: تعداد زمین‌های وقف شده به عنوان آرامگاه

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰۰-۱۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱	آچه	۲۹۲	۲۱۸	۴۷	۵۵۷	۳۷۲	۱۸۵
۲	سوماترای شمالی	۵۳۴	۴۱۳	۱۷۷	۱۱۲۴	۶۱۱	۵۱۳
۳	سوماترای غربی	۴	۱۳	۱	۱۸	۱۵	۳
۴	ریانو	۱۴۹	۲۵۵	۲۳۲	۶۳۶	۲۳۳	۴۰۳
۵	جامبی	۲۵۲	۱۷۸	۱۵۰	۵۸۰	۳۶۷	۲۱۳
۶	سوماترای جنوبی	۱۲	۲۳	۱۹	۵۴	۲۱	۳۳
۷	بنگلکو	۸۱	۱۱۹	۱۰۲	۳۰۲	۲۱۴	۸۸
۸	لامپانگ	۱۳۳	۲۳۶	۱۴۶	۵۱۵	۳۵۱	۱۶۴
۹	بانگا بلیتانگ	۶۱	۳۹	۵۲	۱۵۲	۱۰۲	۵۰

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰-۱۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱۰	کپولائوان ریائو	۳۱	۴۳	۲۳	۹۷	۱۵	۸۲
۱۱	جاکارتا	۹	۸	۱۲	۲۹	۱۰	۱۹
۱۲	جاوا غربی	۸۴۱	۳۴۵	۷۲	۱۲۵۸	۶۴۸	۶۱۰
۱۳	جاوا مرکزی	۵۶۴	۴۶۴	۴۵	۱۰۷۳	۶۷۳	۴۰۰
۱۴	یوگیاکارتا	۲۴	۸	۰	۳۲	۲۶	۶
۱۵	جاوا شرقی	۳۳۶	۲۸۹	۶۱	۶۸۶	۴۴۸	۲۳۸
۱۶	باتن	۴۰۲	۲۱۲	۵۸	۶۷۲	۳۳۵	۳۳۷
۱۷	بالی	۸۰	۱۰۰	۲۲	۲۰۲	۱۷۸	۲۴
۱۸	ناسا تنگارا غربی	۱۸۹	۲۱۹	۸۳	۴۹۱	۳۰۱	۱۹۰
۱۹	ناسا تنگارا شرقی	۲۹	۴۹	۱۰	۸۸	۸۲	۶
۲۰	کالیمانتان غربی	۹۴	۱۴۳	۱۰۶	۳۴۳	۲۵۶	۸۷
۲۱	کالیمانتان مرکزی	۱۴۵	۱۰۴	۱۸	۲۶۷	۱۸۲	۸۵
۲۲	کالیمانتان جنوبی	۴۷۸	۲۷۶	۱۰۲	۸۵۶	۷۸۵	۷۱
۲۳	کالیمانتان شرقی	۷۶	۱۰۸	۴۲	۲۲۶	۱۰۲	۱۲۴
۲۴	سولاسی شمالی	۱۴	۳۵	۸	۵۷	۱۳	۴۴
۲۵	سولاسی مرکزی	۱۷	۱۵	۷	۳۹	۱۵	۲۴
۲۶	سولاسی جنوبی	۶۱	۴۳	۲۳	۱۲۷	۹۱	۳۶
۲۷	سولاسی جنوب شرقی	۴	۷	۲	۱۳	۱۲	۱
۲۸	گورانتالو	۸۸	۳۳	۵	۱۲۶	۶۳	۶۳

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰۰-۱۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۲۹	سولاسی غربی	۱۳۱	۱۳۱	۳۱	۲۹۳	۷۴	۲۱۹
۳۰	مالوکا	۹	۱	۰	۱۰	۲	۸
۳۱	مالوکا شمالی	۴	۱۳	۳	۲۰	۱۵	۵
۳۲	پاپوآ	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۳	پاپوآ غربی	۰	۰	۱	۱	۱	۰
	تعداد کل	۵۱۴۴	۴۱۴۰	۱۶۶۰	۱۰۹۴۴	۶۶۱۳	۴۳۳۱

جدول ۶: تعداد زمین های وقف شده به عنوان مدرسه

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۱۰۰۰- ۵۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱	آچه	۱۳۰	۱۰۱	۱۸	۲۴۹	۱۱۸	۱۳۱
۲	سوماترای شمالی	۵۶۷	۱۰۵	۲۹	۷۰۱	۳۶۴	۳۳۷
۳	سوماترای غربی	۲۱۱	۷۴	۲۷	۳۱۲	۲۰۶	۱۰۶
۴	ریائو	۳۱۹	۲۳۵	۱۳۸	۶۹۲	۲۲۸	۴۶۴
۵	جامبی	۳۵۳	۱۲۵	۳۲	۵۱۰	۳۱۵	۱۹۵
۶	سوماترای جنوبی	۳۷	۴۳	۱۳	۹۳	۱۳	۸۰
۷	بنگکلو	۶۹	۳۹	۲۳	۱۳۱	۱۰۵	۲۶
۸	لامپانگ	۲۸۹	۲۵۵	۵۶	۶۰۰	۳۳۰	۲۷۰
۹	بانگا بلیتانگ	۴۵	۲۱	۱۰	۷۶	۵۰	۲۶
۱۰	کپولانوان ریائو	۳۸	۳۹	۱۱	۸۸	۲۱	۶۷

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه -۱۰۰۰ ۵۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱۱	جاکارتا	۳۱۰	۱۰۱	۷	۴۱۸	۲۴۸	۱۷۰
۱۲	جاوا غربی	۴۷۳۷	۸۹۶	۱۳۶	۵۷۶۹	۳۲۲۶	۲۵۴۳
۱۳	جاوا مرکزی	۶۶۶۳	۱۳۸۵	۹۴	۸۱۴۲	۵۹۷۶	۲۱۶۶
۱۴	یوگیاکارتا	۵۳۱	۹۷	۱	۶۲۹	۵۵۴	۷۵
۱۵	جاوا شرقی	۳۶۵۱	۱۱۶۶	۱۱۸	۴۹۳۵	۲۸۳۹	۲۰۹۶
۱۶	بانتن	۷۳۳	۱۵۵	۲۶	۹۱۴	۳۳۶	۵۷۸
۱۷	بالی	۷۵	۲۸	۲	۱۰۵	۹۰	۱۵
۱۸	ناسا تنگارا غربی	۹۷	۱۰۳	۱۸	۲۱۸	۱۰۷	۱۱۱
۱۹	ناسا تنگارا شرقی	۲۴	۵۱	۹	۸۴	۵۹	۲۵
۲۰	کالیمانتان غربی	۴۸	۴۴	۱۴	۱۰۶	۵۱	۵۵
۲۱	کالیمانتان مرکزی	۱۷۴	۷۸	۲۱	۲۷۳	۱۸۷	۸۶
۲۲	کالیمانتان جنوبی	۴۷۷	۱۹۰	۴۲	۷۰۹	۶۱۵	۹۴
۲۳	کالیمانتان شرقی	۱۰۵	۴۵	۱۲	۱۶۲	۶۵	۹۷
۲۴	سولاسی شمالی	۳۲	۲۰	۲	۵۴	۳۱	۲۳
۲۵	سولاسی مرکزی	۷۳	۴۱	۷	۱۲۱	۷۰	۵۱
۲۶	سولاسی جنوبی	۷۱	۲۶	۰	۹۷	۵۴	۴۳
۲۷	سولاسی جنوب شرقی	۲	۲	۵	۹	۲	۷
۲۸	گورانتالو	۵۱	۲۱	۱	۷۳	۳۶	۳۷

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۱۰۰۰-۵۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۲۹	سولاسی غربی	۹۲	۷۹	۲۰	۱۹۱	۲۷	۱۶۴
۳۰	مالوکا	۲	۱	۱	۴	۱	۳
۳۱	مالوکا شمالی	۶	۵	۵	۱۶	۹	۷
۳۲	پاپوآ	۱۳	۴	۵	۲۲	۱۹	۳
۳۳	پاپوآ غربی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	تعداد کل	۲۰۰۲۵	۵۵۷۵	۹۰۳	۲۶۵۰۳	۱۶۳۵۲	۱۰۱۵۱

جدول ۷: تعداد زمین‌های وقف شده به عنوان مدارس مذهبی

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۱۰۰۰-۵۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱	آچه	۱۷۰	۷۳	۱۸	۲۶۱	۷۷	۱۸۴
۲	سوماترای شمالی	۱۶	۶	۳	۲۵	۱۷	۸
۳	سوماترای غربی	۳۴	۲۶	۹	۶۹	۵۳	۱۶
۴	ریائو	۳۸	۱۴	۳۰	۸۲	۲۰	۶۲
۵	جامبی	۲۶	۷	۱۶	۴۹	۲۳	۲۶
۶	سوماترای جنوبی	۶	۶	۹	۲۱	۱	۲۰
۷	بنگلورو	۹	۳	۲	۱۴	۶	۸
۸	لامپانگ	۱۳۷	۱۶۳	۶۵	۳۶۵	۱۵۲	۲۱۳
۹	بانگا بلیتانگ	۳	۳	۴	۱۰	۶	۴
۱۰	کپولائوان ریائو	۴	۱	۲۱	۲۶	۵	۲۱

۱۵۰ / آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور اندونزی

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰۰-۱۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱۱	جاکارتا	۱۷	۸	۰	۲۵	۱۰	۱۵
۱۲	جاوا غربی	۱۵۱۳	۵۳۹	۸۸	۲۱۴۰	۹۴۱	۱۱۹۹
۱۳	جاوا مرکزی	۱۴۵۲	۳۰۸	۴۴	۱۸۰۴	۱۱۴۵	۶۵۹
۱۴	یوگیاکارتا	۱۳۷	۵۴	۳	۱۹۴	۱۴۳	۵۱
۱۵	جاوا شرقی	۱۰۱۸	۴۴۱	۷۶	۱۵۳۵	۷۳۵	۸۰۰
۱۶	بانتن	۲۲۲	۵۴	۵	۲۸۱	۹۱	۱۹۰
۱۷	بالی	۳۶	۱۱	۰	۴۷	۴۱	۶
۱۸	ناسا تنگارا غربی	۴۶	۵۷	۲۱	۱۲۴	۶۵	۵۹
۱۹	ناسا تنگارا شرقی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۰	کالیمانتان غربی	۱۰	۳	۸	۲۱	۱۲	۹
۲۱	کالیمانتان مرکزی	۳۳	۱۲	۳۰	۷۵	۳۲	۴۳
۲۲	کالیمانتان جنوبی	۷۸	۳۸	۲۸	۱۴۴	۱۲۲	۲۲
۲۳	کالیمانتان شرقی	۲۰	۱۳	۱۶	۴۹	۲۸	۲۱
۲۴	سولاسی شمالی	۰	۱	۰	۱	۰	۱
۲۵	سولاسی مرکزی	۸	۳	۶	۱۷	۷	۱۰
۲۶	سولاسی جنوبی	۱۴	۸	۳	۲۵	۵	۲۰
۲۷	سولاسی جنوب شرقی	۰	۱	۰	۱	۰	۱
۲۸	گورانتالو	۸	۳	۱	۱۲	۶	۶
۲۹	سولاسی غربی	۱۷	۱۴	۱۶	۴۷	۶	۴۱
۳۰	مالوکا	۲	۰	۲	۴	۲	۲

ردیف	استان	اندازه ۱۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰۰-۱۰۰۰	اندازه ۵۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۳۱	مالوکا شمالی	۰	۰	۱	۱	۱	۰
۳۲	پاپوآ	۰	۲	۰	۲	۲	۰
۳۳	پاپوآ غربی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تعداد کل		۵۰۷۴	۱۸۷۲	۵۲۵	۷۴۷۱	۳۷۵۴	۳۷۱۷

جدول ۸: تعداد زمین های وقف شده به عنوان دیگر خدمات اجتماعی (۱۱)

ردیف	استان	اندازه ۵۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰۰-۱۰۰۰۰	اندازه ۱۰۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱	آچه	۶۰۴	۱۲	۳۱	۶۴۷	۳۰۴	۳۴۳
۲	سوماترای شمالی	۶۱۸	۱۹	۱۹	۶۵۶	۳۰۲	۳۵۴
۳	سوماترای غربی	۳۲۲	۴	۲	۳۲۸	۱۷۵	۱۵۳
۴	ریانو	۳۵۲	۵۸	۵۲	۴۶۲	۶۸	۳۹۴
۵	جامبی	۴۲۹	۳۰	۵	۴۶۴	۱۵۵	۳۰۹
۶	سوماترای جنوبی	۸۶	۳	۴	۹۳	۱۵	۷۸
۷	بنگکلو	۱۵۸	۳	۲	۱۶۳	۱۱۹	۴۴
۸	لامپانگ	۵۳۲	۴۶	۲۶	۶۰۴	۲۷۹	۳۲۵
۹	بانگا بلیتانگ	۳۳	۰	۱	۳۴	۱۲	۲۲
۱۰	کپولانوان ریانو	۱۴۲	۶	۴	۱۵۲	۱۴	۱۳۸
۱۱	جاکارتا	۳۰۸	۴	۱	۳۱۳	۱۵۹	۱۵۴
۱۲	جاوا غربی	۶۰۰۸	۱۸۷	۶۲	۶۲۵۷	۳۱۰۶	۳۱۵۱

ردیف	استان	اندازه ۵۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰۰-۱۰۰۰۰	اندازه ۱۰۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۱۳	جاوا مرکزی	۵۰۱۳	۹۹	۲۴	۵۱۳۶	۳۵۰۰	۱۶۳۶
۱۴	یوگیاکارتا	۴۱۷	۰	۲	۴۱۹	۳۷۰	۴۹
۱۵	جاوا شرقی	۲۴۳۲	۵۶	۲۰	۲۵۰۸	۱۴۲۷	۱۰۸۱
۱۶	بانتن	۸۳۷	۱۴	۱	۸۵۲	۳۰۲	۵۵۰
۱۷	بالی	۳۳۷	۱۶	۶	۳۵۹	۳۲۶	۳۳
۱۸	ناسا تنگارا غربی	۲۱۳	۴۸	۱۲	۲۱۳	۱۹۵	۷۸
۱۹	ناسا تنگارا شرقی	۲۷	۷	۴	۳۸	۳۰	۸
۲۰	کالیمانتان غربی	۷۶	۱	۴	۸۱	۴۸	۳۳
۲۱	کالیمانتان مرکزی	۱۱۱	۱۰	۷	۱۲۸	۷۳	۵۵
۲۲	کالیمانتان جنوبی	۲۶۲	۲۶	۲۵	۳۱۳	۲۵۹	۵۴
۲۳	کالیمانتان شرقی	۹۶	۷	۱۰	۱۱۳	۴۰	۷۳
۲۴	سولاسی شمالی	۲۰	۰	۲	۲۲	۶	۱۶
۲۵	سولاسی مرکزی	۷۰	۱۶	۷	۹۳	۴۵	۴۸
۲۶	سولاسی جنوبی	۶۰	۵	۳	۶۸	۳۱	۳۷
۲۷	سولاسی جنوب شرقی	۱۴	۱	۰	۱۵	۶	۹
۲۸	گورانتالو	۴۷	۰	۱	۴۸	۳۰	۱۸
۲۹	سولاسی غربی	۹۶	۵	۳	۱۰۴	۱۱	۹۳
۳۰	مالوکا	۷	۰	۰	۷	۶	۱
۳۱	مالوکا شمالی	۹	۳	۱	۱۳	۱۲	۱

ردیف	استان	اندازه ۵۰۰۰ <	اندازه ۵۰۰۰-۱۰۰۰۰	اندازه ۱۰۰۰۰ <	تعداد کل	شده ثبت	نشده ثبت
۳۲	پاپوآ	۲۳	۲	۲	۲۷	۲۲	۵
۳۳	پاپوآ غربی	۰	۱	۰	۱	۰	۱
۳۴	تعداد کل	۱۹۷۵۹	۶۸۹	۳۴۳	۲۰۷۹۱	۱۱۴۴۷	۹۳۴۴

جدول ۹: اطلاعات مؤسسات خیریه حزب محمدیه

ردیف	وکار خیریه نوع کسب	مقدار
۱	مدرسه ابتدایی	۲۶۰۴
۲	مدرسه راهنمایی/اسلامی	۱۷۷۲
۳	مدرسه	۱۱۴۳
۴	روزی اسلامی مدرسه شبانه	۶۷
۵	های حزب محمدیه تعداد کل دانشگاه	۱۷۲
۶	بیمارستان، بیمارستان زنان و زایمان، زایشگاه	۴۵۷
۷	ایتام، مراقبت از خانواده	۳۱۸
۸	خانه سالمندان	۵۴
۹	بخشی معلولین توان	۸۲
۱۰	مسجد	۶۱۱۸
۱۱	مصلا	۵۰۸۰
۱۲	زمین	۲۰,۹۴۵,۵۰۴ مترمربع

